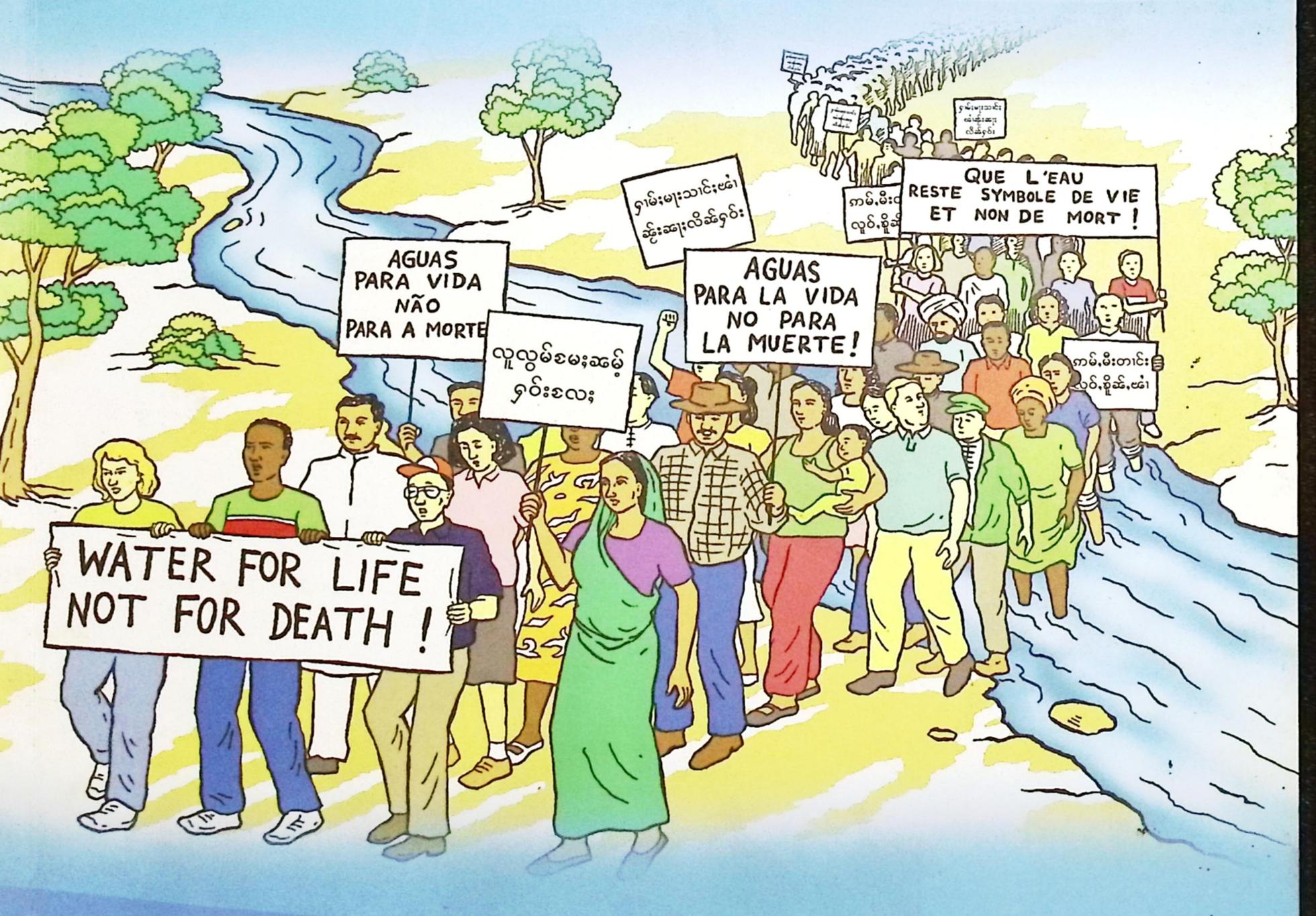

ဇော် ခမးဆမ့်ခလး သုဆ်,လံးသုဆ်,ပီဆ်

ပပ့်ခဆတၢင်း တွဆ်းတၢ,တူင်,ဝူင်းဂူဆ်း ကဆ်လံးခါမ်,
ဇွဆ်းလၢ.ဂွပ်းသၢင်းဇော်

WATER FOR LIFE
NOT FOR DEATH !

AGUAS
PARA LA VIDA
NÃO
PARA A MORTE

လူလွမ်ခမးဆမ့်
ရှမ်းခလး

AGUAS
PARA LA VIDA
NO PARA
LA MUERTE!

QUE L'EAU
RESTE SYMBOLE DE VIE
ET NON DE MORT !

International Rivers Network
Linking Human Rights and Environmental Protection

ဗဟို စမ်းဆပ်ခလေး သုခ်းလံးသုခ်းပီခ်း

ပပံးခတၢင်း တွခ်းတၢ်တူင်၊ ဝူင်းဂူခ်း ကခ်းလံးခၢမ်၊
ဗွခ်းလၢဂွပ်းသၢင်းဗဟို

International Rivers Network
Linking Human Rights and Environmental Protection

စွမ်းလုံထိုင် (Acknowledgements)

ပံ့ပိုးမှုပေးကမ်းဆွဲလုံးပိုင်းကွက်၊ လွှမ်းမင်္ဂလံးရှာပွဲတိုင်းဂမ္ဘာတိုင်းကွက်၊ ကွက်သံဖွဲ့မီး ကာမေဂျီဂျေး (Oxfam America) ခလး၊ ဖုတ်ဖွင့်၊တေးသိုချမ်း (Ford Foundation)။ လိုက်ဆွဲတိုင်းလူလုံး ကပ်ဝီဝါးကိမ်ဂွပ် (Aviva Imhof) ကီဆီးစိတ်တိုင်းသိုချမ်းတိုင်း (Ann Kathrin Schneider) ခလး၊သိုချမ်းဝွင်းလ် (Susanne Wong)။ လေးမီ၊ ဂရိုချမ်းပလီတ် (Jamie greenblatt) သမ္ပဲလုံးဂုတ်၊ထတ်းပမ်း (Proofreading) ။ ဖုတ်လုံးပမ်းတိုင်းလုံးထိမ်ယို၊လူင် ခလး၊ဖုတ်လူင်လီဆွဲကွက်၊ ပံးဝုဆွဲလမ်းရှာင်း ကွက်၊ပီပ်၊ပံ့ပိုးလ်း၊ ခလး၊လီဆွဲပမ်းပံးဝုဆွဲတိုင်းပံ့ပိုးတိုင်းသိုချမ်းထိုင်းဆွဲပီဆ် ထိုင်းသိုချမ်း၊ဖေဂ်စိမ်းသ် (Tracy Perkins)။ စွမ်းလုံထိုင် စွမ်းလုံထိုင် ကီးသိုချမ်း (Haris Ichwan) တီးလုံးလမ်းရှာင်းဂျ၊တုဆီးကမ်းရှာင်းလီ (Illustration)။ စွမ်းလုံထိုင် နှိတ်သိုင်းရိုချမ်း ဖွင့်၊တေးသိုချမ်း (Hesperian Foundation) တီးပမ်းစွာင့် နှိတ်လုံးရှာင်းဂျ၊တုဆီးတီးလမ်းလုံး စတ်းလုံသေဂီပ်းစွမ်းဝံ့။

စွမ်းလုံထိုင်၊ဆမ်ထိုင် လမ်းဖုတ်တိုင်း၊ပင်၊ တီးလုံးပမ်းတိုင်းရှာင်းထိုင်ခလး၊ခဆွဲဆမ်းပမ်း ဖွင့်၊မိုင်းလူင်းဆေးလိမ်လိပ်း နှိမ်း ပံ့ပိုးမှုပေးကမ်းဆွဲလုံးပိုင်းကွက်၊လမ်းဝါးဂျ၊ဆွဲတိုင်းလုံးစမ်း၊တိုင်းတုဂ်းယွဆွဲတိုင်းဖေ။ ခလး၊ပံ့ပိုးမှုပေးကမ်းဆွဲ လင်၊လုံးယုဂ်း ယွင်းကပ်တိုင်းရှာင်းရှာင်း ခလး၊ပိုဆွဲလုံးဖွင့်ထိုင်းစွမ်းမိုင်းတုဂ်းယွဆွဲဖေ၊ ခလး၊လမ်းကုလုံးတီးမီးယူ၊တုဂ်းလမ်းဖေ။

လမ်းဖုတ်တိုင်း၊ပင်၊ဆမ်းမီး ဂိုချမ်းသိုချမ်း၊ယု (Girin Chetia) (ကိမ်းတီးယု)၊ ဖေဆွဲဖွမ်း တီးထိုင်း (Pianporn Deetes) (မိုင်းထီး)၊ ကီးလု၊ ဖေဖိတ်၊ (Ira Pamat) (မိုင်းဖေလိပ်ပိမ်း)၊ ဖေလိမ်းလိမ်း လူတိုင်းမိတ်း (Franklin Rothman) (မိုင်းပလု၊သိုင်း)၊ စေးဝဆွဲဝုတ်သ် (Kiven Woods) (မိုင်းထီး) ကီးစိမ်းလိက်ဆ် (Ercan Lezge) (တု၊ဂု၊)။

ဖုတ်လမ်းရှာင်းဂျ၊တုဆီးခပ်း ပီဆ်စွမ်းဂိုချမ်း ကီးသိုချမ်း (Haris Ichwan) ခလး၊ရှာင်းဂျ၊တုဆီးဆေးလိပ်း 7၊ 11၊ ရှာင်း ဆိုဝ်သုတ်း၊ ခလး၊ဆေးလိပ်း 11၊ 12၊ 13၊ 14၊ 18၊ 19၊ 20၊ 23၊ 28၊ 30၊ 32၊ 33၊ ခလး၊ 36 ရှာင်းယူ၊ဖေ၊တိုင်းဆွဲ လုံးရှာင်းပံ့ပိုးလုံးတီး နှိတ်သိုင်းရိုချမ်း ဖွင့်၊တေးသိုချမ်း (Hesperian Foundation)။

လမ်းရှာင်းပံ့ Deign Action Collective

ပိုဆွဲဖေပံ့ လမ်းဂပ်းသမ်းခမ်းဆွဲလမ်းဖေ၊ International Rivers Network, 2006

1847 Berkeley Way, Berkeley CA 94703, USA

Tel +1 510 848 1155, Fax: +1 510 848 1008, info@irn.org, www.irn.org

ISBN-10:0-97188-584-2

ISBN-13:978-097188-584-4

ပိမ်း၊ဖေ၊တီး လမ်းသိုင်း၊ဝီတ်လွမ်တီး

သင်ဝုးစွမ်း၊စေး၊မုဆီးတီးရှာင်း၊စွာင်ထိုင်ဂပ်းသိပ်၊မုးတီး၊ လမ်းသိုင်း၊ဝီတ်လွမ်တီးရှာင်းစုးလုံးယူ၊.....

E-mail: shansapawa@yahoo.com / shansapawa@gmail.com

P.O.Box 405 Chiang Mai, Thailand, 50000

တီးပွင့်,စေးဂျမ်းကန်လမ်း,လွင်းဂမ်းဖွင့်

Compensation: ပခမ်းဂျမ်းလူ့သုမ်း(သုံးပခမ်းငိုခမ်း ကမ်းဆစ် ပခမ်းစိုင်းစွင်သေကန်ကန်ယွဆွဲပိုင်းလုံးလူ့သုမ်း)

Decommission: လွင်းယုလူ့လိပ်ဖမ်းဆွဲ ကမ်းဆစ် ယိုတီးဂိုတီးလွင်းလွင်းဖမ်းယု။ မိုခမ်းဆင်,သင်းပိုင်းဖမ်းရှင်းဖမ်း
ကန်ငဝ်း၊ ကမ်းဆစ် စံ့စိုင်းဂမ်းသင်းဖမ်းပိတ်း။

Displacement: ကမ်းမီးတီးယု, (တီးလိခ် ဂိုခမ်းယေးဂူခမ်း လုံးစမ်းစံ့)

Downstream: ဖမ်းတုံးဖမ်း (တီးကန်မီးယု,တီးဖမ်းတိမ်,ဖမ်းတင်းမူတီး)

Fieldsurveys: လွင်းလွင်းလိပ်းဂိုခမ်းပိုခမ်းတီး (တူင်ကဝ်းဂဝ်,ဂေ့လွင်းလိပ်းဂိုခမ်း ထမ်းဂူခမ်းပိုခမ်းတီးလေး ဂိုခမ်းစေး
မုခမ်း။)

Mitigation: ဂိုတီးသင်းလွင်းဖွမ်းကေ့ယွဆွဲဖမ်းလူတီးလွင်း။ မိုခမ်းဆင်,ဝိုခိတ်,ရှမ်းထိုခမ်း,ပု,တု,တူင်သတီးတင်းလံ။
ပွဲ,ဆွဲကွက်,ဖမ်းတုံးဖမ်း။ သုံးပခမ်းငိုခမ်းစိုခမ်းဂူခမ်း ကိုဝ်းကန်လုံးစမ်း,ဖွမ်းကေ့ယွဆွဲဖမ်း။ စမ်းဂေ့,သင်းပခမ်းလတ်း
ပခမ်းဂူခမ်းကိုဝ်းကန်လုံးစမ်း,တမ်း,ရှမ်းယွဆွဲဖမ်း။

Non-governmental organization(NGO): မုဂ်လုမ်းကန်ကမ်း,လွင်းလွင်းပွင်ကိုင်း။

Non-violent direct action: လံးသခမ်းစတီးကန်ကမ်း,ရှမ်းရှမ်းသေကမ်း,ဂျမ်း ပိခမ်းလံးကန်လွင်းမိုခမ်းမိုင်းလုံးပု။

Public development bank: ပခမ်းငိုခမ်းတု,စိုခမ်းဂမ်းစိုခမ်းယု,ဂူခမ်းမိုခမ်းမိုင်း။ ပခမ်းငိုခမ်းလုမ်းဖွဲ, ပခမ်းငိုခမ်း
စွင်ကမ်း,မေဂျီးဂျမ်းကိုဝ်းဆွဲ ပိခမ်းပခမ်းငိုခမ်းတု,စိုခမ်းဂမ်းစိုခမ်းယု,စိုခမ်းသင်းသေ စပ်ပခမ်းလွင်းပွင်ကိုင်းကမ်း,ဆွဲ
စွမ်း,ပခမ်း,တင်းလံဂူယဝ်။ ပခမ်းငိုခမ်းတု,စိုခမ်းဂမ်းစိုခမ်းယု,ဂူခမ်းမိုခမ်းမိုင်းဆွဲလွင်းပွင်ကိုင်းစပ်ယိုဝ်းဂမ်းဝိုယဝ်။

Re-operation: တု,စမ်းဆွဲတေလုံးလံလွင်းမိုခမ်းသဖေ့,ဝမ်းလိလိစိုခမ်း။

Reparations: ပခမ်းငိုခမ်းကမ်း,ဆစ် ပခမ်းစိုင်းစွင်စိုခမ်းတီးဂူခမ်းကိုဝ်းကန်လုံးစမ်း,ဖွမ်းကေ့ယွဆွဲဖမ်းဆွဲ။

Reservoir: ကင်း,ဆွဲဆွင်ကန်ပိခမ်းပုယွဆွဲဖမ်း။

Resettlement: ဂမ်းစံ့ဂူခမ်းကန်ယု,ကမ်းဖမ်းဆွဲဆွဲဂျု,တင်း,တီး။

Schistosomiasis: တင်းပိခမ်းကန်ပိခမ်းယွဆွဲဂွဲ ယွဆွဲလုလုဆွဲဝမ်း မိုခမ်းဆင်,ဆွဲရှင်း,ဆွဲဆွင်။

Sediment: ငံး (မက်,ဂိုခမ်းမက်,သံးလေးဆွဲကူလုကန်ပုမုးလွမ်းဆွဲဆွဲ) လိခ်သံး။

Upstream: ဖမ်း,ဆွဲပိခမ်း။ မိုခမ်းဆင်,စမ်းဆွဲကိုင်,ဆွဲစလေး ဂူခမ်းကိုဝ်းကိုဝ်းကန်မီးဖမ်း,တင်းဆွဲပိခမ်းဆွဲယဝ်။

World Commission on Dams: မုဂ်လုမ်းဂေ့,မသိုင်,စွင်ဖမ်းလုမ်းဖွဲ။ မုဂ်လုမ်းကန်ဆွဲပိခမ်းမုဂ်လုမ်းလွတ်း
လိဝ်းသေကမ်း,ဂျမ်း သမိုလွင်းလိပ်းဂိုခမ်းတု,စိုခမ်းဂမ်းသင်းဖမ်းမိုခမ်းဆွဲတေလုံးလွက်းလံးမို,လိထိုင်,ဆွဲဆွဲယဝ်။ စေးမုခမ်း
လွင်းဂိုဝ်,လုလုးဖမ်းတင်းမူတီးတေ့ စပ်လုံးပိုခမ်းစေးဂျု,ဆွဲပိ 2000 ဆွဲဆွဲယဝ်။ ပေးစွဲလိပ်းဂိုခမ်းတုလုးကိုင်း,....
ဂျု,တုလုးတီးဆွဲ www.dam.org ဆွဲလုံးယု။

လမ်းဆွဲ

ဂွမ်းဆမ်း	2
တွန်းဆိုင်း ။ တင်းရှူပိုဆွဲငမ်းဂိပ်, လူရ်းလွင်းအံ	3
● ဖဲဆဲပိဆဲကီးသင်	3
● ဖဲရှိုတ်းဂါဆဲလိုင်ဂိုဝ်	3
● ဖဲလိုင်လံးဆဲတွန်းလး; ဖဲလိုင်သမ့်လံးလူ့သုမ်း	4
● သာင်းဖဲခိုဆဲလိုင်ဂိုဝ်	5
● ဖဲလိုင်ဂျေပဆဲငိုဆဲတုးသာင်းဖဲ	6
တွန်းသွင် ။ လွင်းတုမ့်တိုဝ်းစွင်အံ	7
● ဖဲရှင်ရှင်လွင်းတုမ့်တိုဝ်းအံတင်းသိင်း	8
● လွင်းပိဆဲမုးဖူးရှမ်းတီးယူ,	10
● ဂူဆဲမိုင်းတုးဆဲကါဆဲ, ရှပ်လါဆဲလံးစါမံ, တင်းတုဂ်း	12
တွန်းသမ် ။ လွင်းတုင့်ဆိုင်းသါဆဲစတ်းအံလူင်လုမ်းဖျ	14
● လွင်းကွင်, စပုစွင်ဂူဆဲသါဆဲစတ်းအံ	15
● (ကွင်, ပေလွင်းသာင်းဖဲယဝ်) ဂူရ်းဂုးဖဲဆဲသမ့် တိုဂ်ပဆဲတင်းမံးလွ် တုင်, ဝိုင်းဂူဆဲယူ,	16
တွန်းသီ, ။ တေတိုဂ်းတေးသါဆဲစတ်းအံလိုင်ဂိုဝ်	17
● ဖဲဆဲဂါဆဲလွင်းသူဆဲတုမ်လဝ်းဂပ်,	18
● ဖဲဆဲဂါဆဲလမ်, လွင်းတုးသါဆဲစတ်းအံ ကမ်, ဆဲဆဲဂျေ; ဖဲဆဲဂါဆဲပိုင်လိုင်တုးသါဆဲစတ်းအံ	20
● လဝ်းဂပ်, လင်းရှိုတ်းသင်လံး; တီးလဂ်းတွန်းဖဲ, ဂျေ, သာင်းဖဲ ကဆဲဆိုင်းလး; ကဆဲဆိုင်း	22
တွန်းရှုး ။ လွင်းလံး တင်းလိုင်ဂိုဝ်; တင်, မိပ်း တွန်းတုးသာင်းဖဲ	28
● လွင်းလံးတင်းလိုင်ဂိုဝ်; တင်, မိပ်း တွန်းတုးရှိုင်းလံး, (Energy)	29
● လွင်းလံးတင်းလိုင်ဂိုဝ်; တင်, မိပ်း တွန်းတုးရှိုင်းဆဲ	32
● လွင်းလံးတင်းလိုင်ဂိုဝ်; တင်, မိပ်း တွန်းတုးစပ်းရှိုင်းရှင်ပွင်စု.ဂင်းဆဲထုမ်း	34
● ငမ်းငုးတီးဂပ်းသိပ်,	36

ရွာမ်းဆမ်း

ရွာမ်းမိုင်းဆွဲလမ်းဖျာ.ကွမ်ဂမ်ဆဂါင်လုံသမ်စတီးဖေလူင်။ လိုဝ်းစပ်တိုက်တွမ်းတု,စွဂ်းစမးဆမ့်စလး လွင်းယူ,သပ်းဂိမ်သင်းစပ်တီးပိုဆီးတေရှိုတ်းဖေမ့်,မ့်။ လိုဝ်းစပ်တိုက်ယွမ်းရှိုးသုံးတီးဆိုးမိုဆီး လွင်းလံးလူ,သုမ်းလွမ်းဖေတီး လံးသင်းယဝ့်ပိုဝ်းကွမ်တင်းဆဆိုး။ လိုဝ်းစပ်တင်,ယွမ်းလွမ်းလံးမ့်, တွမ်းတု,ရှိုင်းဖျာ. ဆမ့်လွင်.စလး လွင်းခိုင်ပွင် ငတ်းဂါမ်တု,ရှေဂ်းဆမ့်တေထူမ်း။ လိုဝ်းစပ်တင်းသီင်းကွမ်ဂမ် တေ,သုးတု,တေလံးမီးသုမ်းစပ်းရှမ်းတီပီးတတ်း လွင်းပုဂ်းပွင်ကမ်တေတုမ့်တိုဝ်းတီးရှိုတ်းဂိမ်ရှိုတ်းယမ့်စပ်။

စာဝ်းတင်း 20 ပီပံးမးဆေ လွင်းတူင်ဆိုင်သမ်စတီးဖေလူင်လမ်းဖျာ.ဆဆိုး ရှိုင်းယွင်,ဂိမ်,စိင်မးစလး မီးလွင်း ကွင်,စပုတင်းဆမ်။ ဖေဂမ်းဖွင်းဂေးလံးဂိုတ်းပိတ်း။ လွင်းပုဂ်းပွင်ခိုဆိယွင်,ဂေးကမ်,လိုဝ်းတု,လံးရှိုတ်းဖေလူင်ဂုလ်း မီးတင်းလိုက်လွမ်းလံးတင်,မိမ်းလီခိုဆီးမး မိုဆိဆင်,ဖေကွမ်, ဖေဂမ်းဆမ့်ကွမ်,လိုဝ်းဆေဂေး လံးခိုင်သင်းယဝ့်တုဝ်းဂျ, လီငမ်း။ တူင်,ဝုင်းဂေး လံးရှပ်လွင်းသံးတီးဆီးစိမ်းလိုဝ်ဂပ်,မး။ ဖေဂမ်းဆမ်လံးစာမ်,ယု.ပိတ်း။ ဂုလ်းဂေးဖေမ့်,ဂေး ရှိုင်းရှိုဆီးခိုင်ပွင် သိုပ်,ပမ်တင်းမံးလုံတူင်,ဝုင်းဂုဆီးဆွဲလမ်းဖျာ.ယူ။

လမ်းဖေ,ဂပ်းသမ်စမးဆမ့်လမ်းဖျာ. (International Rivers Network) ရှိုတ်းကွမ်,ပပ့်လီဆမ်းကမ်ဆေ တွမ်းတု,ဂမ့်ရှိုင်းဂုဆီးဝါဆီး၊ ဂုဆီးသုဆိ တီးတိုက်မီးမံးလုံလွမ်းလွင်းရှိုတ်းသင်းဖေမ့်,စလးတု,လီဂ်းလံးပံးဝုဆီးလွမ်းလွင်း တူင်ဆိုင်သမ်စတီးဖေလူင်လမ်းဖျာ.တီးတိုက်မီးရှိုင်းယွင်,ခိုဆီးမး။ လိုဝ်းရှပ်းမုင်းမုင်းဝု ပပ့်ဂိမ်မိုဝ်းကမ်ဆေ လင်းပမ်စေး မုဆီးစလး ပမ်လမ်းဆဂ်းတု,လွံးထီမ်လပ်းဂပ်,တီပီးတတ်းဝု ထုဂ်းလီတု,လွမ်းလွင်းရှိုတ်းသင်းဖေမ့်,လိုင်ဂိုဝ် ထုဂ်, လီစရှ.ဂင် သုဆိ,လံးသုဆိ,ပမ်လပ်းဂပ်,လိုင်ဂိုဝ်စလး တုဂ်းယွမ်းရှိုးမီးသုဆိ,စပ်းရှမ်း တီပီးတတ်းလွမ်းလွင်းရှိုတ်းသင်း ဖေဆေယဝ့်။

တွမ်းဆိုင် : သပ်းလီင်းစဆတီးရှိုင်းစေးမုဆီးဂိပ်,ဂပ်းလွင်းဖေ ရှမ်းပုမးဆွဲရှိုတ်းဂါမ်လိုင်ဂိုဝ်၊ ဖွဲသမ့်လံးဆမ့် တွမ်းစလး ဖွဲလံးစာမ်,တင်းတုဂ်

တွမ်းသွင် : လာတ်းလွင်းဖေ တုမ့်တိုဝ်းတူင်,ဝုင်းဂုဆီးစလး လိုဝ်းတူင်မီးလုံ

တွမ်းသမ် : သပ်းလီင်းလွင်းတူင်ဆိုင်ဖေသမ်စတီးဖေဆွဲလမ်းဖျာ. စလးလွင်းလံးဖွဲဆီးလီဆိုင်လွင်းသမ်စတီး ဂမ်းဖွင်း။

တွမ်းသီ : ပမ်ပံးဝုဆီးတူင်,ဝုင်းဂုဆီးဝု ကိုင်ဆိုင်လွင်းသုဆိ,လံးစပ်းသေ စပ်လင်းရှိုင်းစိင်,သမ်စတီးဖေ လိုင်ဂိုဝ်

တွမ်းရှု : ပွမ်းစေးမုဆီးတု,ဂုဆီးကုပ်,ဂုမ် လွင်းရှိုင်းဆမ့်စလး လွင်းငတ်းဂါမ်လွင်းလူင်ဆမ့်ထူမ်း။ တွမ်းလိုဆီးသုတ်းပပ့်ဂိမ်မိုဝ်းကမ်ဆေ ပမ်သီဆီးမံးတီးဂပ်းသိုပ်, ကမ်တေလင်းလွံးထီမ်လပ်းဂပ်, ပုဆီးတု,မိုဝ်း ဆေးစလး ပုတင်းစေးရှမ်းမင်တူင် ကမ်မီးပုစေးသပ်းလီင်းမမ်း။

လိုဝ်းရှပ်းမုင်းမုင်းဝု သုစပ်တေစပု ဆွဲဂါမ်တူင်ဆိုင်သမ်စတီးလွင်းသင်းဖေယူ။ စးရှပ်းစပ်ပမ်ဆွဲလမ်းဆိုင် ကမ်တူင်ဆိုင်တု, လွင်းဖေင်,ပိင်းစလးဂုင်,သိဂ်းစု။ ဆမ့်တု,ယူ,လွတ်းကမ်,လိုဝ်းတွမ်းတု,တံ။

လမ်းဂပ်းသမ်စမးဆမ့်လမ်းဖျာ.
(International Rivers Network)

တၢင်းရှူပိုဆံ့ငဝ်းဂီဝ်,လူလုးလွင်းဖံၤ

◆ ဖံၤဆံ့ ပီဆံ့ကီးသင်

ဖံၤဆံ့ပီဆံ့ဖျေဂျေ,သၢင်းလတ်းစမးဆံ့။ ငဝ်းပီဆံ့ဖံၤလိဆံၤ ဂှိဆံၤ ကမ်,ဆဆံၤဖံၤကၢင်းဂတေ,။ ဖံၤဆံ့တီင်စီဆံးစမး ဆံ့သေယဝ်ဂှိတ်းရှုးပီဆံ့ဆွင် ရွှင်ဝုးကၢင်းဂီဝ်ဆံ့။ ဆံ့ဆွဲးကၢင်းဂီဝ်ဆံ့ဆဆံ့ လွံ.တိုဝ်းလံးလံးလွင်းလံးတၢင်း မိုဆံ့ဆင်, ပဆံ့ရှိုင်းဖှံးဖှါ။ လွံ.ဆဲးဂၢဆံ့ဖုဂ်,သွမ်း၊ တၢ,ဂိဆံၤ တၢ,သီဆံးတၢင်းရှိုဝ်း၊ တၢ,ရှေ့ဂင်းဆံ့ထူမ်းစလး၊ တီးစလ,လိုဝ်းရှိုဝ်း။ ဖံၤမၢင်ကဆံ့ဆံ့ ဂျေ,သၢင်းမးတၢင်းတၢ, လွင်းယိုင်းကၢဆံးဆိုင်ကဆံးသေတၢ. ဖံၤဂမ်ဆမ် သၢင်းတၢ,လွင်းယိုင်းကၢဆံး လံးလံးကဆံးဂျေမီး။

ဆဲးလုမ်းဖှါဆံ့ မီးဖံၤလူင်လံးရှိုတ်းသၢင်းယဝ် ဆမ်လိဝ် 45,000 (သုင်လိဝ် 15 မီ,တၢး)ယဝ် မိုဆံ့လိုင်းဆင်, မိုင်းစမး, မိုင်းရှုမ်းတုမ်လူင် ကၢ,မေ,ဂီဂၢးစလး မိုင်းကိတ်းတီးယိုဝ်းလိုင်းဆံ့ မီးဖံၤယို,လူင်ဆမ်စတုစတု။ ဖံၤယို,သုတ်း တီးဆဲး လုမ်းဖှါဆံ့ မီးတၢင်းသုင်မဆံး ဆမ်လိဝ် 250 မီ,တၢး သုင်လိဝ်တိုက်လူင် 60 ဂဆံ့သေ ရှိုင်းလိုဝ်တၢင်းရှိုင်း ဆိုင်ဂီလူဝ်း။ တၢ,တေဂျေ,သၢင်းဖံၤလူင်ဆိုင် ကဆံ့ဆံ့ လံးလွံ.ငိုဆံးကၢဆံးရှုဝ်ပၢဂ်,လၢဆံ့တေ့ လုးသေ လံးလွံ.စၢဝ်းယၢမ်း 10 ပီပံၤ တၢ,ဂျေ,သၢင်း။

ဖံၤရှိုတ်းဂၢဆံ့လိဝ်ရှိုဝ်

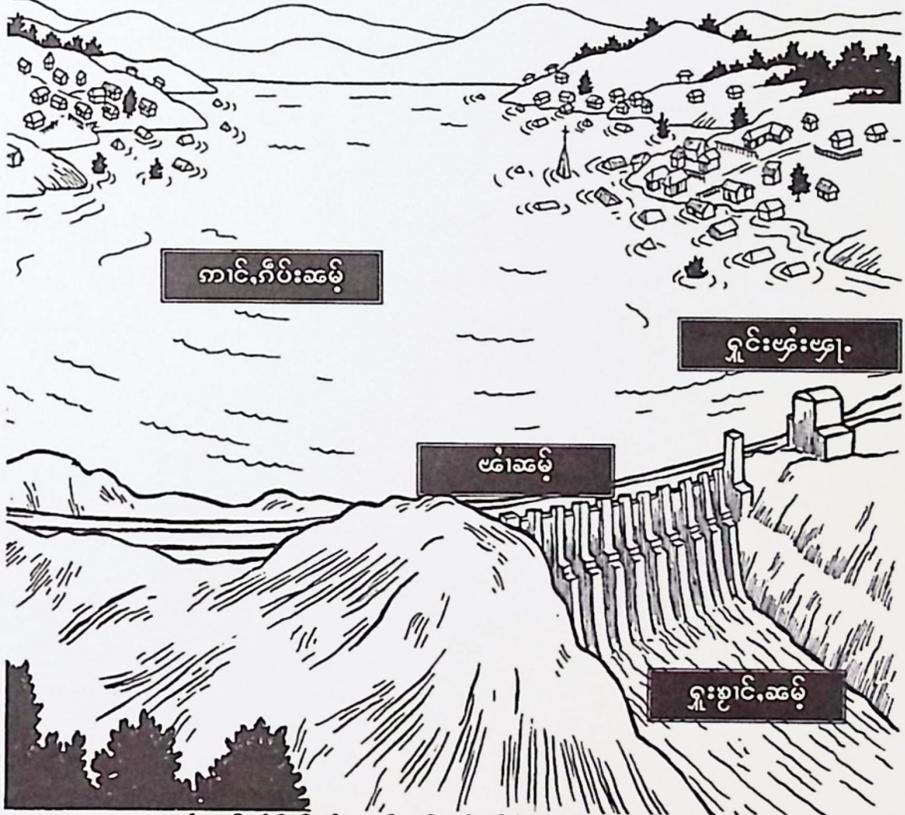
➤ ဖံၤတၢ,ဆံ့လွံ.တိုဝ်းစလးတၢ,ဖုဂ်,သွမ်း ဖံၤတေကၢင်းဂီဝ်သီမးဆံ့ဝံ့ယၢမ်းမိုဝ်းဖှါဆံ့ တူဂ်း။ ဆံ့တီးဂီဝ်ဝံ့ဆဲးကၢင်းဆဆံ့ သူင်,ထိုင်ဆဲး မိုင်း၊ ဂဝ်းဆးလွမ်းလွတ်,ဆံ့ယို,စလး ရွှင် ဆံ့တူဝ်းတင်းပီ။

➤ ဖံၤရှေ့ဂင်းဆံ့ထူမ်း ယၢမ်းမိုဝ်းဖှါဆံ့ တူဂ်းရှိုင်း တေဂီဝ်ဆံ့ဝံ့သေ ဆင်,ရှိုဝ်ဆံ့တေ လူတ်းဆံ့ထူမ်းပွတ်းတုးဖံၤ။

➤ ဖံၤသီဆံးတၢင်းရှိုဝ်း(Navigation Dams) ဂီဝ်ဆံ့ဝံ့ယဝ်ခိုဆံး တေ့,ပီတေ့, စၢဝ်း ယၢမ်းတီးလမ်,လွင်းဆဆံ့ရှုလုး။ တၢ,ရှိုဝ်းကၢင်း ခိုဆံးလူင်းဂျေ,မးလံးတင်းပီ။ ဖံၤလိုဝ်းဆံ့ ဂံကပ် ရှိဆံးသေရှိုတ်းကွဂ်,ပီပံ,ရှုးမီးရှုင်းလွံး ရှုးရှိုဝ်း ကၢင်းလီဆံးပွတ်းတုးစလးပွတ်းဆိုင်ဖံၤ။

➤ ဖံၤတွဆံးတၢ,ရှိုင်းဖှံးဖှါ (Hydro power Dams) ဆံ့လွံ.မိုင်းလၢဂ်း လိုဝ်း ရွှင်ထိုဝ်းပီဆံး (Turbine) ကဆံ့မုဆံးပဆံး,ဆံ့ တၢ,ရှိုတ်းကွဂ်,ရှိုင်းဖှံး။ ကိင်ဆိုင်ရှိုင်းဆံ့ကဆံ့မုဆံးပဆံး, ထိုဝ်းပီဆံး သေရှိုတ်းကွဂ်,ရှိုင်းဖှံးဖှါ,မး။ ဖှံးဖှါဂျေ, လံးသူင်,လွမ်းသံးဖှံး (Transmission Line) ကဆံးမီးရှိုင်း (Voltage) ဆဆံ့ သူင်,ထိုင်တီးဆဲးမိုင်း ကမ်,ဆဆံၤ ရှိုင်းရှိုတ်းဂၢဆံ့တီးတီး။ ဝံးလင်ဆံ့လွံ.တၢ, (ထိုဝ်းပီဆံး) ယဝ် ခိုဆံးသိုဝ်,လံလူင်းဂျေ, ဆဲးသံးစမးဆံ့ဖံၤ,တုးဖံၤခိုဆံး။

➤ ရှိုင်းဂၢဆံးလွံးဆံ့ဆံ့ (Transbasin Diversion Projects) ဂီဝ်ဆံ့ဆဲးစမးဆံ့ကဆံးလိဝ်ဝံ့သေ ခိုဆံးသူင်, ပဆံ့ဆဲးစမးဆံ့လံးလံးကဆံး။ ဆံ့လိုဝ်းသူင်,ဂျေ,ဆဆံ့လွံ.တိုဝ်းတၢ, ထုဂ်းရှိုင်းဖှံးဖှါ, ဆံ့ဂိဆံၤ ကမ်,ဆဆံၤ တၢ,ဖုဂ်,သွမ်း။

ဖံၤဆံ့ဆံ့ပီဆံ့လံးဖံၤရှိုင်းလံးလူင်လံးမိဝ်းသေတၢ.ဂျေ မဆံးတေမီးဖံၤရှိုင်းမိုဆံ့ယဝ်။

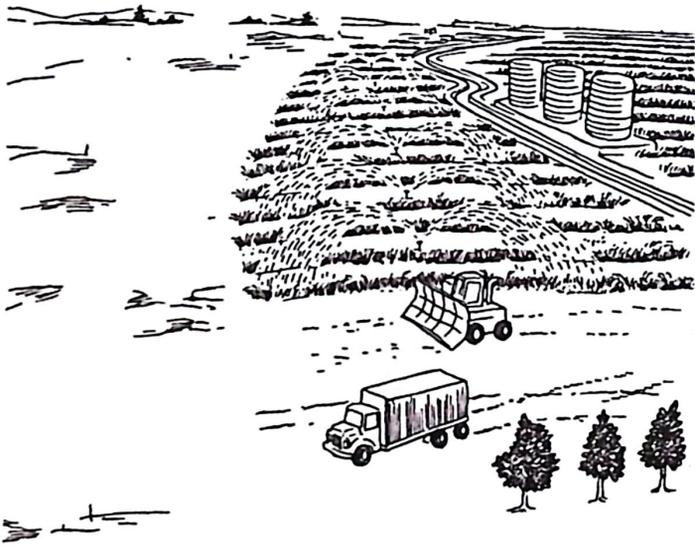
ဗွေလုံလုံးဆွဲတွန်းစလး၊ ဗွေလုံသမ့်လူ့သုမ်း? Who benefits? Who loses?

ဗေဒနည်းပညာတိုးတက်မှုများနှင့်အညီ၊ တိုင်းပိတ်တီးဂူဆင်းဖမ်းကမ်းယူ၊ လွှမ်းဝါးဆွဲတွန်းသော သူငယ်၊ ပစ်ခတ်နှိုးနှိတ်တီးဂူဆင်းစလး၊ ဂူဆင်းမိုင်းကမ်းယူ၊ ဆွဲမိုင်း။ မာင်ပွန်းမာင်လုံ သူငယ်၊ ပစ်ခတ်နှိုးနှိတ်တီးဂူဆင်းစလး၊ ဂူဆင်းမိုင်းတီးယူ၊ မိုင်းနှိုးနှိတ်တီးဂူဆင်းစလး၊ ဂူဆင်းကမ်း ယူ၊ တီးဆွဲမိုင်းကိုင်းဆွဲ လုံးဆွဲတွန်းဖွဲဆင်းလီတီးဗေဒ၊ မိုင်းဆင်း၊ နှိုးနှိတ်ဖွဲဖွဲ၊ ကမ်း၊ ဆွဲဆွဲ ဆွဲဆွဲကမ်း၊ ဗေဒ၊ ကိုင်းကု၊ ပိတ်ဆွဲ၊ ပစ်ခတ် ဗေဒ၊ ဗေဒ၊ သွမ်းယုံ၊ လူင် လုံးဆွဲတွန်းဖွဲဆင်းလီ လွှမ်းလုံးလွှမ်းတိုင်းဆွဲတွန်းတု၊ ဗေဒ၊ သွမ်းဆွဲ ဂုးစမ်းမဆင်းဂေးထုဂ်။

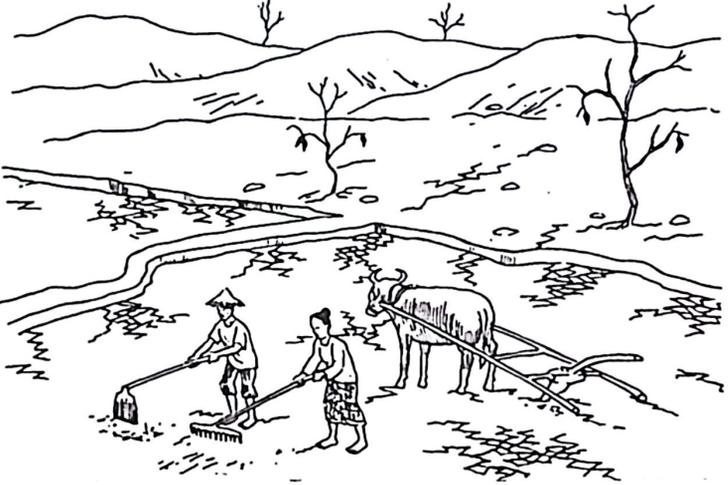
စွမ်းပစ်ခတ်ဂမ်းဆွဲဆွဲ လုံးဆွဲတွန်းဖွဲဆင်းလီ လွှမ်းလုံးကမ်းကွက်၊ ဗေဒ၊ နှိုးနှိတ်တီးဂူဆင်းစလး၊ လွှမ်းလုံးဂေးသင်း၊ ဆွဲ၊ နှိုးနှိတ် မဆင်းတေပိတ်ဗေဒမု။ စွမ်းပစ်ခတ်ဂေးသင်းဗေဒ၊ စွမ်းပစ်ခတ်ဗေဒ၊ တိုင်းပာင်၊ တု၊ သင်းဗေဒသမ့် လုံးနှိုးနှိတ်တီးထုဆင်းမဆင်း ကမ်း၊ နှိုးနှိတ်ပာင်၊ သီဆွဲ တေးလုး။ မိုင်းတိုင်းသူဆွဲပိုင်းဂေးသင်းဗေဒ၊ လူင်ပွင်ကိုင်းဖွဲကုပိုင်း၊ ဝါးမိုင်းသမ့် လုံးနှိုးနှိတ်တီး ဂိုဆွဲစွမ်း၊ နှိုးနှိတ် ယမ်းမိုင်းဂေးသင်းဗေဒ၊ ကမ်း၊ ဆွဲဆွဲမိုင်းဗေဒ၊ နှိုးနှိတ်တီးဂူဆင်းစလး။ နှိုးနှိတ်တီးတိုင်းလင်းတေလွှမ်းတိုင်း တု၊ နှိုးနှိတ်သင်း ဗေဒ၊ သီဆွဲဆွဲစတုစတု မာင်ပွန်းမာင်လုံ လူင်ပွင်ကိုင်းသမ့် ဂိုဆွဲသူဂိုဆွဲလမ်း၊ ကမ်း၊ ဆွဲဆွဲဂေး ဖွဲယုံ၊ ဂူဆင်းလူင်ဖွဲမီးကမ်း ဆွဲတီးတီးဆွဲလမ်းစွမ်းပစ်ခတ်ကု၊ ကိုင်းဆွဲ ဂိုဆွဲသူဂိုဆွဲလမ်းဆွဲ တွန်းတု၊ သုမ်း၊ တူင်ကင်းဂ်။

ဂူဆင်းကိုင်းတီးဂမ်းဂမ်းလုံးစမ်းတမ်း၊ လွှမ်းနှိုးနှိတ်သင်းဗေဒလူင်ဆွဲ ဂမ်းဆွဲပိတ်ဂူဆင်းကိုင်းတု၊ ယာဂ်၊ စမ်းလုံ ယူ၊ လွှမ်းနှိုးနှိတ်တီးပု၊ တီးဂူဆင်းဆွဲယုံ။ တု၊ တေနှိုးနှိတ်သီဆွဲတင်းဂု၊ လွှမ်းဗေဒ၊ ကမ်း၊ ဂိုဆွဲဆွဲဆွဲ ဂူဆင်းကမ်း၊ နှိုးနှိတ်လမ်းမဆင်း လုံးစမ်း၊ လိုင်းဂေးကွက်၊ ယမ်း ဝါးမိုင်းယေးတီးယူ၊ လင်းဂ်။ သမ့်ထီင်းဂူဆင်းကမ်း၊ လမ်းပာ် ကမ်းယူ၊ သင်း ဗေဒ၊ တိုင်းဗေဒဆွဲဂေး လုံးလူ့သုမ်းတီးဂု၊ ဂိုဆွဲလီင်တွင်စလးလွှမ်းယူ၊ လီဂိုဆွဲလီ။

တီးလုံးပိတ်လွှမ်းသူဂုယုင်းနှိုးနှိတ်ကိုင်းဆွဲ ဂူဆင်းကိုင်းကမ်းလုံးစမ်းလွှမ်းတုမိုင်းတီးဗေဒဆွဲ ကမ်းမီးသုမ်းစပ်၊ နှိုးနှိတ် တိုင်းတတ်လွှမ်းဝု၊ ထုဂ်၊ လီသင်းဗေဒ၊ နှိုးနှိတ် ကမ်း၊ လီဂေးသင်း။ ဂမ်းဆွဲကမ်း၊ နှိုးနှိတ် တူင်ဂ်၊ လုံးလုဆွဲလုံးသုမ်းသင် လင်၊ ထုဂ်၊ တိုင်းလုံးစွဲတိုင်းလုံးနှိုးနှိတ်တီးဂူဆင်းစလး မိုင်းမိုင်းတိုင်းတေနှိုးနှိတ်ဗေဒတေးထိုင်ဗေဒယုံ။ ကိုင်းစပ်ကမ်း၊ နှိုးနှိတ် လင်းဂ်၊ မီး သုမ်းလုံးတု၊ တေတုဂ်ယွမ်းစေးမုဆွဲ၊ တုဂ်ယွမ်းတီးလီဆွဲ၊ တီးယူ၊ သင်းဂိုဆွဲသင်းစလး၊ သမ်းစတီးဗေဒလုံး။ ဂူဆင်း ဝါးမိုင်းကိုင်းကမ်းယူ၊ နှိုးနှိတ်လမ်းဗေဒ ဂမ်းဆွဲစပ် ကမ်းလုံးဆွဲတွန်းဖွဲဆင်းလီသင် မိုင်းဆင်း၊ နှိုးနှိတ်စလး၊ ဆွဲတု၊ လွှမ်းတိုင်း ကိုင်းဆွဲ။

ဂူဆင်းဗေဒ၊ သွမ်းယုံ၊ လူင် လုံးနှိုးနှိတ်ဆွဲတွန်းဆွဲ နှိုးနှိတ်စလးနှိုးနှိတ်ဖွဲဖွဲ၊ တီးဗေဒ။

ဂူဆင်းတု၊ ယာဂ်၊ စမ်းလုံယူ၊ နှိုးနှိတ်ဗေဒဗေဒကမ်းလုံး လမ်း၊ ဖွဲဆင်းလီကီးသင်ကမ်း၊ ဂုး မဆင်းလီဆွဲတီး ဗေဒ၊ သွမ်းစပ်ဂေးယွမ်းလူင်။

ဗဟိုဘဏ်သိမ်းတု၊သင်း၊ဗေ

ဂျာတိုဆင်းလင်းမွန် 40 billion တေးလိုင် ဆဲလ်းလုံ.တိုဝ်းတု၊နှိတ်းသင်းဗေ ယူဂူပီ။ တိုက်းယေးငိုဆင်းဂမ်၊ဗှ၊ (World Bank) ဆဲပီဆင်းလင်းပဆင်းငိုဆင်းကဆင်းလမ်၊လွင်းသေပိုဆင်းလင်းဆိုင်။ ယေးငိုဆင်းဂမ်၊ဗေ၊ လံးလုံလံ၊ငိုဆင်း 60 လာဆင်းတေးလိုင် တု၊ဂေး၊သင်းဗေ 600 ကဆင်းလင်းဗှ။ ယေးငိုဆင်းတု၊ပုဂ်းပွင်စဆေ၊မိုင်း (Regional Development Bank) မိုဆင်းဆင်၊ ယေးငိုဆင်းပုဂ်းပွင်ကေးသိုင်း (Asian Development Bank) ယေးငိုဆင်းပုဂ်းပွင် ကဗှ၊ဂိုဂျ၊ (African Development Bank) စလး၊ ယေးငိုဆင်းပုဂ်းပွင်ဆင်းမိုင်း ကမေ၊ဂိုဂျ၊ (Inter-American Development Bank) လိုင်းဆဲ ပဆင်းငိုဆင်းရှိမ်ဂူ၊မိုင်းမိုင်း တု၊ဂေး၊သင်းဗေမိုဆင်းဂဆင်းဆင်၊ဂပ်။

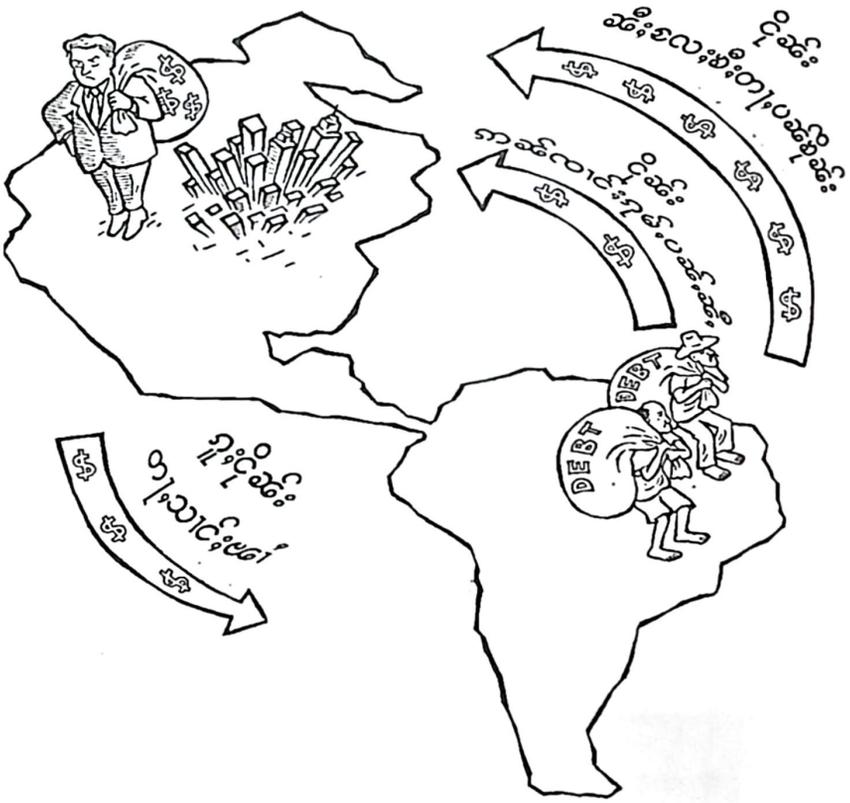
ယေးငိုဆင်းဂမ်၊ဗှ၊ဆဲပီဆင်းကဆင်းလမ်လုံဗှ၊ဂေး၊သင်းဗှ၊ခင်းဂါဆင်းလိုင် ဂွပ်းတိုဆင်းစပ်ယို၊ဆမ်စတုစတု။ တိုက်းယေး ငိုဆင်းဂမ်၊ဗှ၊စလး၊ တိုက်းယေးငိုဆင်း တု၊ပုဂ်းပွင်စဆေ၊မိုင်းဆဲ ပဆင်းရှိမ်ငိုဆင်းလိုင်ပွင်လိုင်တု၊သင်းဗေ။ မင်ပွဂ်းမင်လုံ စပ်ပဆင်းဗေးမဆင်းဂီဆင်း၊ တု၊စှ၊ဂင်းပဆင်းဗှ၊လွင်းတိုဆင်းလင်းဂေး၊သင်းဗေ၊ သင်းဝု၊မီးလွင်းဗေတိုင်းဂျ၊ဆဲလိုင် တေကမ်၊ လံးသုမ်းငိုဆင်းတိုဆင်းလင်း။ တွမ်၊တု၊ဗှ၊လံးပဆင်းစွမ်၊စတု မီးဗေးမဆင်းဂီဆင်း၊ကမ်၊မိုဆင်းဂမ်။ မိဆင်းမိုင်းဂေး၊သင်းဗေ၊မိုဆင်းမုး ယဝ် ပေးဝု၊ဗေဆဲ ကမ်၊ပေးထုဂ်းကွဂ်၊ရှိုင်းဗှ၊လံး ကမ်၊လုံ၊ဂါဆင်းလံးဆဲလိုင် ဗှ၊လံးပဆင်းစွမ်၊လိုင်ဆဲ မိုဆင်းလံးသံးဆဲ၊ တီဆင်းပဆင်းမိုဆင်း ငိုဆင်းကဆင်းလံးကပ်မုးလိုင်ဆဲဗှ၊ယူ။

မိုဆင်းလိုင်ဆင်၊ မိုင်းသထေးဂျပ်ဆင်း၊စလး၊ ဂျိုင်းမဆဲဆဲ ပဆင်းရှိုင်းတွမ်၊တု၊ဂေး၊သင်းဗေ၊သေ ပဆင်းငိုဆင်းဂူ၊လိုင်ပွင် လိုင်၊ လိုင်းတိုဂ်ပီဆင်းမိုင်းဗေဆင်ပံ၊စပုတုပ်။ ငိုဆင်းလိုင်ဆဲရှိုင်းဝု၊ ကူဆင်းငိုဆင်းစပ်းဆင်းယေးငိုဆင်း (Export Credits) လိုင်ပွင် လိုင်၊လိုင်းပီဆင်းမိုင်းဗေဆင်လိုင်ဆဲသမ် လုံ၊ငိုဆင်းတု၊သိုဝ်းစွင်ထုဂ်းကွဂ်၊တီး၊ စွမ်၊မဆဲးလံ၊လံ၊တီးမိုင်းသထေးလိုင်ဆဲဆဲ မိုဆင်း။ ယေးငိုဆင်းသုဆင်း၊တုပ်ဂေး၊ပဆင်း ငိုဆင်းဂူ၊တု၊ ဂေး၊သင်းဗေဆင်၊ဂပ်။

ယေးငိုဆင်းဂမ်၊ဗှ၊
(World Bank)

ယေးငိုဆင်းဂမ်၊ဗှ၊ (World bank) လံး ဂေး၊တင်းမုးမိုင်းဆဲပီ 1944 တု၊လုံ၊ထီမ်ရှို၊ လွင်းဂါဆင်းဗေဆင်ယွမ်းလွင်း ယေးငိုဆင်းဂမ်၊ဗှ၊ဆဲ ပဆင်းငိုဆင်းဂူ၊တွမ်၊တု၊ခင်းဂါဆင်းပုဂ်းပွင် မိုင်းလိုင် တိုဂ်းဗေဆင်ယူ။ ပီဆင်းလိုင်ရှိုင်းဂေး၊ယဝ် ခင်းဂါဆင် တွမ်၊တု၊မိုဆင်းယို၊လိုင်ဆဲ ရှိတ်းရှို၊လွင်းဗေဆင် ယာဂ်း တိုဝ်းတွမ်၊မုးသေဂပ်၊ မိုဆင်းဆင်၊ပဆင်းရှိုင်း ဂေး၊သင်းဗှ၊ခင်းဂါဆင်းဗေ။

မုဂ်းလုမ်းကမ်၊လိုင်လိုင်ပွင်လိုင် (Non-government Organizations) NGOs တာင်း ဆမ်ဆဲသမ် လူလွမ်လွမ်းတု၊လုံး ယေးငိုဆင်းဂမ်၊ဗှ၊ ဆင်၊ရှိုဝ်တေကမ်၊ဂမ်လုံ၊ခင်းဂါဆင် ကဆင်းတေတုမို တိုဝ်းလံး။ လုမ်းစပ်တုဂ်းယွမ်းရှို၊ယေးငိုဆင်းဆဲ ရှိတ်းဂါဆင်လိုင်၊လိုင်၊လိုင်၊လိုင်လွမ်းဂူဆင်းဝါဆင်း ဂူဆင်းမိုင်း။

မိုင်းသထေးတင်းဆမ်ဆဲ လံးငိုဆင်းမီးတီး ဂုမ်၊ပဆင်းဆဲ၊သင်းဗေ၊ စလး၊ လံးငိုဆင်းမီးတီးလိုင်ပွင်လိုင်တီးဗေဆင် ကဆင်းဂူ၊ငိုဆင်းစပ်ဝံ ဆဲဆဲ သွင်ယင်၊ယဝ်။

လွင်းတုမ့်တိုဝ်းခွင်ဖေ (Impacts of Dams)

မိုဝ်းဖွင်း မလိတ်စမး တီ,တိုခ်,တဝ်း (Malismelo didian Tau) ငိမ်းစာင်,ဂိဝ်,ဂါပီးလွင်း ပိုခ်းတေသင်းဖေလူင် တီးဆိုင်ဆေးလိမ်မခ်းဆင်း တီးဆွဲးမိုင်း စလးသုဝ်းတုဝ်းကဗုဂါဂ (Lesotho, Africa) ဆဆ် မခ်းဆင်းလုဂ်ဖိုခ်းသခ်းစတ်းယူ, ဂူလ်းဂါး ဂူခ်းသင်းဖေ တွပ်,မခ်းဆင်းဝါး တွန်းတု,ဂူခ်းတင်းဆမ် တေလံးယူ,သင်းလီဂျ,မိုဝ်းဆေးဆဆ် ဂူခ်း လုမ်းစက,ထုဂ်,လီပံးပခ်း ဝါးသေဆဆ် စပ်ပခ်းစေးမခ်းဂိခ်းတီး (Lesotho, Africa) စလး ဂူခ်းလိုဝ်းယူ,ဂိုမ်းခွမ်းတုင်,ဝိုင်းဆဆ်ဝါး တေပခ်းခိုခ်းဂါးတွပ်းတီးခ်း ကခ်းလံးလူ့သုမ်းဂျ, စလး ဆမ်တု,တေလွ်.တိုဝ်းခွင်ဖေစလး ဂူခ်းလင်မ့်။

ဂူလ်းဂါးစေးမခ်းဂိခ်း,လိုဝ်းဆ် ကမ်,ပိမ်မေးလွမ်းဆင်,လံးပခ်းဝို။ မု,လီ,သိမ်မီ,လူဝ်း (Malisemelo) လာတ်းဝါး “ယမ်းမိုဝ်းဂှ်းကမ်,လံးဂါးသံးတီးခ်းတီးလိမ်ပိင်းပေး ဆ်ပိမ်လွင်းဂှ်းလူင်တွန်းတု,လိုဝ်းလုဂ်းဂှ်းစလး လုဂ်းလာခ် ဂှ်းလိုဝ်း ကခ်းတေမေးတင်းလင် ဂွမ်းဝါးလိုဝ်းစပ်တေကမ်,မီးကီးသင်သေလိုဝ်းသေပိုင် တု,တေလွ်းတုဝ်းစပ် ဂှ်းလုဂ်းမခ်း ဂျ,လံး”။

လွင်းဆ်ကမ်,လိုဝ်းဝါးပိမ်လိုဝ်း ဆင်းမေ,လီ,သီ,မီ,လူဝ်, ဂေ့.လိဝ်ဂူလ်း။ မိုခ်းလိုဝ်းဆင်,ဂူခ်းကခ်း,ဂူဝ် လာခ် 40 စလး 80 လာခ် လိုဝ်းကခ်းယူ,ဂိုမ်းဆမ် တီးဆေးလိမ်တေသင်းဖေဆ်ဂေး လုးတင်းလိုဝ်းဂေးကွဂ်,ယခ်းဂိုခ်းယေး ဂူခ်းတင်းဆမ်ဂေးလံးပိမ်ဂျ, ဂူခ်းဖေခ်း သမ်ထိုင်ဂခ်းဂှ်းလိုင်တွင်၊ လွင်းဖိုင်းထုင်းစလး တုင်,ဝိုင်းစပ်ဂေးလံးလူ့.လိဝ် ပိတ်းမုတ်း။

ယွခ်းပိုဝ်းဆမ်တီးဖေထုမ်းသေ သတ်းကခ်းလမ်,လွင်းတီးဆွဲးလုမ်းဖေ့.စလး တီးလိမ်ကခ်းဖေဂ်,သွမ်းလီလိုဝ်းဆ် ထုမ်းလုးဆမ်ထုမ်းဂျ,လွမ်း။ လွင်းပံးမဂ်းမီး ကခ်းဂိဝ်,လူလ်းသံးစမးဆမ်ဆမ်ဂေးလံးလူ့.လိဝ်ဂျ, လိုဝ်းဖေခ်းပု ဂူခ်းမိမ်းမိမ်း ဂေးလံးလူ့.သုမ်းဂျ, တုင်သတ်းတီးကခ်းလမ်,လွင်းလိုဝ်းဆ် လံးဂှ်းဂျ,ပိတ်းမုတ်း။

ဆ်းလိဂ်းဆ်သမ်သပ်းလိင်းစဆ လွင်းတုမ့်တိုဝ်းခွင်ဖေတီးဆွဲးတုင်,ဝိုင်းဂူခ်းစပ်စလး တီးယူ,သင်းဂိခ်းသင်း။ စပ်လံး ဂူခ်းဂှ်းလွင်း တုမ့်တိုဝ်းကခ်းပိမ်ပိုင်လူင် ကခ်းလုဂ်းတီးဖေတီးဆိုင် ဖွပ်းဖွပ်းလိုဝ်းကခ်းလံးမမ်,မံးစလး တုင်,ဝိုင်းဂူခ်းလိုဝ်း ကခ်းယူ,ဖေ,တီမ်,ဖေ ဝါးဆဆ် ဂှ်းဂှ်းလံးကုပ်,ကူဝ်းဂခ်းဝါး တုင်,ဝိုင်းဂူခ်းဆ်မိုင်းလီ,သုဝ်,တုဝ်, လု.ကခ်းလံးလုးဖေတီး ဖေလူင်လိုဝ်းဆဆ် စပ်တေဂှ်းတီးဂါးသင်လံး တွန်းတု,ပိုင်းဂိုင်ယူ,သင်းဆိုင်ဖေစပ်စလး လွင်းဂှ်းဂိခ်းလိုင်တွင်စပ်။

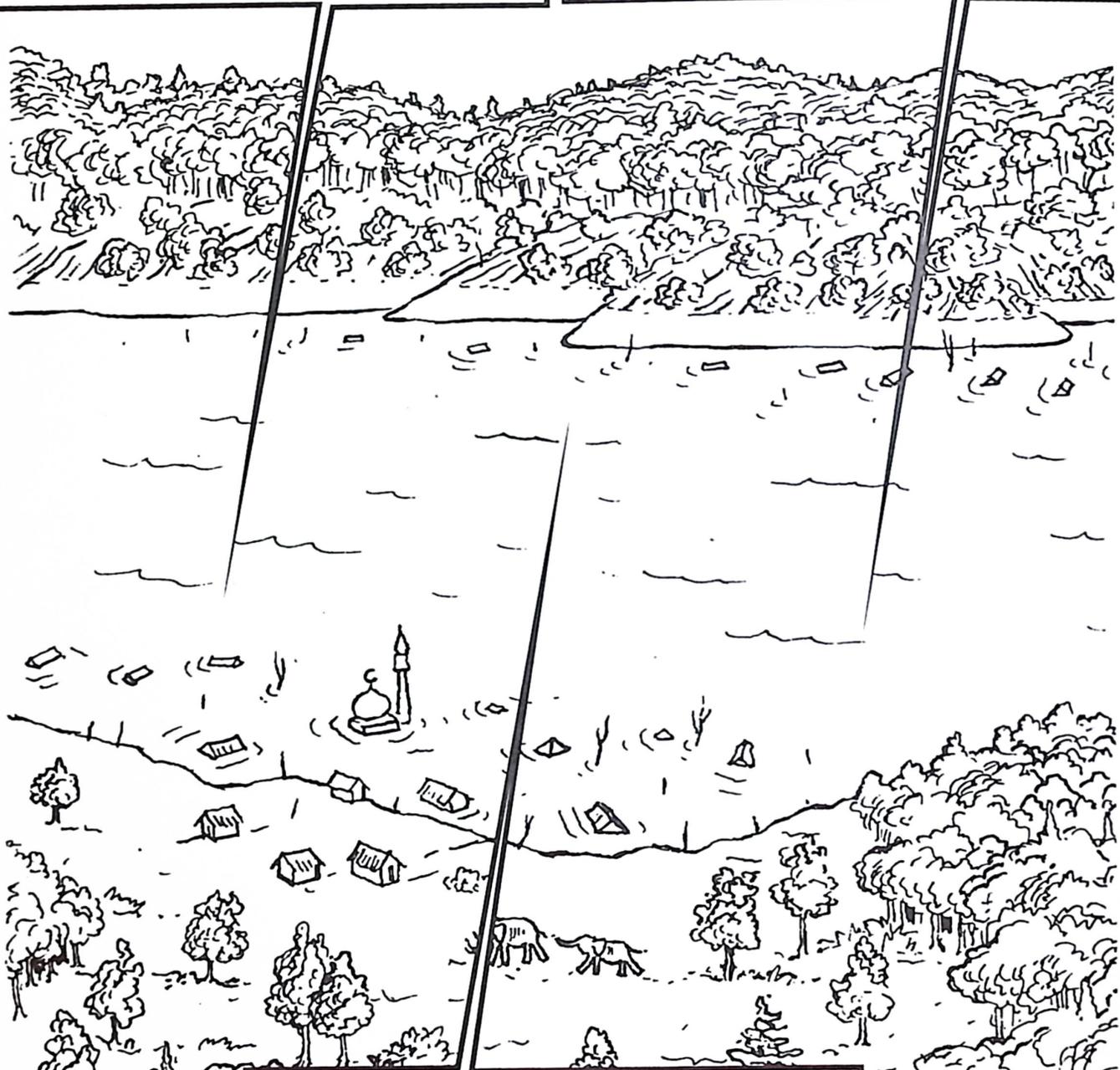
ကောင်းစွာလွင်းတုမ့်တိုဝ်းအံတင်းသိင်း

အံယုလူလိပ်တုင်, ဝိုင်းဂူဆိး

ပီးဆွင့်လိပ်ခိုဝ်းကဆိးတီးယု, ဝိုင်းဂူဆိးကဆိး, ဂိပ်းသိမ်းဆိးဆိးဆိး
 လံးလူ, သုမ်းဂိုဆိး, ဆိးလိဆိးလေး, ဂါဆိးရှုလိင်တုင်, လုမ်းလိပ်းဂူဆိး
 တင်းဆိးဂေးဂမ်းဂမ်းကဆိး, လံးယံ, ဂျုယု, တီးလိပ်ဂဆိး, သမ့်ထိင်း
 ယံဆိးပိဆိးဂူဆိး, အံဆိးဂျု, လိပ်ခိုဝ်းကဆိးတင်းဂူးတု, သေ,။

အံယုလူလိပ်ဆိးလိဆိးစွင်တုင်လုသတိးမိင်း

ပု, ထိုဆိး, ဆိးလိဆိးတီးဂူဝ်, ဂူမ့်, ပိုဝ်, ဂူမ့်, ကုင်လေး, ဆိးလိဆိးတီး
 အင်ဂူဂ်အင်စု, စွင်တုင်သတိးမိင်းလိပ်းဆိး လံးစာမိ, ဆိးထုမ့်။
 အံဆိးသမ့်ခိုဝ်းဂူးဆိးလိဆိးအင်ဂူဂ်အင်စုတုင်လုသတိးမိင်းတိဂ်,
 စာမိ, ဂျု, လံးသေ, လင်းပိဆိးအေယု, လုင်စုဂင်းသိဆိးတင်းတေ
 သိုပ်, လိပ်းအဆိးတုင်ထိုဆိး, တုင်သတိး။

ကဆိးဂိပ်းဆိးသင်းပဆိးရှုအံ, ပံးယု, လိ

တင်းပိဆိးမိုဆိးလိပ်းဆိး, မု, လေးဂီးယုး (Malaria) လေး,
 သိတ်သတုင်, သုမ်းမို, သိတ် (Schistosomiasis) လင်းမိးဆိး
 လိပ်ဂပ်, ယုဆိးပိုဝ်းဝုး, ကဆိးဂိပ်းသိမ်းဆိးလံးပဆိးတီးယု,
 သင်းယုင်းလေး, သတိးတင်း, လိပ်း ကဆိးကပ်တင်းပိဆိးမုး။

အံၤဆဲၣ်ဂီၢ်တီးၣ်န့ၣ်လီၤဖၢၤခါးပၤလူၢ်တီးၣ်ဂီၢ်

လီၤလီၤဖၢၤခါးပၤလူၢ်ဆဲၣ်လူၢ်တီးၣ်ယွၢ်ယွၢ်ပိုၣ်ပိုၣ်ပၤကမ်,လၢၤခါးခါး,အံၤ
ဂျၢၤစံၣ်အံၤဆဲၣ်အံၤ ဖၢၤတီးၣ်အံၤသမံၣ် လွၢ်ဆဲၣ်လံၤလီၤခါးလံၤခါးလဲၤ
တၢ်ခါးဂီၢ်ဆဲၣ်ဆဲၣ်လၢၤခါးဂီၢ်တီးၣ်န့ၣ်ပၤတၢ်လံၤ။ ယွၢ်ပိုၣ်ပိုၣ်လီၤဆဲၣ်ခါးလဲၤ
ဖၢၤခါးပၤလူၢ်တီးၣ်န့ၣ်လီၤဖၢၤခါးပၤလူၢ်တီးၣ်န့ၣ် လံၤတူၢ်တၢ်ခါးယၢၤပံၤ,ဖီၣ်တီးၣ်။

အံၤဆဲၣ်သမံၣ် ယိုၣ်တီးၣ်ကပ်ဆဲၣ်တီးၣ်ဂူၢ်ခါးဝါးဂူၢ်ခါးသ့ၣ်

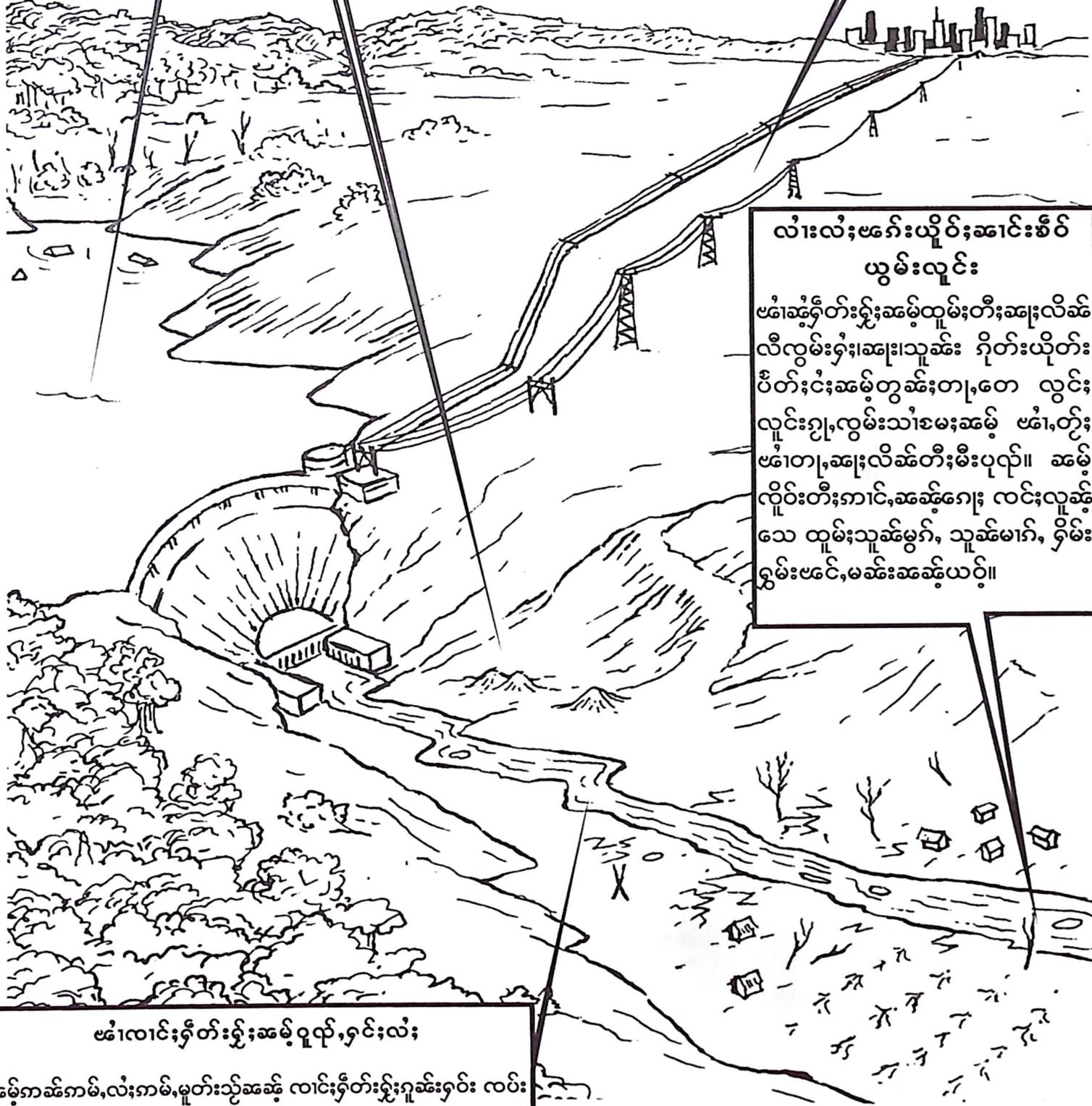
ကၢၤဂီၢ်ခါးဆဲၣ်န့ၣ်လံၤထီၣ်န့ၣ်ဖၢၤခါးပၤလူၢ်တီးၣ်န့ၣ် တွၢ်ဆဲၣ်တၢ်ပၤဆဲၣ်
ဂူၢ်ခါးလီၤခါးမိၣ်ခါးမိၣ် တီးၣ်ပၤဆဲၣ်ဂၢၢ်လံၤ,မၤဆဲၣ်လံၤ။ တွၢ်ဆဲၣ်တၢ်, ဂူၢ်ခါး
ဖၢၤခါးတၢ်ဂၢၢ်လံၤ လံၤလူၢ်သ့ၣ်ဆဲၣ်တွၢ်ဆဲၣ်တၢ်,တၢ်လီၤခါး,ခါးပၤဆဲၣ်
တီးၣ်ဆဲၣ်တူၢ်,ဝူၣ်ခါးခါးသ့ၣ်ပံၤ,ဝါးသ့ၣ်ပံၤ,ဝါးသ့ၣ်ပံၤ။

**လံၤခါးလံၤဖၢၤခါးယိုၣ်ပိုၣ်ပိုၣ်ဆဲၣ်ခါးစီၣ်
ယွၢ်ယွၢ်လူၢ်**

အံၤဆဲၣ်ဂီၢ်တီးၣ်န့ၣ်ဆဲၣ်ထူၢ်တီးၣ်ဆဲၣ်လီၤခါး
လီၤလူၢ်ခါးဂီၢ်ဆဲၣ်သ့ၣ်ဆဲၣ် ဂီၢ်တီးၣ်ယိုၣ်တီးၣ်
ပီၣ်တီးၣ်ခါးဆဲၣ်တွၢ်ဆဲၣ်တၢ်,တၢ်လီၤခါး လွၢ်
လူၢ်ခါးဂျၢၤလူၢ်ခါးသ့ၣ်မၤဆဲၣ် အံၤတီးၣ်
အံၤတၢ်,ဆဲၣ်လီၤခါးတီးၣ်မိၣ်ပုၣ်လုၢ်။ ဆဲၣ်
လီၤခါးတီးၣ်ကပ်,ဆဲၣ်ဂၢၢ်လံၤ လဲၤလူၢ်ဆဲၣ်
သေ ထူၢ်သ့ၣ်ဆဲၣ်မၤ, သ့ၣ်ဆဲၣ်မၤ, ဂီၢ်ခါး
ဂီၢ်ခါးဖၢၤခါး,မၤဆဲၣ်ဆဲၣ်ယၢၤပံၤ။

အံၤလၢၤခါးဂီၢ်တီးၣ်န့ၣ်ဆဲၣ်ဝူၣ်,ခါးလံၤ

ဆဲၣ်ကမ်ကမ်,လံၤကမ်,မုၢ်တီးၣ်သ့ၣ်ဆဲၣ် လၢၤခါးဂီၢ်တီးၣ်န့ၣ်ဂူၢ်ခါးဂီၢ်ခါး လဲၤ
တၢ်ခါးပီၣ်ခါးလဲၤ တုၢ်မုၢ်တီးၣ်လွၢ်ယူၢ်,သးဂီၢ်ခါးသၢၤခါးအံၤတီးၣ်အံၤ။

လွင်းပိမ်မားဖူးရှမ်းတီးယူ, (Realities of Displacement)

**ဂူဆီးဝါဆီး၊ ဂူဆီးသူဆီးတီးရှမ်းတီးယူ၊
လံးတူဂ်းတၢင်းယၢပ်၊**

ဂၢဆီးရှေးလိုပိး (displacement) ဂူဆီးဝါဆီးပေးလံး
ဇၢတ်,ယၢဆီးတီးယူ,သဝ်းဆံ့ ပိမ်လွင်းတုမ့်တိုဝ်းရှမ်းရှိုင်းယံ့,
လူင်ဂွပ်းသၢင်းဇၢ်ကဆီးခိုင်း။ ဆမ်ဆီးကၢင်,ဂိပ်းဆမ် ထူမ်းပး
တီးယူ,သဝ်းဂူဆီးရှမ်း၊ သူဆီးရှမ်း၊ ပု,ခလးတီးယူ,သတ်းကဆီးလီဝ်
ဝံ့။ တီးဆးလိမ်ဆဆီးဂူဆီးဝါဆီးစဝ်းလံးယူ,သဝ်းမးပၢဆီးသိုပ်,
ပၢဆီး။ လူင်ပွင်ကိုင်းခလးဂူဆီးသၢင်းဇၢ်စဝ် တီဂ်းခိမ်လွ်.ဂူဆီး
ဝါဆီးဇၢတ်,ရှိုဆီးခလး တီးလိမ် ကဆီးဆမ်တေထူမ်းပိတ်းတၢင်း
သိင်း။

ဂူဆီးဆီးလုမ်းဖူး.ကဆီးလံးစၢမ်,စံးတီးယူ,ယူဆံ့
ခိုဆီးဇၢ်မီးမွဂ်းဆီးခဂး (40)ခလး(80) လၢဆံ့ယဝ်။

ဂူဆီးကဆီးလံးစၢမ်,လိုပိးရှေးစံးဝါဆီးဆဆီး တုဂ်ယၢတ်း
ဇၢဆီးဂိမ်းဆး,သေကမ်,ဂး ထူမ်းလျးပဆီးရှၢ လွင်းစဝ်းဆမ်တၢင်းဂိမ်ကမ်,ပိင်းပေး ကမ်,မီးငိုဆီးစဝ်းတးဂမ်ထီမ်ဆး
ရှိုဆီး။ စဝ်ဂေးတေကမ်,လၢင်းရှိုတီးဂၢဆီးဇုဂ်,သွမ်းသေရှၢပုသေယူ,သဝ်းဂျၢ,လံးယဝ်။

လွင်းလိုပိးရှေးစံးဝါဆီးယု.လူ.လိပ်ဝါဆီးဆးခလးဖှိုင်းထုင်းဂဝ်းစွင်ဂူဆီးဝါဆီးဂူဆီးသူဆီး။ ဝါဆီးဂေးလံးယံး
ပိမ်ဝါဆီးရှမ်း။ ဂူဆီးဝါဆီးလံးဇၢတ်,ဇေဂေဆီးကမ်,လံးယူ,လွမ်းဝါဆီး၊ လွမ်းဂူဆီးကိုင်းယၢမ်းယူ,လွမ်းဂၢဆီးမး။ ဖှိုင်းခငးတီး
ကဆီးမီးဝံ့ခလးတီးကဆီးပိမ်တီးဇေဂေရှၢ ဖှိုင်းရှေ, လိမ်ပၢဆီးပု,မွဆီးဆဆီး တေလံးစၢမ်,ဆမ်ထူမ်းသေ။ ဂူဆီးမိုင်းလံးလူ.သူမီး
တီးလိမ်ကဆီးပိမ်တီးယုမ်,ယမ်။

ဂူဆီးဂိုဂ်းဝါဆီးခလးလၢင်းစိုဝ်းကွဆီးစဝ် ပိမ်ဂူဆီးလံးစၢမ်,တၢင်းယၢပ်,ဇိုတ်,တူဂ်းဂိမ်း ဂွပ်းသၢင်းဇၢ်လိပ်ပိုဆီး။
မၢင်ပွဂ်းဇိမ်ဂၢဆီးလွင်းရှိုတီးဇၢ်ဆံ့ ရှၢင်းရှိုဆီးရှိုတီးတီးယူ,စဝ်။ ကမ်,ဆဆီးယု.လူ.လိပ်ဖှိုင်းခငးဖှိုင်းထုင်းစဝ်ပးထီင်း။

ဝံးသေလံးစၢမ်,တၢင်းလိုပိးရှေးယဝ် ဂူဆီးကိုဝ်း
ဆံ့ လံးတီးစံးဂျၢ,ယူ,ဆီးဝိင်းသေ လံးစိုဆီးစတ,
တၢင်းလၢတ်းပၢဆီးမွံ့။

ဂူဆီးဆဆီးလံးစၢမ်,လိုပိးဝံးယူဆံ့ပိုဝ်းစွင်ဂၢဆီးဇၢ်ဆဆီး ယူဆံ့လံးပံးစိုဆီးတီးသုင်ခလး
တီးဇုဂ်,သွမ်းလီ လိမ်လီဂေးကမ်,မီးသေ ဇုဂ်,သွမ်းဂိမ်သင်ဂေးကမ်,လံး။

လၢင်းစိုဝ်းဂူဆီး Nya heun လံးစၢမ်,လိုပိးရှေး
စံးတီးယူ,တီးသဝ်း တွဆီးတု,တေဂေး,သၢင်းဇၢ်
Houay ho တီးမိုင်းလၢင်း။ ဂူဆီးဂမ်,ဖှိုင်းဝူဆံ့
ဝုး ပေးစဝ်လံးစံးတီးယူ, စဝ်တေကမ်,ယူ,လီ
ဂွပ်းဝုးမဆီးကမ်,လွ်းဆးလိမ် တီးစဝ်ယၢမ်းယူ,
ဂိုဂ်းမး မိုဆီးဆင်,လံးစံးဂျၢ,ယူ,တၢင်း,မိုင်း။ ဆံ့ပိမ်
ပဆီးရှၢကဆီးယံ့,လူင်လွင်းစံးတီးယူ,ဂူဆီးမိုင်းတွဆီး,တု,
ရှိုတီးဇၢ်။ ဆးလိမ်တီးယူ,လွမ်းဆင်,လွ်ဂွပ်းခလး ဆး
လိမ်တီးယူ,လွမ်းဆင်,ရှိုဆီးရှမ်းသမ် တေလံးစၢမ်,ယု
လူ.လိပ်ဂျၢ။

ပခမ်ၵၢၤခိၵ်းတမ်းဝါင်းပခမ်တီးယူမ့်၊

ဂူခမ်းကခမ်တီးလံးခမ်း၊ၵျေးလိုပံး၊ ယွခ်ပိုင်တေဂေၤသါင်းဗေံ၊ ဂမ်းခမ်ပိုခမ်းတေလီၤဂ်းပခမ်ဂိုခမ်းမ့်၊ခိၵ်း၊ ကခမ်ဆံ့လင်၊ၵွင်ဝုး၊ လွင်းခိၵ်းတမ်းဝါင်းပခမ်တီးယူမ့်၊ (resettlement)။ ဂူခမ်းမိုင်းလါင်းခံ့ဂျ၊ယူမ့်၊ဝါခမ်းတါင်းဝါခမ်းကခမ်မီးယူ၊ယဝ့်။ ကခမ်၊ခမ်မု၊ဝါခမ်းမ့်၊တီးဂိုတီးခိၵ်းမုးတွမ်းတု၊ဂူခမ်းလံးခံ့တီးယူ၊ယွခ်ဂိုတီးဗေံ။

ဗူဂေၤသါင်းဗေံခပ်ဂံ့ပခမ်ခေမမ်းဂီၢ်ခမ်၊ဝုး၊ ဝံးသေလီၤဂ်း၊တမ်းပခမ်ခိၵ်းတီးယူမ့်၊ယဝ့် လွင်းပိခမ်ယူ၊ခပ်တေလီၤခိၵ်းမုး။ ခပ်ယင်းပခမ်ခေမမ်းဂီၢ်ခမ်၊ဝုးဂူခမ်းကိုင်းတီးလံးခံ့တီးယူမ့်၊ဆံ့ တေမီးခေဂၢၤခမ်လီၤခလး၊ ဂိုခမ်းလင်ယွ်၊လင်လူင်သေ ဗူဂေၤဂေၤတေဂိုင်းလီၤခလး၊ မီးခမ်သုင်၊မုးလွမ်းတေတုးထိုင်ဂိုခမ်း။ ပိခမ်ကိုင်းဂေၤယဝ့် ခေမမ်းဂီၢ်ခမ်၊ကိုင်းဆံ့ကခမ်၊ပိခမ်မုးလွမ်းခမ်၊ခပ်လါတ်းသေပွဂ်း။ ဂိုခမ်းယေးတီးယူ၊ခပ်သါင်းပခမ်ဆံ့ ဂိုတီးကခမ်၊လီၤသေ ဂီၢ်ခမ်းခေတုးတု၊ဂူခမ်းဝါခမ်းဂေၤကခမ်၊တွမ်းလံးဗူဂေၤ။ ကခမ်၊ယမ်းလံးခမ်လီၤသေပွဂ်း။ ခေမုးလိခမ်မုး၊ဆံ့ဂေၤ ဂိုင်းမုးဂီၢ်ခမ်းမုးတိဂ်းတိဂ်းခေ၊လိုင်တီးယူ၊ဂပ်၊ခေတုး။ လွင်းယူ၊သမ်းဂိခမ်သါင်း ဂိုတီးသုခမ်၊ လီၤတူဝ်သတ်း၊ ဆံ့တီးလိခမ်မုး၊တီးပိုခမ်းတမ်းဝါင်းပခမ်ဝံ့ဆံ့ ကခမ်၊မိုခမ်တီးယမ်းလံးခံ့တီးမုး။ ဗူဂေၤဂိုတီးသါင်းဗေံလံးပခမ်ဂိုခမ်းဝါခမ်းဂိုလီၤဂ်းလံးလွဂ်းလံးမုး၊ မိုခမ်၊ခမ်၊ဂိုလီၤဂ်းသတ်းဂိခမ်ယိုဝ်းယုးခလး၊ ဗူဂေၤ၊ဗေံတီးလါင်းခံ့ခေဂတ်၊။ ဂူဂ်းဂုးကခမ်၊တွမ်းလံးခမ်တွမ်းဗူဂေၤလီၤသေပွဂ်း၊ ဂူခမ်းဝါခမ်းလံးတုဂ်းတါင်းယပ်၊ဗေံတု၊ခမ်လိုင်ဂပ်၊။ ဂူခမ်းဝါခမ်းလံးခမ်း၊တါင်းတုဂ်းခေမုးဂိုတီးဗေံဆံ့ လံးတုဂ်းတုဝ်၊ တုဂ်းခေမုးဂိုခမ်းခေ၊။ ဂမ်းဗူဂေၤလံးပိခမ်ဂူခမ်းတိတ်းလင်း၊ ထါတ်၊လိုင်တုဂ်း၊ ဗေံတီးခေမုးဂိုခမ်း၊ ခေမုးယေးခလး၊ မီးယေးဂုးဂေၤခမ်ခိၵ်း၊ ဂူခမ်းဝါခမ်းလံးဂေၤ၊ ကခမ်၊မိခမ်းဂခမ် ဗေံတီးဗေံတု၊ဂခမ် ခမ်ခိၵ်းမုးတိဂ်းတိဂ်း။

ဂူခမ်းဂမ်းခမ်ကခမ်၊လံးခေပိုင်ခိၵ်းသံးတီးခမ်း

ဂူခမ်းဂမ်းခမ် ကခမ်၊လံးဗူဂေၤလီၤမိုခမ် လူင်ပွင်ကိုင်းခလး၊ ဂူခမ်းသါင်းဗေံခပ်။ လုမ်းကိုင်းခပ်ကခမ်၊ပိခမ်လင်းခွင်လိခမ်လွမ်းခမ်၊မံမီး။ လူင်ပွင်ကိုင်းဂေၤကခမ်၊ခေပိုင်သွမ်း၊ဝုးခပ်တေပိခမ်ဂူခမ်းလံးတုဂ်းတါင်းယပ်၊ယွခ်ဂိုတီးဗေံခလး၊ ကခမ်၊လံးဂုးသံးတီးခမ်းသင်ခိၵ်းတီးကခမ်ခပ်လံးလူ့သုမ်းဆံ့သေဂိတ်း။

ခိၵ်းသံးတီးခမ်း (compensation)

ပိခမ်ခိၵ်း ကခမ်၊ခမ်ဂေၤ ပိခမ်ခွင်းခွင်တင်ကိုင်းတီးလံးလူ့သုမ်းဂုး။ ပေးကခမ်၊ခိၵ်းသံးပခမ်ခိၵ်းဂုးတွပ်၊တီးခမ်း ဂူခမ်းဝါခမ်းတေဂိုတီးဂိုယူ၊သမ်းဂုး၊ ဂွမ်းလံးခံ့တီးယူ၊လူဂ်းကခမ်၊မီးတီးယူ၊သမ်း၊ ခေမုးဂခမ် ကခမ်၊ခိၵ်းတွင်းတု၊တေလီၤခေမုးဂိုခမ်း။ လံးဂုးဂုးသံးခိၵ်းပိခမ်တူဝ်ခိၵ်းသေတု၊ဂေၤဂမ်းခမ်ကခမ်၊လါင်းဂိုတီးဂိုယူ၊သမ်းဂုးလံး။ လူင်ပွင်ကိုင်းလါတ်းဂွမ်းဝုး “ခမ်၊သုမ်းပခမ်ဂိုခမ်း လီၤဂိုသုတွမ်းတု၊ဂိုခမ်းလင်ယွ် (ကိုင်းလါတ်း)” zhang qiu lau ကါင်းကိုင်းလု ကါင်းခိုင်းခခ၊ဂေၤခိုင်း တီးလံးခမ်း၊လိပံးဂေၤသေ လံးခံ့ဂျ၊ယူ၊တီးယူမ့်၊တွမ်းတု၊တေဂေၤသါင်းဗေံ Xialangdi တီးခမ်းမိုင်းခခ၊လါတ်း။ “ခပ်ပခမ်ခေမမ်းဂီၢ်ခမ်၊ဝုး တေပခမ် 15 ခပး တေ၊တီးတိခမ်တမ်းခိုင်းခွမ်း တီးခမ်း ဂိုခမ်းယေး ခလးခေမုးလိခမ်တီးလူ့သုမ်းဆံ့ယဝ့်။ ဂူဂ်းခေ၊တေ၊ထိုင်တေ၊လီၤ ကခမ်ခပ်လံးခေပိုင်လွမ်းခမ်၊ခေမမ်းဂီၢ်ခမ်းဆံ့ ကခမ်၊ပံ၊မီးသင် ဂုးတွပ်၊တီးခမ်းခိၵ်းဂေၤကခမ်၊လံး သမ့်ထီင်းယမ်းမိုင်းခပ်လံးခံ့တီးယူ၊ဂုး၊တီး Xiang Yuan ယဝ့် ကခမ်ပီးဆံ့ကိုင်းခိုင်းဂွမ်းမီးဝံ့ခေမုးလိခမ်လီၤဂါင်းယွ်၊ ဂူဂေၤဂေၤဆံ့ဂေၤခပ်လံးဂုးခမ်း၊ဂုးတွပ်၊တီးခမ်းမမ်းခိုင်းခိုင်းဂူဂ်း။

ဂူခမ်းဂွမ်းဆံ့သင်ဝုးကခမ်၊မီးခိၵ်းတိမ်ထုမ်းတု၊လီၤလူ လါတ်းပခမ်ဆံ့ကိုင်း ဗေံဝခပ်ဂေၤလါင်းတေသုတ်းသံးလူဂ်း လွင်းဗေံခေခွတ်းကခမ်၊ခမ် လူဂ်းဗေံပိခမ်ဂူခမ်းဂိုတီးဂခမ်၊တီးမိုင်းပိုခမ်း။

ဂူဆင်းမိုင်းတုံးဆမ်ကၢဆမ်, ရှုပ်လၢဆံ့လံးစၢမ်, တၢင်းတုၣ်စ

ဇံၤဆံ့ယု.လူ.လီၤဂၢဆမ်ရှုလီၤတုၣ်
 ဂူဆင်းကၢဆမ်, ရှုပ်လၢဆံ့ ကၢဆမ်ယု, သင်းလွမ်းသပ်,
 စမးဆမ်ဇံၤ, တီမ်, ဇံၤ။ လွင်းတုၣ်တိုၣ် ကၢဆမ်ယု,
 လူၣ်သုတ်းဆံ့ ပီၤဆမ်ကၢဆမ်ရှု ပု ပုလး လွင်းရှိုတ်း
 သူဆံၤ ရှံး၊ ဆေးဆမ်ယု။

ယု.လီၤဂူဆင်းရှုပု

ဝံးဇံၤလူၣ်ရှေ့စီဆံးဂၢင်စမးဆမ် ရှိုင်း
 ဆမ်ကမ်, လၢင်းလံလွမ်းဆင်, သဗျေ, ဝပုကမ်,
 လၢင်းစိုဆံးဝၢင်းစံ, ဆိုဝ်ဆမ်၊ လိုဝ်ဇးဆံးပု ကၢဆမ်
 ပီၤဆမ်ဇးဂိုၣ်းစမးဆမ်လၢင်းယုပုယွမ်း မၢင်
 လိုဝ်ဇးဆံးရှံလံၤဂျု, ပီတ်း၊ ရွပ်းဆမ်ဂူဆင်းဝၢဆံး
 လၢင်းလူ. သုမ်းစွပ်းစွင်ကၢဆမ်ပီၤဆမ်ကၢရှု, ရကမ်
 လမ်, လွင်း၊ ငိုဆံးစပ်းတၢ, တေလီၣ်ဆေးရှိုဆံး၊
 စလးလွင်းပီၤဆမ်ယု, ဂူဆင်းရှုပုဂေးလံးလီၤဂံးလံး
 ဂျု, လွမ်းယု။

ဆံးမိုင်းပု, လု, လီၤ - ဝံးသေသၢင်းဇံၤတုၣ်, ဂီယုသေ ဇံၤ, တုးဇံၤဆံ့ပု 60%
 လူတ်းလူင်းဂျု, စလး, တေ.လီၤဆံ့ဂူဆင်းရှုဂီဆံးဂေးကမ်, ပေးမီးယု။

တူဆံးဇး၊ တူဆံးမၢဂ်, တူဆံးမွၢ်, ယွမ်းလူင်း

ဂူဆင်းရှပ်းလံးတုၣ်ဂီဆံးစၢဆမ်လံၤ ယွမ်းပိုဝ်းဆမ်ထုမ်းတီးဇုဂ်, စပ်းဆမ်တၢင်းဂီဆမ်စပ်။ ရွပ်းသံဆမ်လီၤဂံးလံး ဆမ်
 လၢင်းလံသေ. ဇး, ရှိုဂ်းလွမ်းဇံၤ, တီမ်, ဇံၤ။ တီးသူဆံၤ တီးဆေးဂူဆင်းဝၢဆံးဂေးလုဂ်, ဆမ်လူပ်းဂျု, ဆံးစမးဆမ်။
 စမးဆမ်ဆံ့ မဆံးတေ. ငှ်း ကဆမ်လမ်, လွင်းတွမ်းတၢ, လိဆံးဇုဂ်, သွမ်း။ ဇံၤသမ်စု. ရှမ်းစမးဆမ် တတီးငှ်း ကဆမ်
 စမးဆမ်တေ. မးစလး ရှိုတ်းရှိုင်းငှ်းကမ်, လူင်းဂျု, ဇံၤ, တီမ်, ဇံၤလံး။ သင်ဝုးကမ်, မီးထၢတ်းလိုဝ်းဆံ့ သူဆံးရှံးဆေးဂေး တေရှမ်း
 ဂျု, ဂမ်းလွံးလွံး။ ဝံးလိုဆံးမးတွမ်းတၢ, သူဆံးရှံးဆေးတေလီၣ်ဆံ့ ဇုဂ်ဇုဂ်, သွမ်းစပ် တေလံးသိုဝ်ထၢတ်းသၢဆံးစေးမီး
 (ပုလုစေးမီး) သေသ့, တွမ်းတၢ, လိဆံးဇုဂ်, သွမ်းလီ ဂူလုဂ်းသင်ဝုးဂးစဆမ် ပုလုစေးမီးသုင် ဇုဂ်ဇုဂ်, သွမ်းစပ် တေကမ်,
 သိုဝ်လံး လင်ဆံးစပ်းတေလံးဂိုတ်းလိုဝ်း ဂၢဆမ်ဇုဂ်, သွမ်းစွင်စပ်ကမ်, ရှၢင်း။

ဆမ်မူတ်းသ့ကမ်, မီး

ဆမ်ဇံၤ, တုးဇံၤဆံ့တေပုလု, ရှိုင်း ကမ်, ဆမ် မီးယုဂ်းယုဂ်း သင်ဝုးဂူဆင်းရှပ်းစလး သတ်းတၢင်း
 လံၤဂီဆမ်မိဆံးလိုဝ် တေလၢင်း, မီးတၢင်းပီၤဆံ။ ဆမ်လံၤကိတ်းကွတ်းလၢင်းကပ်လံၤတိုဝ်းတွမ်းတၢ
 ဇုဂ်, သွမ်းလံးသေတၢ. ဂေး သင်ဝုးဂူဆင်းရှပ်းဂျု, ကပ်, ဆမ် ကမ်, ဆမ် ကပ်ဆမ်မးလံၤလိုဝ် လၢင်း
 စွမ်းစွမ်းဂံးဂံး လၢင်းပီၤဆံလိပ်းမံး။

လွင်းတုၣ်တိုၣ်ကဆမ်ဂိုၣ်ဂၢင်ပီၤဆံ

မၢင်ပွဂ်းမၢင်လုဇုဂ်းဇံၤ ကမ်, ပဆံလွင်းဇုဂ်သတိ ဂူဆင်းတီးယု, သင်းတုးဇံၤသေ ရှိုင်းဂၢင်ပွံ,
 ဆမ်ဆံးကၢင်,။ ဆမ်ရှိုင်းဂၢင်သုင်စိုဆံး ဂူဆင်းကဆမ်လံၤ. ဆမ်ယု, လိုဝ်းဆံ့ ကမ်, တဆံးဇုဂ်သတိ
 မိဆံးစလး ရှိုင်းစပ် ရှိုင်းကပ်ပူကပ်ပု လိဂ်းလိဂ်းလွင်းလွင်းဆံ့ဂေး ဆမ်တေမးပတ်ထုဝ်းကပ်ဂျု,
 တီးဂံပီတ်းမူတ်းသေ ဂူဆင်းရှပ်းလၢင်းဝၢတ်, လိပ်းစလး လူ. တံၤဂျု, လွမ်းဂေးမီး။

ဂူဆံးမိုင်းကမ်, ပေးတီးယုလံးပီၤဆံစွမ်းဂံးဝံး
 သေပိုဆံးမးသၢင်းဇံၤဆံးစမးဆမ်သီသၢဆံး။

လူမ်းကိုင်း လီ,သုင်,တူင်, တိုင်းသားခတ်းလွင်းတုဂ်ယား;
Communities Fight against poverty in Lesotho

မိုင်းကမ်,ပံ,လံးဂေး,သင်းဗဲာ် ဂ်တို (Katse) တီးဆိုးမိုင်း လီ,သုင်,တူင်,ဆဆဲ ဂူဆီးဝါဆီးဂူဆီးမိုင်းရှိုတ်း
ဂါဆဲဗုဂ်,သွမ်း ပေးယူ,ဂါဆဲဂျ,လံးယူ,ဂူပီပီ။ ခပ်ဗုဂ်, မာဂ်,ပဂ်၊ ထူင်,ယာင်း၊ ထူင်လိဆဲ၊ ကျ,လူးခလး ဗုဂ်းဗုဂ်း
ယိုဝ်းယိုဝ်း တာင်း,ကိုဝ်တာင်း,မိဝ်း။ တီးသုဆဲဆေးယို,လူင် လံးထုဂ်းကွဂ်,ခွင်ဂါဆဲခွင်ယမိုပိင်းပေးလံးလီ ခလးကင်းဗေး
ပဆဲဂဆဲ။

ဂူလ်းဂး ဝါးသေလံးခံ့ဂျ,တီးယူ,မို, ဂူဆီးဝါဆီးလံးပိဆဲဂူဆီးဗေးမုးတိုင်းတိုင်း။ လွင်းပဆဲဗေးမဆီးဂါဆဲ,
တျ,တေလံးဂးသါးတီးဆိုးကိုင်းဆဲဂေး ဂမ်,ပိဆဲမုးလွမ်းဆင်,ခပ်လါတ်းဝို ဂမ်းဗုဂ်းပေးလံးလုတံဂျ,။

“လွင်းပိဆဲယူ,တီးဆိုး ဆိုးပာင်တီးယူ,သင်းတီးခပ်လတ်းပဆဲမို,ဆဆဲယာပ်,ဗိုတ်,ခတု,ခတု။ ရှမ်းလံးတေ,
သု,တျ,တေလံးဂူ,ကိုဝ်ဂူ,မိဝ်း မိုဆဲဆင်,ခတ်းလှိုတ်းသုဆဲဗုဂ်,သွမ်းဂျ,ယို,လူင်။ တီးမိုင်း (မူင်,လီးခလီဂူင်,)
ဆဲ ရှမ်းမီးခွင်ဂါဆဲခွင်ယမို ခပ်ဆဲမိုတာင်းဂါဆဲတိမ်ထူဆဲယူ,ဂူပီ တီးမို,ဆဲရှမ်းလံးခမ်,တုဂ်,ခယာပ်,ဗိုတ်,ဂူပီ”
လါတ်း NkhonMaseipati ဂူဆီးဂေး,ကမ်လံးခမ်, လိုမ်းရှေးတျ,တေဂေး,သင်းဗဲာ် Katse ဂူဆီးဝါဆီး၊ ဂူဆီး
သုဆဲ၊ Lesotho ဆဲတေ,ထိုင်မိုင်းလိဝ် ခပ်တိုဂ်လုဂ်ဗိုဆဲတိုင်းတေးကပ်ခိုဆဲ ဂးသါးတွပ်,တီးဆိုး ဆင်,ရှိုဝ်တေပိင်း
ပေး။ လူမ်းခပ်လံးတီးဗိုဆဲလိဂ်းထတ်းသင်းတာင်း,ထိုင်လူမ်းဗု,ရှိုတ်းဗဲာ် ပိုဆဲခပ်,လွင်းတာင်းလုဂ်းမဆီးခပ်
ခလးရှိုတ်းပာင်သုဆဲတုမ်ဆဲဂင်လှို။ မိုင်းဆိုးပီ 2005 ပုဆဲမုးဆဲလဝ်းဆေးတီးလဆဲသုင်ခွင်လူင်ပွင်ကိုင်း ပဆဲဗေး
မဆီးဂါဆဲ,ဝု တီးဂူဆီးဝါဆီး၊ ဂူဆီးသုဆဲ၊ ခပ်တုဂ်းယွမ်းဝိုဆဲဆဲ တေပဆဲခိုဆဲဂူမိဝ်းမိဝ်း “ဗေးမဆီးဂါဆဲ,မို,ကိုင်းဆဲ
တေမဆီးဂါမီးယူ,ရှု.” သင်ဝုးလဝ်းဂပ်,လံးရှု,ငိဆဲးဝု ပိုဆဲးတေမုးဂေး,သင်းဗဲာ် ဆိုးဆေးလိဆဲလဝ်းဂပ်,ဆဆဲ
ကိုင်း ထုဂ်,လီခုဂ်းလှိုလံးလွင်းလံးတေးသု,ခွင်ဂူဆီးဝါဆီး၊ ဂူဆီးသုဆဲ၊ Lesotho ခပ်ယူ,။ ဝုဆဲတုလ်းဝု,လွင်းပိဆဲယူ,
တုဂ်ဂပ်, တေလိဂ်းလံးဂျ,ကိုင်းရှိုဝ် သင်ဝုးဂေး,သင်းဗဲာ် တီးရှိုမ်းဆေးလိဆဲတုဂ်ဂပ်,။ ခိုဆဲးဝုဆဲခွပ်,တုလ်းဝု,မဆီး
တေတုမိုတိုဝ်းဆေးရှိုမ်း၊ လွင်းယူ,သင်းဂါဆဲသင်း ဗိုင်းထုင်းခလး တူင်,ဝုင်းလဝ်းဂပ်,ကိုင်းရှိုဝ်။

ဗေးထမ်တွပ်,တွမ်းတျ,တေကုပ်,ဂမ်ဂဆဲ

1 ခွင်းဂါဆဲသင်းဗဲာ်ဆဲ တေတုမို
တိုဝ်တူင်,ဝုင်းဂူဆီးရှမ်းကိုင်းရှိုဝ်?
2 လွင်,လဝ်းဂပ်,တေရှမ်းတီး
ယူ,ခဆ,?
3 မဆီးတေတုမိုတိုဝ်ဂါဆဲရှုလိင်
တွင်ကိုင်းရှိုဝ်? လွင်,မဆီးတေတုမို
တိုဝ်တီးရှုပျ ကမ်,ဆဆဲတီးဗုဂ်,
သွမ်းရှိုဝ်?

1 ဂးတွပ်းတီးဆိုးပိဆဲသင် ကမ်,
ဆဆဲဂေး လွင်,ခပ်မီးလွင်းလိဂ်,
တမ်းဝါင်းတီးယူ,ဂူဆီးရှမ်းလီခလး
ပဆဲခွင်ဂါဆဲခွင်ယမိုတိမ်ထူဆဲ?
2 လွင်,မီးတိုဝ်တာင်းတီးဂူဆီးလံး
ခမ်,တင်းတုဂ်,ခယွမ်းဗဲာ် လံးပဆဲ
တာင်းရှဆဲထိုင်တုဂ်ဂပ်,ခလး မီး
ကွင်,တီးတျ,တေတုဂ်းယွမ်းလွင်းခပ်
လံးရှိုဝ်?

လွင်းတူင့်ဆိုင်သားခတ်းဗ်လုမ်းဗျာ

ဂူခ်းကား၊ရှင်လားတီးဆုံးလုမ်းဗျာ သားခတ်းလွင်းသင်းဗ် မိုခ်ဆင်၊ဂူခ်းရှုပုပု တီးဆုံးမိုင်းပု၊ဂီ၊ သတား၊ (Pakistan) ဂူခ်းရှိုတ်းရှိုတ်းဆေးတီးဆုံးမိုင်းထံးလး၊ ဂူခ်းဂိုတ်းမိုင်း (Indigenous) တီးဆုံးမိုင်း ဂျု၊တီ၊မ လု၊ (Guatemala) လိုင်းဆုံ သားခတ်းလွင်းဂေ၊သင်းဗ်။ နူးသွခ်းလမ်းလွမ်းတီးဆုံးမိုင်းဂျုပိခ်၊လး၊ မုတ်းလုမ်းတိုတ်းတေး သုခ်းလံးသုခ်းပိခ်ဂူခ်း တီးဆုံးမိုင်း ကူ၊ဂီခ်းတု၊ (Uganda) လိုင်းဆုံလံးသားခတ်းလွင်းတေဂေ၊သင်းဗ်၊ လိုင်းခပ်သား ခတ်းတု၊ဂီတ်၊စစစဂုတ်းပခ် ဂားရှုလိုင်တွင်ဂူခ်းရှင်းလး၊ နှင်းခွင်ဗျာတိုတ်းပိခ် သမ့်ထိုင်သားခတ်းတိုတ်းသုခ်း ရှုံးဂူခ်းရှင်းမီးသုခ်းလံး၊ တီပံးတတ်းလွမ်းရှင်းဂား ကခ်တေမေးတုမ့်တိုင့်လတ်းပာခ်ဂူခ်းရှင်း။

ယမ်းမိုင်းဂူခ်းဝားဂူခ်းမိုင်းလး၊ ဂူခ်းလုမ်းဗျာခပ်မေးရှမ်းဂခ်သေ သတ်းခတ်းလွမ်းဂခ်ဆမ်ဆမ် ဆုံ မီးလွင်းလိတ်းလံးမေးတင်းဆမ်။ ဝမ်းမိုင်းဆုံ ဂူခ်းသားခတ်းဗ် လိုင်းတီးယု၊ဆုံးမိုင်းလတ်းကမေ၊ဂီ၊ဂု၊၊ ဧေးသျိုတ်း လိုင်၊လားခမ်းကွတ်း၊ လိုင်၊လားခမ်းတုတ်းလး၊ ဧ၊ဗေဂု၊ (ပေးစွဲးရှု၊စေးမုခ်းရှုယွံ၊ မခ်းဂပ်းသိပ်၊တီးမံလိတ်း ဆုံးပပ်ဆုံသေဂမ်း။) လိုင်းဂပ်းသားတူင့်ဆိုင်ဂခ်လိုင်းဆုံ ခပ်းပုးဂူခ်းတီးလံးတုမ့်တိုင့်လွင်းဗ်၊ လုမ်းဂူခ်းတူင့်ဆိုင် NGOs ဂူခ်းရှုဂီတ်းစေးမုခ်းလး၊ တင်၊မု၊တင်၊လုမ်း။ ဂူခ်းရှင်းလွှဲတိုင်းလွင်းဂပ်းသား တု၊တေလိတ်းလံးစေးမုခ်း ဂခ် လုတုမ်တု၊တူင့်ဆိုင်လး၊ ရှိုတ်းဂားလွမ်းဂခ် ဆင်၊ရှိုပ်တေစု၊ရှမ်းဗ်လး၊ ပိုင်ငပ်းသုခ်းလံး၊ သုခ်းပိခ်ဂူခ်း။

ရှုပိခ်ခိုင်းပုတ်း ဂူခ်းလိုင်းတီးသားခတ်းဗ်လိုင်းဆုံ ခပ်ရှုပုဂခ်တီးဆုံးပင်ဂုမ်လုမ်းဗျာသေ သပ်းလိုင် ခခ်လွင်းတုတ်းထုတ်း လး၊ လွင်းဝင်းဗ်ဆမ်ဗ်၊ပုတ်းပွင်တု၊တေဂိုတ်းယိုတ်း ယု၊ရှုံးဂေ၊သင်းဗ်လုင်။ ပင်ဂုမ်ပုတ်းကွမ် တင်းဆုံ မီးဗုတ်းရှမ်း 20 မိုင်း မိုင်းဆုံးပီ 1997 တီးဆုံးမိုင်း Brazil သေ လွင်းရှုပုထုတ်းပိခ်ပင်ဂုမ်ပုတ်းထုတ်းသွင် မိုင်း 2003 ဗုတ်းရှမ်းမီးယု၊ 300 ဂေ၊ 61 ဂေ၊ဆုံလုတ်းမေးဆုံးမိုင်းထံး။ မိုင်းလုမ်းတူင့်ဆိုင်လိုင်းဆုံဂေ၊ တင်းမု၊တင်း လုမ်းခပ်ယွံ၊ဆမ်မေးလး၊ ဂီခ်၊ခိင်မေးစတုစတုယပ်။

လွင်းကွင်, ခပုစွင်ဂူဆီးသၢဆဲးစၢတီးဖဲၤ

လွင်းတူင်ဆိုင်ခွင်ဖူဒူးသၢဆဲးစၢတီးဖဲၤဆံ့ လံးကွင်, ခပုမုးတိဂ်းတိဂ်း ဝဆီးမိုဝ်းဆံ့မီးဖဲၤဂၢမးဂေ, တီးတိုက်လူင်းမိုဝ်းစိုတ်းသၢင်းယူ,။ ယေးငိုဆီးခလး လူင်ပွင်လိုင်ဂေးကးကမ်, ပဆဲးငိုဆီးတၢ, ဂေးသၢင်းဖဲၤဆမ် ခလးတၢ, သေသၢင်းဖဲၤဂေး မီးပိုင်ထုဂ်, လံးစိုတ်းလွမ်းဆမ်မုးလိုင်ဂပ်,။ သုဆဲး, လံးသုဆဲး, ပီဆဲးစွင်ဂူဆီးမိုဝ်းလံးရှာပ်, တၢင်းတုမ့်တိုဝ်ယွဆဲးဖဲၤလံးကပ်လုံသ့, ပဆဲးတၢင်းလမ်, လွင်းခတုခတု။

ဖဲၤဂၢမးဂေ, လံးထုဂ်, သၢင်းစိုဆီး

လွင်းတူင်ဆိုင်လုမ်းသၢဆဲးစၢတီးဖဲၤလူင်လုမ်းဖူ, လံးမီး တၢင်းကွင်, ခပုလွမ်းလွင်းသၢဆဲးစၢတီးဖဲၤလူင်ယူ, ယဝ်။ ထိုင်မိုဝ်းလိပ် မီးဖဲၤလူင်ဂၢမးဖူဒူးဂူလုးတီးလံး လူင်းမိုဝ်းစိုတ်းသၢင်းယူ,။ ယွဆဲးပိုဝ်းမီးလွင်း သၢဆဲးစၢတီးဖဲၤစိုင်ရှိုင်းမုးခလး လူင်ပွင်လိုင်ခပ်လံးဂိုတ်းယိုတ်းစိုင်းဂၢဆဲးဂေး, သၢင်းဖဲၤ။

ဖဲၤမၢင်ကဆဲးတီးလံးစၢမ်, ယု, ပီတ်းစိုဆီး

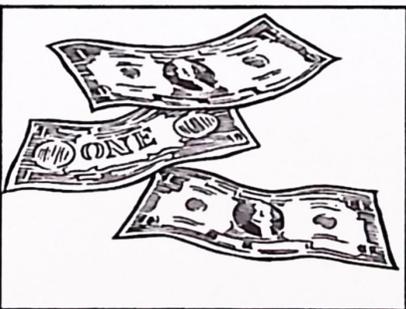

ဝဆီးမိုဝ်းဆံ့တီးဆွဲးမိုဝ်း ယူ, ကီတ် (US) ခလး ယူ, လူပွဲ (Europ) ဖဲၤတီးလံးဂေး, သၢင်း မိုဝ်းပူဆဲးမုးလံးလံးပီလိုင်ဆဲးဆံ့ လံးယု, လိပ်ပီတ်းစိုဆီး။ ဂွပ်းဆမ်ခလး ခမးဆမ်ဂေးမီးကသၢဂ်းသေ လံလွတ်းလိပ်းစိုဆီး ပူဆဲးမုးကမ်, ပံ, ပေးရှိုင် တီးဆွဲးမိုဝ်းပိုင်, သီတ်း (France) ဖဲၤဂၢမးဆမ်တီးသၢင်းဝံဆိုင်ခမးဆမ် Loire ခလး Leguer ဆဲးဂေးခပ်ကွမ်ဂမ်ယု, ပီတ်း။ ဝံးသေကမ်, မီးဖဲၤယဝ် ခမးဆမ်စိုဆီးလံလီမိုဆဲးဂပ်,။ ပုသီဝ်းမွဆဲး (Salmon) ခလး လိုင်ဖဲၤခမးပုဂူမိုဝ်းလိုင်, မုးစိုဆီး။

သုဆဲး, လံးသုဆဲးပီဆဲးစွင်ဂူဆီးမိုဝ်းစၢမ်, တၢင်းတုမ့်တိုဝ်လံးရှာပ်ယုဂ် ယွင်း

ဂူဆီးကဆဲးလံးစၢမ်, လွင်းတုမ့်တိုဝ်ဖဲၤဂၢမးဆမ်တိုက်းခပုတၢ, ဂီတ်, ခခသုဆဲး, လံးစပ်။ မၢင်ဂေး, လံးရှပ်ဂုးသံးတီးဆီးစိုဆီးတိမ်ထုဆီး၊ မၢင်ဂေး, လံးစပ်ဂူမးဆဲးဂၢင်လုံလွမ်းပဂ်းပိုင်, တီပံးတတ်း၊ မၢင်ဂေး, သမံလံးဆမ်လုံ, ခလးဖူးဖူ။

တီးသုဆဲး, လံးစွင်လုမ်းတုမ့်တိုဝ်လံးရှာပ်တၢင်းယုဂ်ယွင်းဆဲး ပီဆဲးတၢင်းစတီးလုံစွင်ဖူ, တုမ့်တိုဝ်ခလး လုမ်းကူလုးလီစပ်လံးလုဂ်စိုဆီးမုးဆဲးဂၢင်လုံ ခပ်လံးစိုတ်းပပံ့ဂီမ်မိုဝ်းလုမ်းဖူ, (International Guideline) ဆင်ရှိုင်တေလၢင်းစိုတ်းရှိုင်းလွင်းစိုတ်းဖဲၤလူင် လံးမီးဆဲးတွဆီးတီးပုဂ်းပွင်ခလးပီဆဲးတီးယွမ်းရှာပ်လံးဂူဖဲၤ။ ပပံ့ဂီမ်မိုဝ်းဆဲး လုမ်းထတ်းသၢင်းဖဲၤလုမ်းဖူ, (World Commission on Dam) လံးကပ်စၢမ်းယၢမ်းလိပ်းစိုဆီး ဂူဖဲၤ, ဂူတၢင်းသေ စိုတ်းကွဂ်, ပီဆဲးမုး။ ရှပ်ရှပ်လုံဂုမ်းဆွဲးပပံ့လံးသပ်းလိပ်းဆေဝံ့ဝု ပေးဖူဒူးကဆဲးတေလံးစၢမ်, တုမ့်တိုဝ်စပ် ကမ်, လံးလုံလွမ်း ကမ်, ထုဂ်, လီသၢင်းဖဲၤသေမိပ်း၊ ဖူဒူးသၢင်းဖဲၤတေလံးဂပ်းသိပ်, ဖူဒူးကဆဲးတေလံးစၢမ်, တၢင်းတုမ့်တိုဝ်ဆဲးသေ ထုဂ်, လီလူင်းလံးမိုဝ်းရှိုင်းမၢဆမ်, မိဆီးလွမ်းမၢမီးတွဆီးတၢ, သံးတီးဆီးစိုဆီး။ သင်တုဖူဒူးစိုတ်းသၢင်းဖဲၤဂၢမးစိုတ်းလွမ်းဆင်, တီးလံးလူင်းလံးမိုဝ်းဝံဆဲးလိုင် ဖူဒူး

လံးစၢမ်, ဖူဆဲးလု, လၢင်းလွဲးတြးလွမ်းဆင်, မၢမီးလံး။ လူင်ပွင်လိုင်ဂမ်းဆမ် ကမ်, မဂ်းမဆဲးရှိုင်းပီဆဲးမၢမီး၊ ဂူလုးဂုးဖူဒူးလံးစၢမ်, တုမ့်တိုဝ်စပ်ခတု လုံ, ပပံ့ကဆဲးဆဲး မိုဆဲးဆင်, မိုဝ်းမိုဝ်းကဆဲးဆိုင်သေတိုက်းတွဆီးတၢ, သုဆဲး, လံးစပ်ယူ,။

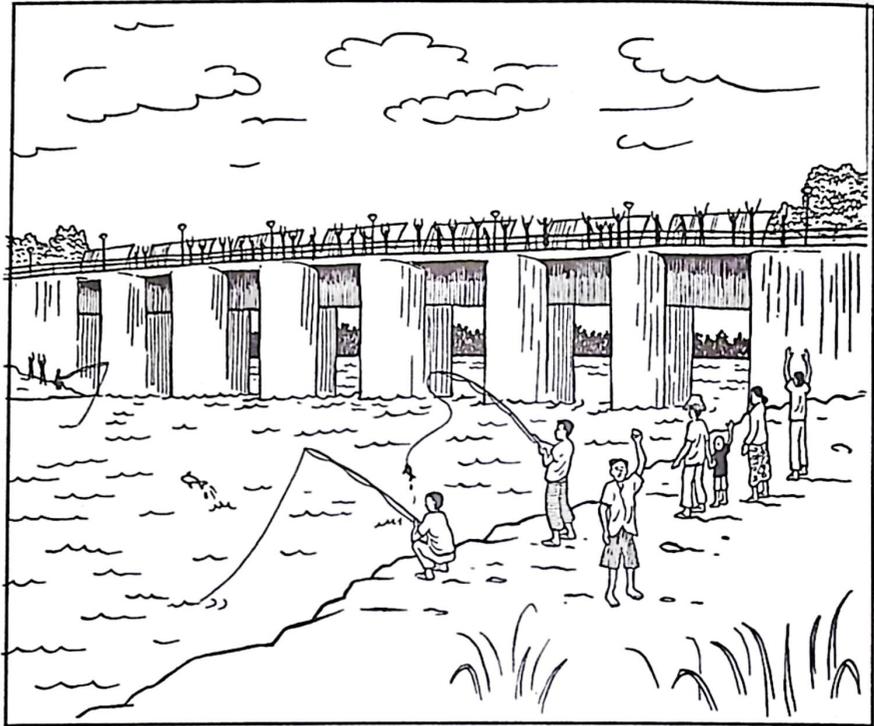
ငိုဆီးတၢ, သၢင်းဖဲၤယွမ်းလူင်း

သၢင်းဖဲၤဆံ့ သိင်းဂုးတိုဆီးလၢင်းမဆဲးဆမ်။ လူင်ပွင်လိုင်မိုဆဲးဆင်, ကမေ, ဝီဂုးပွတ်းတွး (Latin America)၊ ကပ်ဖူဝီဂုးခလး ကေးသုပိုဝ်း (Africa and Asia) ဆံ့ လံးဂူဒိုဆီးသၢင်းဖဲၤ တီးယေးငိုဆီးဂူမိုဝ်းမိုဝ်းခလး မုဂ်လုမ်းပုဂ်းပွင်လွင်းစိုဆီးယွ,။ မိုဝ်းသၢင်းပီပူဆဲးမုး မုဂ်လုမ်းလိုင်ဆဲးပဆဲးငိုဆီးဂွမ်းယွ, တီးလူင်ပွင်လိုင်တၢ, သၢင်းဖဲၤ။ ဝဆီးမိုဝ်းဆံ့

လံးလုတ်းယွမ်းငိုဆီးဂူတၢ, သၢင်းဖဲၤ လံးစိုတ်းရှိုင်းလူင်ပွင်လိုင်လံးသၢင်းဖဲၤမီးတၢင်းယပ်, ဖိုတ်, စိုဆီးမုးထိုင်,။

ဂူဆီးဝါဆီးကွင်,ပေ နှိုးဂိုတ်းလွင်းသင်းဗေံ “ လးသီသလံ” (Rasi Salai)

ဆီးပီ 2000 ဂူဆီးမိုင်းလံးခါမ်,တင်းတုမ်တိုဝ်းယွဆ်ဗေံ လံးမီးတင်းကွင်,ခပုနှိုးခိုဆီးပိုတ်,ဗေံတေ,လုင်း တီးဗေံ လးသီသလံ ဗွင်မိုင်းထံး။ ဆံပီဆ်လွင်းကဆ် ကွင်,ပေ ယွ,လုင်ကဆ်ဆိုင်း။ ဗေံလံးဂိုတ်း နှိုးဆမ်ထုမ်း လိဆ်နှိုးဆးဗွင်ဂူဆီးမိုင်း 15000 ပံဂေ, ခုရှမ်းတင်းဂျ,မးဗွင် ပုလး နှိုးတီးနှိုးဆမ်ထုမ်းလုင်ထိုဆ်, (Swamp Forrest)၊ လံးပီဆ်ဗေံရှ်လုင် ဂူဆီးမိုင်းခတုခတု။ ဂူဆီးလုင်းလံးခါမ်, တင်းတုမ်တိုဝ်းဆဆ် လင်,လံးကွဆ်ဂဆ် တတ်းသီဆ်လွင်တေ,သူးသါဆ်စတ်းဗေံသေ လံးတုဂ်းယွဆ်း နှိုးပိုတ်,ပဆ်ဗေံတေဗေံ တေ,လုင်း တု,နှိုးဆမ်လံးခါမ်, ခိုဆီးသင်း လွင်းရှ်ဂါဆ်ဂူဆီးဝါဆီး။

ဆင်,ရှိုပ်စေးတုဂ်းယွဆ်းပေး တေလံးပီဆ်တီးသူးလွင်ဆဆ် လံးသင်းမု, ဝါဆ်းသါဆ်စတ်းတီးဆ်းဆးလိဆ်ကင်,ဂိုပ်းဆမ် ဗေံသါဆ်စတ်းဂမ်းဗွင်ယိုတ်းသိမ်းကပ်ဗေံ လံးမုဂ်,လာတ်းစေးဂျမ်း ဝုး ပေးကမ်,ပိုတ်,ဗေံတေဗေံလုင်တေကမ်,ကါဆ်းစံးယဝ်။ လွင်းတေ,သူးဆံပီဆ်တင်းရှတ်းရှမ်းဗွင်လုမ်းသါဆ်စတ်း တီးလံးယု,ဆ်းဆမ်သေကမ်,ဂူဂမ်,ရှေတင်းတံတုဂ်းယွဆ်းဆေဂင်လွင်ဂျ,။

လုင်ပွင်လုင်းထံး လံးတုဂ်းလုင်းတု,ပိုတ်,ဗေံတေဗေံ လိမ်မိုင်းဆဆ်မး ခမးဆမ်ဂေးမီးကသါဂ်းမးမိုဆ်ဂပ်, ခိုဆ်း။ ဂူဆီးဝါဆ်းဂေးလင်းဗေံဂ်,ဗေံဂိုမ်းဗေံ,ခမးဆမ်” မုဆ်း” ခလး ရှပုလံးထီင်းပွဂ်းဆိုင်း။ လွင်းယု,သမ်းဂါဆ် သင်းလုင်းစပ်ဂေး လံးလီခိုဆ်းမးမိုဆ်ဂပ်,။

“ပုပုဗွင်တမ်” ဗေံဆမ်လွင်းတုင်ဆိုင်သါဆ်စတ်း ဗေံလးသီသလံ လံးသမ်းလီင်းခဆေဝုး ယွဆ်ပိုင်းသင်ခလး လံးသါဆ်စတ်း “ ထီင်းသိမ်းသိုင်,ဝိတ်လွမ်ဆ် ပီဆ်လွဂ်းလံးကဆ်ဆိုင်း တု,လွံးလုဂ်းလါဆ်စးရှမ်း ဂျ,လံးစားရှိုင် လုင်းဆံပီဆ်ဂါဆ် ဗးရှိုတ်းတွဆ်းတု,စပ်ယု,တေးလီဝ်”

ကွင်,ပေ.... ဂူလုးဂးဗေံတိုဂ်းပဆ်တင်းမံးလွင်ဂူဆီးဝါဆီးယု,

ဂါဆ်သါဆ်စတ်းဗေံဆ် ကွင်,ခပုယွ,ဆမ်သေတု. ဂူလုးဂး လုင်,ရှိုတ်းထီင်းတင်းဆမ် ဂွပ်းလုင်ပွင်လုင်းစပ် ကွဆ် ဂမ်ဂေး,သင်းဗေံ ဆ်းမိုင်းလုမ်းဗေံ.ထီင်းတင်းဆမ် ဂူဆ်းဂမ်းဆမ်ဂေး တိုဂ်းလံးလု.သုမ်းရှိုဆ်းယေးခလး တီးလိဆ်တု, သင်းကင်,ဂိုပ်းဆမ်တင်းဗေံ။ လုင်းမီးကမ်းဆတ်းယွ, လဝ်းဆးတီးယေးဝိုဆ်း(ပါဆ်,)၊ ဗွမ်,ပဆ်,ခလး မုဂ်လုမ်းရှိုတ်းပံး မါဂ်းမီးခိုဆ်းယွ,စပ် တိုဂ်းမီးဗေံဆ်ဂါဆ်ဂေး,သင်းဗေံဆမ်လုင်ဂပ်,။

- ရှမ်းလုင်,ပုဂ်းတင်းလုမ်းသါဆ်စတ်းဗေံရှ်းရှ်းလုင်နှိုးဂါဆ်,စိုင်,
- လုင်းရှမ်းလုင်,ရှမ်းမိုင်းဂမ်းရှိုတ်းဂါဆ် လွံးထီမ်ဂမ်းခလး ရှ်းရှ်းဂါဆ်တု,ဂိုတ်,ခစသုဆ်,လံး ဗွင်ဂူဆ်း ကဆ်လံးခါမ်,တင်းတုမ်တိုဝ်းဗေံ

ပေးဂူဆ်းမိုင်းဗွမ်ရှ်းမိုင်းဂမ်းဆမ်ခိုဆ်းမး ရှိုတ်းရှ်းလုင်ပွင်လုင်းရှိုတ်းသင်းဗေံ ကဆ်ရှိုတ်းရှ်းရှ်းဂူဆ်းဝါဆ်း၊ ဂူဆ်းသုဆ် လံးမီးတင်းယပ်,ဗေံတု,ခိုဆ်းမးထီင်း။

တေတေ၊သူးသားခတ်းဖဲာလိုင်ဂိုင်?

မီးလွက်းလံး တေတေ၊သူးသားခတ်းဖဲာ၊ ခလးတေတေ၊သူးသုခ်းလံးသူခ်းပိခ်၊ တီးလင်းရှိုတ်းသင်းတူင်ဆိုင်
 ဂျ၊လံးလံးလွင်းလံးတင်း။ ကွမ်တင်းသုတ်းလုင်၊လံးဂူခ်းတင်းယိုင်းမံသေတံမ်းကွက်၊မးရှိုးပေးလိင်းလိင်း၊ သိုပ်၊လခ်
 ဖဲခ်ဂါခ်တူင်ဆိုင် ဆင်၊ရှိုပ်ပေးဂွတ်းထိုင်တီးယိုင်းမံလံး။ ဖွင်းယမ်းလံးတူင်ဆိုင်တေတေ၊သူးသားခတ်းယူ၊ခခ် လုင်၊လံး
 ပိုခ်ဖေးဖေးမုခ်း၊ သူခ်းတုမ်လွမ်းဖူလံးတုမ်တိုဝ်ယွခ်းဖဲာ၊ ရှိုတ်းဂါခ်ရှမ်းဂါခ်တင်းလုမ်းလိုင်မိုင်း၊ ကိုဝ်၊မိုင်းခလး
 လံးလံးမိုင်း။ လွင်းပိုခ်ဖေးဖေးမုခ်း၊ လွင်းသူခ်းတုမ်၊ ခလးရှမ်းမိုင်းဂါခ်ဆဲ ပိခ်လွခ်းဂါခ်၊ခွင်းလွင်းတူင်ဆိုင်ခတုခတု။
 ဆဲးဗိုခ်လိက်းခတ်းတွမ်းဆဲလံးလီခ်မင်းပခ်လွက်းလံးပုဂ်းပွင်ဖဲခ်ဂါခ်တေတေ၊တူင်ဆိုင်။ လခ်ဖေင်ရှင်း
 တူင်ဆိုင်တီးလင်းတူင်ဆိုင်လံး မိုင်းပိုခ်းတိုဝ်တင်းဖဲခ်ရှိုတ်းသင်း။ ဂါခ်လိခ်းသုတ်းလံးသမ်းလိင်းလံးသားခတ်းဖဲာ
 သားခတ်းတွမ်း လုင်၊လံးမဂ်းမခ်းငဝ်းရှက်ပခ်ရှုခလး ဖဲခ်ဂါခ်တီးတေလင်းတူင်ဆိုင်လံးပိခ်လခ်လခ်။

လှိုခ်မတ် 14 ဆဲ ပိခ်ဝခ်းဂူးမိုင်းမိုင်းတူင်ဆိုင်သားခတ်းဖဲာခလးခမးဆဲ၊ ဆဲခလး လှိုဝ်းမီးကျးသား (Inter-
 national Day of Action Against Dams and for Rivers, Water and Life.)။ မုဂ်းလုမ်းကါခ်၊ရှိုပ်
 ပက်၊ဆဲးလုမ်းဖူ၊တူင်ဆိုင် ခခ်ဂါခ်လွင်းလွင်းဖဲာ ရှိုတ်းပင်ကွင်း၊ခပုယု၊လုင် (Victories) ခလး ပခ်ပိုခ်းရှမ်း
 မိုင်း လုတုမ်ဂါခ်ခါခ်မိုင်း လှိုခ် မတ် 14 ဆဲဆဲသေ လဝ်းဂပ်၊လင်း တိုဝ်းတွမ်းလွင်းစံးလှို (Increase Awareness)
 လွင်းလဝ်းဂပ်၊တူင်ဆိုင်ရှိုတ်းသင်းခလး လွင်းလုမ်းသားခတ်းဖဲာလုင်ဂူးမိုင်းမိုင်း။

ကဆီဖီဆီဂါဆီ လွင်းသူဆီးတုမ်လင်းဂပ်,

ကဆီကွဆီတင်းသုတ်း နှိတ်းသင်းပင်ဂုမ်ဝင်းဇီဆီလွင်းသူဆီးတုမ် တု၊လံးမးတင်းယိုင်းမံလွင်းသူဆီးတုမ်း၊
 ခလးပုဂ်းပွင်ဇီဆီဂါဆီဆင်၊ရှိုဝ်တေထိုင်တီးယိုင်းမံ။ လံးလို့ဆမ့်ပဆဲလွင်းလံးလွမ်းဆင်၊တုးဆို့

(1) ယိုင်းကါဆီးလင်းဂပ်,ပီဆီဂီးသင်လံးလံ

လင်းဂပ်ယိုင်းမံကီးသင်? လွင်းလင်းဂပ်၊စွဲးစွဲးဇီဆီဂါဆီနှိတ်းသင်းဇီဆီဂါဆီယိုတ်းပီတ်း? လင်းဂပ်၊စွဲးစွဲးမီးလွင်း
 သံးတီဆီးစိုဆီး? လင်းဂပ်၊စွဲးစွဲးစွဲးစွဲးပင်တီပီးတတ်းရှိုဝ်? နှိတ်းစွဲးတီတ်းဆီတ်းဝုး ဇီဆီဂါဆီယိုင်းကါဆီးလင်းဂပ်၊
 ဆဆို့ လင်းပီဆီလံးစတုခလး၊ လင်းထိုင်ယိုင်းမံလံး၊ လွင်းတုဂ်းယွမ်းတင်းသီင်းဆို့ လုဂ်တီးဇုးစွဲးလုမ်းခလးဂုဆီးဝါဆီး၊
 ဂုဆီးသူဆီး။

ယိုင်းမံလင်းဂပ်၊ဆဆို့ တီမံပီဆီဗျေးဂုမ်းတုဝ်လိဂ်း တီးဆွဲးဗျေးတုဂ်းယွမ်း တွမ်းတု၊သူဆီးတုမ်လင်းဂပ်။
 ပိုင်တီဂ်းမဆီးမိုဆီဆင်, “ဂိုတ်းပီတ်းဇီဆီဂါဆီရိုဝ်းဂုဂ်း” “Stop the Okavango Dam” ကမ်,ဆဆီ “More com-
 pensation for Okavango communities!” “ပဆဲလွင်းသံးတီဆီးဆမ်ဆမ် တွမ်းတုဂုဆီးဝါဆီး၊ ဂုဆီးသူဆီး” ဂုဂ်းစုး
 ဝီဆီးဂုဂ်း”

(2) ဇုပီဆီဂုဂ်းလီခလး ဇုပီဆီဂုဆီးသါဆီစတ်းရှပ်း

သင်းဂေ့ဂုမံးနှိတ်းဂါဆီဆို့ပီဆီလွဆီဂီဆီ,
 ကဆီလမ်,လွင်းကဆီဆိုင်တွမ်းတု၊ဝင်းဇီဆီဂါဆီ
 တိုဂ်းသူဆီး။ ထုဂ်,လီလံးထတ်းသင်းဝုဆို့တုဂ်းဝုး
 ဇုးလုံသူဆီလုံလွမ်းလွင်းတင်းယပ်,ရှပ်းမီးလုံစွဲးစွဲး
 ဂုမံးလွမ်းလွင်းတေ့,သူ့တိုဂ်းသူဆီးရှပ်း? ဇုးလုံ
 လင်းလွဲးထီမ်လင်းဂပ်,? ဇုးလုံထီင်းကဆီလံးစာမ်,
 လွင်းတုမ့်တိုဝ်ဇီဆီ? ဆင်,ရှိုဝ်လွင်းတိုဂ်းသူဆီးလင်း
 ဂပ်,တေကွင်,ခပုလံးဆဆို့ ယု,တီးလင်းဂပ်,လံးတင်း
 ဂမ့်ထီမ်လွမ်းဂုဆီးဝါဆီးဂုဆီးသူဆီး လင်းဂပ်,၊ လွမ်း
 ဂုဆီးတင်းဆမ်တီးသူဆီလုံခလး တီးလုမ်းတုဂ်းဆိုင်
 တင်,လုမ်းလိုင်ရှိုဝ်?

ဝုဆို့သင်းဝံဝုး ဇုပီဆီဇုးသါဆီစတ်းလင်းဂပ်,? ခပ်မီးဂီဆီရှိုင်းဂီဆီ,ခိုင်ခလးကုဆီးကွဆီ,ကီးသင်? ခပ်လင်း
 နှိတ်းလိုင်ရှိုဝ် တု,သါဆီစတ်းလင်းဂပ်,ခလး လင်းဂပ်,သမ့်လင်းတေ့,သူ့လွင်းဂီဆီ,ခိုင်ခပ်လိုင်ရှိုဝ်? လိုဝ်းဇုးသါဆီစတ်း
 ရှပ်းဆဆို့ လင်းဂုမံးပုဂ်းဂုဆီးဝါဆီးတင်,ဝါဆီး၊ လင်းဆုးလုင်ပွင်လိုင်တီးယု,ဆွဲးဝါဆီး,ဆွဲးဆုး၊ ခလး ဇုးနှိတ်းဂါဆီမိုင်းဆွဲး
 လိုင်းမိုင်း။

(3) တီးမုင်းမံလင်းဂပ်,ပီဆီဇု

ဝုဆို့တုဂ်းဝုး ဇုလင်းဂမ့်ပဆဲလွင်းတင်းလုဝ်,လင်းဂပ်,? ဇုးလုံဇုးသမ့်ပီဆီဇုးတီပီးတတ်းစုင်းဂါဆီ? ဂုဆီးလိုဝ်း
 ဆို့ ပီဆီဂုဆီးဆွဲးလုမ်းလုင်ပွင်လိုင် လင်းဂပ်,ဂေ့ပီဆီလံး။ မင်လိုဝ်းဂုဆီးနှိတ်းဂါဆီဇီဆီပုဂ်းပွင်ရှပ်းဗျေးဂေ့ပီဆီလံး
 ကမ်,ဆဆီ ဇုးလွဲးထီမ်ငိုဆီး လိုဝ်းဆို့ပီဆီတီးမုင်းမံ (Targets) လင်းဂပ်,ဆဆို့ယဝ်။ တီးမုင်းမံကဆီလုံကဆီငံးတီးသုတ်း
 တွမ်းတု,လင်းဂပ်,တေလင်းဂုဂ်းကပ်? သင်ဝုးလင်းဆုးတီးလင်းဂပ်, ဂုမံးဂမ်ယိပ်းဝံလိုင် တေငံးတု,ဂုဂ်းကပ် ဇုးလိုဝ်း
 ဂမ့်လွဲးစုင်းဂါဆီယု။ မင်ပွဂ်းလင်းဂပ်,ထုဂ်,လီမီးတီးမုင်းမံ သွင်-သါမံတီးသေ လုံ.လွင်းလံးဇီဆီဂါဆီကဆီပီဂ်,ပိုင်ဂမ်
 တွမ်းတု,တီးမုင်းမံဆိုင်ကဆီကဆီ။

နှိတ်းဂါဆ်းလွမ်းသိုဝ်,

ပိုဆ်းဗေးဗေးဂျမ်းလဝ်းဂပ်,လွမ်းဆ်း ထီ,ဝီ,၊ လိက်ပိုဆ်းဗေး,ခလး
လွမ်းရှင်းပွဲ,သီင်။ လိုဝ်းဆ်းလင်းနှိတ်းရှ်း လှိုင်ပွင်လိုင်းခလး ဂူဆ်းသင်းဗော်စပ်
ရှ်းလွင်းတုဂ်းယွမ်းစွင်လဝ်းဂပ်,လီငါမ်း ရှင်ဆ်းစာပ်သေလာတ်းခဆလွင်း
ဗေးမုဆ်းလဝ်းဂပ် တီမ်းကွက်,ဆ်းသိုဝ်,စာပ်, နှိတ်းပင်သပ်းလီင်းလွမ်း လုမ်း
သိုဝ်,စာပ်။ ဗေတ်းဂွက်,လုမ်းသိုဝ်,စာပ် စပ်းမုးရှမ်းလွမ်းဆ်းဂါဆ်းတူင်ဆိုင်လဝ်း
ဂပ်, စတ်းလှိုင်သင်းလွင်းမိုတ်းဂိုဝ်းလွမ်းဆ်းစာပ် ရှ်းစပ်လွဲပိုဆ်းဗေးလွင်း
ကဆ်းသူစံးပီဆ်း။

သူဆ်းတုမ်လူ.တုမ်ရှ်းတူဝ်းတဆ်း

သူဆ်းတုမ်လူ.တုမ်ရှ်းမိုင်း ရှ်းတူဝ်းတဆ်းတုဂါဆ်းတိုဂ်းသူဆ်းဆ်း ပီဆ်း
ဗော်းလီလွင်းဂမ့်လွဲး ဂါဆ်းတူင်ဆိုင်လဝ်းဂပ်,ခတုစတု။ လွင်းနှိတ်းရှ်းဂါဆ်းတိုဂ်းသူဆ်းသူ
ကွင်း,ခပုဆ်း ကိုင်ဆိုင်ဂူဆ်းစပ်းပုးဆ်းဂါဆ်းတူင်ဆိုင်ရှ်းတုမ်ဂါဆ်း။ လှိုင်ပွင်လိုင်းတင်းဂူဆ်းသင်း
ဗော်စပ်စတု စတ်းလှိုင်တိုဂ်းယု.ဗေးသါဆ်းစတ်းစပ် ရှ်းတီဂ်,ယံးဂါဆ်းတု,သေ။ ဂွမ်း,တေစတ,ဂါဆ်းတူင်ဆိုင်သူဆ်းတုမ်ဆ်းသင်း
တူင်,ပုးဂူဆ်းရှ်းမဆ်းဂီဆ်း မီးတင်းရှ်းတုမ်ဂါဆ်း ဆ်းနှိတ်းရှ်းဂူဆ်းသင်းဗော်စပ် ယု.ဂပ်းရှပ်းယပ်,။

လွက်းလံးကဆ်းဆိုင်းတွမ်းတု,တေရှ်းတုမ်ရှ်းတင်းဆမ်ရှ်းတူဝ်းတဆ်းဆဆ်း တင်းမုဂ်းလုမ်းလဝ်းဂပ်,ရှင်း
ဗေးရှ်းမဆ်းလံး။ လဝ်းဂပ်,လင်းရှ်းဂပ်းသါဆ်းလွမ်း တင်း,မူ,တင်း,လုမ်း ဆ်းလုမ်းဂပ်းသါဆ်းလိုင်းဆဆ်း ရှ်းတူင်လုမ်းဂပ်း
သါဆ်းဆ်းလိုင်းမိုင်း ကဆ်းဂိပ်ဂပ်းဗော်ဆ်းမိုင်းလဝ်းဂပ်းသေ နှိတ်းပင်ဂမ့်တု,ဗော်ဂါဆ်းလွက်းလံးမိုင်းသင်းခလး ကုပ်,ဂမ့်ဂါဆ်း
လွင်းတူင်ဆိုင်ကဆ်းတေရှ်းသင်း။ သင်းလုမ်းကုလ်းလီဝဲလွမ်း လုမ်းကဆ်းကမ်,လွဲးလှိုင်ပွင်လိုင်း၊ ဗေးလှိုင်လီဆ်း,၊
ဗေးဆ်းရှ်းဗော်,ပပ်းပိုင်၊ ဗေးကုဆ်းစု,၊ ဗေးဂတ်းစီဆ်း,ဗော်,လွက်းလံးဗော်ဂါဆ်း ခလး လုမ်းလုမ်းဗေး.ဂူလုမ်း။

ရှ်းတုမ်တု,ဆေးလိဆ်းခဆဂါင်လှိုင် ရှ်းတုမ်ရှ်းစပ်းပုးလွမ်းဆ်းဂါဆ်းတူင်ဆိုင် ခဆဂါင်လှိုင်တု,ကမ်,လှိုင်.စုမ်းစွင်
ဆွက်းမိုင်း ရှ်းစွင်ပါဆ်းမို, ပိဂ်းစု.တင်းသေသါဆ်းစတ်း လွင်းတူင်ဆိုင်လိုင်းဆ်း ပီဆ်းဂါဆ်းဂမ့်ထီမ်နှိတ်းရှ်း ဂါဆ်းတူင်ဆိုင်ရှပ်း
ကွင်း,ခပုဆ်းယဝ်း။ သင်တု,တီပံးတတ်းနှိတ်းသင်းဂါဆ်းတူင်ဆိုင် ရှ်းမုဂ်းလုမ်းဂမ့်ထီမ်ဂါဆ်းသင်းဗော်လှိုင် တေမီးလွင်းကွင်း,
ခပုတင်းဆမ်။ ထီင်းလွင်းဆိုင်, နှိတ်းပင်ဂမ့်လွမ်းဂူဆ်းဝါဆ်းဂူဆ်းမိုင်း ဆ်းဝါဆ်းဆ်းဝီင်း ဆ်းပီဆ်းလွင်းဂမ့်လွဲးဂါဆ်းတူင်ဆိုင်
လဝ်းဂပ်,ခတုစတု။

သူဆ်းတုမ်လှိုင်ပွင်လိုင်းခလးဗေးဂပ်ထီမ်ငိုဆ်း

ရှ်းတူင်ပုးလွမ်းဗေးမီးသူဆ်း,တီပံးတတ်းသေ လတ်းစပ်သူဆ်းတုမ်စပ် ရှ်းဂမ့်လွဲးလွင်းတုဂ်းယွမ်းရှပ်းရှပ်း ဆ်းဂူဆ်း
ရှပ်းလှိုင်,ရှ်းတူင်ဆိုင်ပုး ဂူဆ်းနှိတ်းဂါဆ်းလှိုင်ပွင်လိုင်း (ကိုင်း, ဝီင်း, လေးဝီင်း, လိုင်းမိုင်း) ပုးတင်းဗေးစပ်လုမ်းပု,လီ,မါဆ်း,
(Parliament) သူင်,လိက်ရှ်းမံ ဂါဆ်းတိုဂ်းသူဆ်းလူတီ, လှိုင်ပွင်လိုင်းခလး ဗေးဂမ့်ထီမ်လွဲးငိုဆ်းတု,သင်းဗော် ပေးတု,
ဗေးဂမ့်ထီမ်ငိုဆ်းဆဆ်း ပီဆ်းလုမ်းလုမ်းဗေး.လှိုင် လဝ်းဂပ်,လှိုင်,ဂပ်းသါဆ်းလွမ်း လုမ်းကမ်,လွဲးလှိုင်ပွင်လိုင်းလုမ်းဗေး.သေ
သူဆ်းတုမ်သါဆ်းစတ်းဗေးလွဲးထီမ်ငိုဆ်း တု,စုင်းဂါဆ်းသင်းဗော်ရှ်း။

တူင်ဆိုင်လွမ်းပပ်းပိုင်တြးဝါင်,

ဂါဆ်းတူင်ဆိုင်လွမ်းဆင်,ပပ်းပိုင်ဆ်း လင်းနှိတ်းရှ်းစုင်းဂါဆ်းသင်းဗော်ဆ်း ထိုင်းလှိုင် ကမ်,ဆမ်နှိတ်းရှ်းဂူဆ်းလံးစာမ်,
တင်းတုမ့်တိုဝ်းစပ် လံးငိုဆ်းသံးတီဆ်းစိုဆ်းလီ။ တိုဂ်းသူဆ်းဗေးဆ်းရှ်း ရှ်းလွင်းဗေးဗော်ဂါဆ်းပုဂ်းပွင်စပ်နှိတ်းဗေတ်းပပ်းပိုင်
ပပ်းပိုင်ဗေးယွဲ,လှိုင်ဆ်း လင်းနှိတ်းရှ်းငပ်းလံးရှပ်းလီစိုဆ်း။ နှိတ်းဂါဆ်းတူင်ဆိုင်ဆ်းပပ်းပိုင် လွမ်းဂူဆ်းဝါဆ်းဂူဆ်းမိုင်း
ခလး ဂူဆ်းလှိုင်ပွင်လိုင်းစပ်ခလး။

စပ်းစိုင်ရှ်းလွက်းလံးတင်,ကဆ် (Propose Alternatives)

စတ်းလှိုင်လံးဗေးလှိုင်လီဆ်း,တု,လွဲးလဝ်းဂပ်, စပ်းစိုင်ရှ်းလွက်းလံးတင်,မိပ်း ဂိပ်ဂပ်းဂါဆ်းသင်းဗော် (လူတုလ်း
တွမ်း 5 တု,ဗေးမုဆ်းတီတ်းတေး)။

ကဝ်းဂဝ်,လၢင်းရှီတီးသင်လွမ်း ဆွဲးစာ်တွမ်းဂၢၤဆဲးသၢင်းဗၤ

တွမ်းဆဲးသပးလိင်းဆဲးလွင်း 3 စာ်တွမ်းဂၢၤဆဲးသၢင်းဗၤ ခလးလွင်းသပးသေးလွင်းတူင်ဆိုင်ဆွဲးစာ်တွမ်းလုံ တွမ်းဆဲးတီးကဝ်းဂဝ်,လၢင်းကဝ်းလုံလံး။ လွှာ်းလံးရှီတီးဗၤသၢင်းစာ်တွမ်းဆဲးပိဆဲး ရှၢင်းရှီတီးတၢ်,လူင်းမိုဝ်းဂၢၤသၢင်း (Pre-construction) ဗွင်းမိုဝ်းဂၢၤသၢင်း (construction) ခလးပဆဲး,ကွက်,ရှီတီးဗွင်းဗျာ် (Operation)

စာ်တွမ်း (1) ။ ရှၢင်းရှီတီးတၢ်,ဂၢၤသၢင်းဗၤ (Pre-construction)

ဆွဲးစာ်တၢင်း 2 ပီတၢ်,ထိုင် 20 ပီ ကမ်,ဆဲးစာ်းယၢင်းသေဆဲး။

ဗွင်းလူင်းမိုဝ်းရှၢင်းရှီတီးဂၢၤသၢင်းဆဲးမိးသင်လံာ်လံာ်?

ဂွမ်း,တေသၢင်းဗၤဆဲး ဗွင်းသၢင်းဗၤစာ်ပုဂ်းပွင်ဗၤဆဲးဂၢၤဆဲးသၢင်းမဆဲးခလး လိပ်းရှီတီးတွမ်းတၢ်,ရှု.လွင်းတုမ်တိုဝ် မဆဲးလီလီ ဂွပ်းဝုးစာ်လူင်,ရှု. ဗၤဆဲးလွင်းမဆဲးထုဂ်,သၢင်း လွင်းမဆဲးတေသၢင်းလံး ဂူလ်းဂၢၤစာ်တွမ်းဂၢၤဆဲးလိပ်းရှီတီးဂမ် ဆမ် ယဝ်းတူင်ဆွဲးပင်ကုပ်,ကူဝ်းစွင်စွမ်,ပဆဲး,စာ်ဂူလ်း။

(1) ရှၢင်းရှီတီးလိပ်းရှီတီးလွင်းလၢင်းပိဆဲးလံး (Pre-Feasibility Study)

ဂၢၤဆဲးလိပ်းရှီတီးကမ်ဆဲး ရှီတီးရှုးတီတီးဆဲးတီးဝုး နှင်းဂၢၤဆဲးကမ်ဆဲးလွင်း,မဆဲးလၢင်းဂၢၤသၢင်းခလးပဆဲး,ကွက်,ရှီတီး ဗွင်းဗျာ်လံး။ ဂူတီး,လိပ်းတူလ်းလွင်းစာ်တွမ်းမဆဲးဝုး လွင်း,မဆဲးပိဆဲးလံးတၢ်,သၢင်းဗၤ တေပဆဲး,ကွက်,ရှီတီးဗွင်းဗျာ်ခလးဆဲးမိုဝ်း ရှီဝ် ဂၢၤလုံ.လံာ်,မဆဲးတေသၢင်းမုဂ်,ဂၢၤရှီဝ် သင်ဝုးဂူဗၤ,ရှၢင်းစာ်,ကဝ်းလွင်းလံးလိပ်းရှီတီးဆဲးလိုင် ကဝ်,သိုပ်,လိပ်းရှီတီးလွင်း လၢင်းပိဆဲးလံး။

(2) ဂၢၤဆဲးလိပ်းရှီတီးလွင်းလၢင်းပိဆဲးလံးခလးလွင်းလတ်းရှၢင်းဗၤ (Feasibility study and Detailed Design)

ဂၢၤဆဲးလိပ်းရှီတီးကမ်ဆဲး တူလ်းစေးမုဆဲးကမ်လိပ်းရှီတီးဝံလွင်းလူင်, ဂၢၤသၢင်းနှင်းဂၢၤ မိုဆဲးဆင်ယု,သီ,ဗျာ် ဗျာ်ဆဲး လိဆဲးခလး ရှီတီးဆဲးမုဂ်,ဂၢၤရှီဝ်ဆဲးခမးဆဲးမု ကၢၤ,ဂူ,လိပ်းဆဲးယဝ်း။ ပေးရှၢင်းလွင်းပိဂ်းပိုင်းဆွဲးဆဲးလိဆဲးဆဲး တီဂ်းတူလ်းခလး လိပ်းတူလ်းလွင်းလိဂ်းလံးဆဲးလိဆဲးခလး ဝံးသေဆဲးလွမ်းတူလ်းဝုး စာ်တွမ်း (1) ဆဲး စာ်ဂူတီး,လိပ်း တူလ်းဝုး ပိဆဲးလံးယု,ရှု။ လိပ်းဆဲးစာ်းပုးလွင်း သၢင်းရှၢင်းဗၤနှင်းဂၢၤဆဲးဆင်,ဂဝ်။

(3) လုမ်းထတ်းသၢင်းလွင်းတုမ်တိုဝ်းသိုင်,ဝီတုလွမ်း (EIA)

စာ်တွမ်းဆဲး လိပ်းရှီတီးတူလ်းလွင်းတုမ်တိုဝ်းသိုင်,ဝီတုလွမ်းဂၢၤရှီဝ်ခလး တီပံးတတ်းဝုးဗၤဆဲးဂၢၤဆဲး လွင်း,မဆဲးထုဂ်, လီသၢင်းဂူ,ထီင်းရှီဝ်? ကမ်,ထုဂ်,လီသၢင်း? လွင်းလိပ်းရှီတီးဆဲးပဆဲးတၢင်းရှၢင်းထိုင် လွင်းယုပုးယုမုဂ်,လိပ်း တၢ်,သၢင်း ဗၤလံး ဂူလ်းဆဲး, လွင်းဂူတီး,လိပ်းကမ်ဆဲး လၢင်းယဝ်းတူင်ဆွဲးလွင်းတုမ်တိုဝ်းဂၢၤသၢင်းဗၤဆဲးယုမုဂ်,လိပ်း။ လုမ်းဆဲးလံာ်; ဝုး နှင်းဂၢၤဆဲးကမ်,မိးလွင်းတုမ်တိုဝ်း သိုင်,ဝီတုလွမ်း လိပ်းလွင်းဆိုင်; လွင်းတုမ်တိုဝ်းလိပ်းဆဲးလၢင်းလူတ်းလွင်းလံးခလး ဂၢၤသၢင်းဗၤဆဲးထုဂ်,ရှီတီးသၢင်းဂူ,ယု။

(4) ဗၤဆဲးဂၢၤတၢ်,ပဆဲးတီးယု,မိုဆဲးခလး; ဗၤဆဲးဂၢၤပုဂ်းပွင်တူင်,ဝုးဂူဆဲး

လိပ်းဆဲးစာ်းပုးဗၤဆဲးဂၢၤ တၢ်,ပဆဲးတီးယု,ဂူဆဲးလၢၤ,ကမ် ယု,ကမ်ကၢင်း,ဂီပံးဆဲးမုဆဲးမိုဆဲး။ ထီင်းလွင်း ဆိုင်;မဆဲး စာ်းပုးဗၤဆဲး တၢ်,ပဆဲးပိဆဲးသံးတီဆဲး ဂူဆဲးလၢၤ,ကမ်လံးစာ်,တၢင်းတုမ်တိုဝ်း ဂွပ်းသၢင်းဗၤထီင်း။ ဂူဆဲးဂမ်;ဆမ် လံးကွက်,ပံး; ဆဲးဗၤဆဲးဂၢၤပုဂ်းပွင်တူင်,ဝုးဂူဆဲး လိပ်းဆဲးမဆဲးပိဆဲးဂွပ်း ဂူဆဲးသၢင်းဗၤစာ် ကမ်,ဆဲးပုသုမ်း,ပုးလွင်းတုမ်တိုဝ် ဂူဆဲးကမ် ယု,ဗၤ,တီမ်,ဆမ်။

သင်ဝုးလွင်းလိပ်းရှီတီးလိပ်းဆဲးယဝ်းတူင်,ယဝ်း ဗွင်းသၢင်းဗၤစာ်ဆဲးတီးရှုပုးထုပုး လူင်ပွင်လိုင်;သေ စာ်းလုံတၢ်,လံးပိဆဲးဂူ; ပိဆဲးလုံ;ထီမ်တၢ်,နှင်းဂၢၤဆဲးဂမ်လိပ်းယဝ်း။

လှမ်းစုဆွဲစွဲ-သွက်ရှာစေးမုဆိုး ဂူဆင်းဝါဆင်းမိုင်းထီး

	🌲🌲	🐟	👉	🍷	🍃
1	440	//	👉👉	🍷🍷	
2	342	///	👉👉	🍷🍷	
3	653	////	👉👉	🍷	

မဆိုး။ ဂူဆင်းဝါဆင်းစပ်ဂိုဏ်းစေးမုဆိုးလုံးဝံ့ လွင်းပျ မာဂ်းမာဂ်းတိုင်တိုင် တူဆင်းဖောင်း လှိုင်းဆွဲပိဆင်းတိုင်းဂိဆင်းကဆင်းစပ်လုံးပိုင်း ကိုင်။ ဂူဆင်းဝါဆင်းစပ်ယိုင်းကဆင်း စုဆွဲစွဲ-ရှာစေးမုဆိုး တျးစဆသားသေးလွင်းဝျး စမးဆွဲစလေးပျးထိုဆင်းမဆင်းလမ်းလွင်း တျးလာတီးပဆင်းစပ်လှိုင်းစိုဝ်။

ပပူဆွဲမားပီကမ်,ပံ,ပေးရှိုင်း ဂူဆင်းမိုင်းလှိုင်းယူ,ရှိုမ်းစွပ်,စမးဆွဲစုင်း လှမ်းလိဆင်းလိဆင်းထီး-မာဆင်း လုံးတူင်းဆိုင်သားဆင်း စတီးလှိုင်းပွင်လှိုင်း စပ် လွင်းတေစတေ,သားဖေံ ဆွဲစမးဆွဲစုင်း။ ဂူဆင်းတေစတေ,သား ဖေံ လှိုင်းစပ်တိုင်းတတီးတျးဂိုဏ်းစေးမုဆိုး လွင်းစပ်ပိုင်းကိုင်စမး ဆွဲစုင်းသေ ယူ,သားရှာဂိဆင်းလှိုင်းစိုဝ်?

ဆွဲစားတိုင်း 2-1 | 2 ပီဆင်း ဂူဆင်းယားထီးမွန်း 50 လင်စား ရှိုဆင်း ဂိုဏ်းစေးမုဆိုးယဝ်လွင်း ယူ,သားရှာဂိဆင်းပျ လွင်းလှိုင်းလွန်း လားလင်းဂပ်,သေရှာပျ လွင်းရှိုတ်းရှိုတ်းသွဆင်းဆိုင်ဖင်းဆမ် လှိုင်းပျ ဖောင်းယိုဝ်း မာဂ်း,တိုင်စလေး လွင်းတူင်လှိုင်းပိုင်းပိုင်းဂဆင်း။ လှမ်း NGOs စပ်သမ္မဲလှိုင်းတိုင်းစေးမုဆိုး ရှိုတ်းကွန်း,ဖေံဆင်းလိဂ်းဆွဲဆင်း လှမ်းလှိုင်းဂူဆင်းဝါဆင်းပီဆင်းဂူဆင်းဂိုဏ်းစေးမုဆိုး လွင်းပိုဆင်းထား

တေရှိုတ်းဂဆင်းစုဆွဲစွဲ-စွင်လင်းဂပ်,လှိုင်းစိုဝ်?

တွမ်းထီ 1။ ရှိုတ်းပင်ဂုမ်လှမ်း ဂူဆင်းပျးလှိုင်းစပ်းရှိုမ်း လွင်းရှိုတ်းဂဆင်းစုဆွဲစွဲ-ရှာစေးမုဆိုး။ သင်ဝျးပီဆင်းလံး ဖေံတီးမွန်း, ဂူဆင်းကဆင်း,လံးစာမ်,တိုင်းတုမ်တိုင်းဆင်းဂမ်းဆမ်။ သပ်းလိင်းစဆလွင်းလင်းဂပ်, ပိုင်းကိုင်စမးဆမ် တွမ်းတျးလာတီး ပါဆင်းလင်းဂပ်,စလေး တိုင်းတတီးဝျးသုစပ် စွဲးရှိုတ်းလွင်းစုဆွဲစွဲ-ကီးသင်။

တွမ်းထီ 2။ စဖေံဂဆင်းရှိုတ်းပီဆင်းလှမ်းသေ စတေ,ရှိုတ်းဂဆင်းစုဆွဲစွဲ-သွက်ရှာ။ ဆွဲးလှမ်းလှိုင်းလှမ်းဆင်း တေလံးပျးဂူဆင်းဂိုဏ်းတိုင်း ရှို-လွင်းဆေးလိဆင်းတီးတေလှိုင်းဂိုဏ်း မိုဆင်းဆင်း, တမ်,ငျးထုဂ်,လီစုဆွဲစွဲ-ရှာစေးမုဆိုး ဂိုဏ်းလွင်းရှာပျးလေးလွင်းပျးလေး ဂူဆင်းရှိုတ်းဂဆင်းဖေံဂပ်,သွမ်း ထုဂ်,လီစုဆွဲစွဲ-ရှာ လွင်းသုဆင်းရှိုင်းလှမ်းဖင်းဆင်းဆင်းယဝ်။

တွမ်းထီ 3။ တိုင်းတတီးလှမ်းလားကဆင်းထုဂ်,လှိုင်းတိုင်း ဆွဲးဂဆင်းစုဆွဲစွဲ-ရှာစေးမုဆိုး။ တီးဆင်းဆွဲပီဆင်းစေးရှာဆင်းထိုင်မင်လှိုင်း။

တမ်,ငျး ။ ။ လီဂ်,စဖေံဆေးတီးဂဆင်း ဂေ-လှိုင်းတေလံးရှိုတ်းဆွဲးတွမ်းလှိုင်းလေး ဝံးသေရှာလံးပျးတူင်လှိုင်းသေမပ်,ဝျး ဂိုဏ်းဝံ့တူင်လှိုင်းတူင်ဆင်း လှိုင်းမိုင်းလှိုင်းမိုင်းဆင်းသေ ရှိုင်းဂူဆင်းဝါဆင်းရှိုတ်းပင်ဂုမ် လာတီးလှိုင်းပျ ဝါဆင်းလှိုင်းဝါဆင်းဆင်းစလေး ကုပ်,ကုပ်းလွင်း ပျးလံးစာံတီးယူ,စလေး တိုင်းယို,ပျ ရှာဆင်းရှာင်းပျ ဆမ်ဆင်းပျ စံ,ပျ လျးဂျး,လှိုင်းဆင်းသေ သင်ဝျးမီးရှိုင်းထံ, ထံ,စိုင်းရှာင်းဝံ့စိုင်းလီ။ စေးမုဆိုးစိုင်းရှာင်း ကဆင်းလံးမားတိုင်းသိုင်း ဂိုဏ်းသိုင်းဝံ့ဆွဲးပပွဲလိဂ်းဝံ့။

သုဆင်းရှိုင်းလှမ်းဖင်းဆမ် ။ ။ လီဂ်,စဖေံပီဆင်းလှမ်းလှိုင်းလှမ်းဆင်းသေ ထတီးတိုင်းလွင်းသုဆင်းရှိုင်းလှမ်းဖင်းဆမ်။ တိုင်းလှိုင်းသံမာမဆင်း လွင်းဝျးဖေံပီ,သုဆင်းရှိုင်းလှိုင်းဆွဲ ထိုင်းလွင်းဆိုင်; စပ်ဖေံဂပ်,ကီးသင်စလေး; စပ်လှိုင်းမာဂ်,မာဂ်,တိုင်တိုင် လှိုင်းစိုဝ်? (ပုင်,တိုင်းမဆင်း စပ်ဖေံဂပ်,ဂိဆင်းရှာ? စပ်ဖေံဂပ်,စံရှာ?)

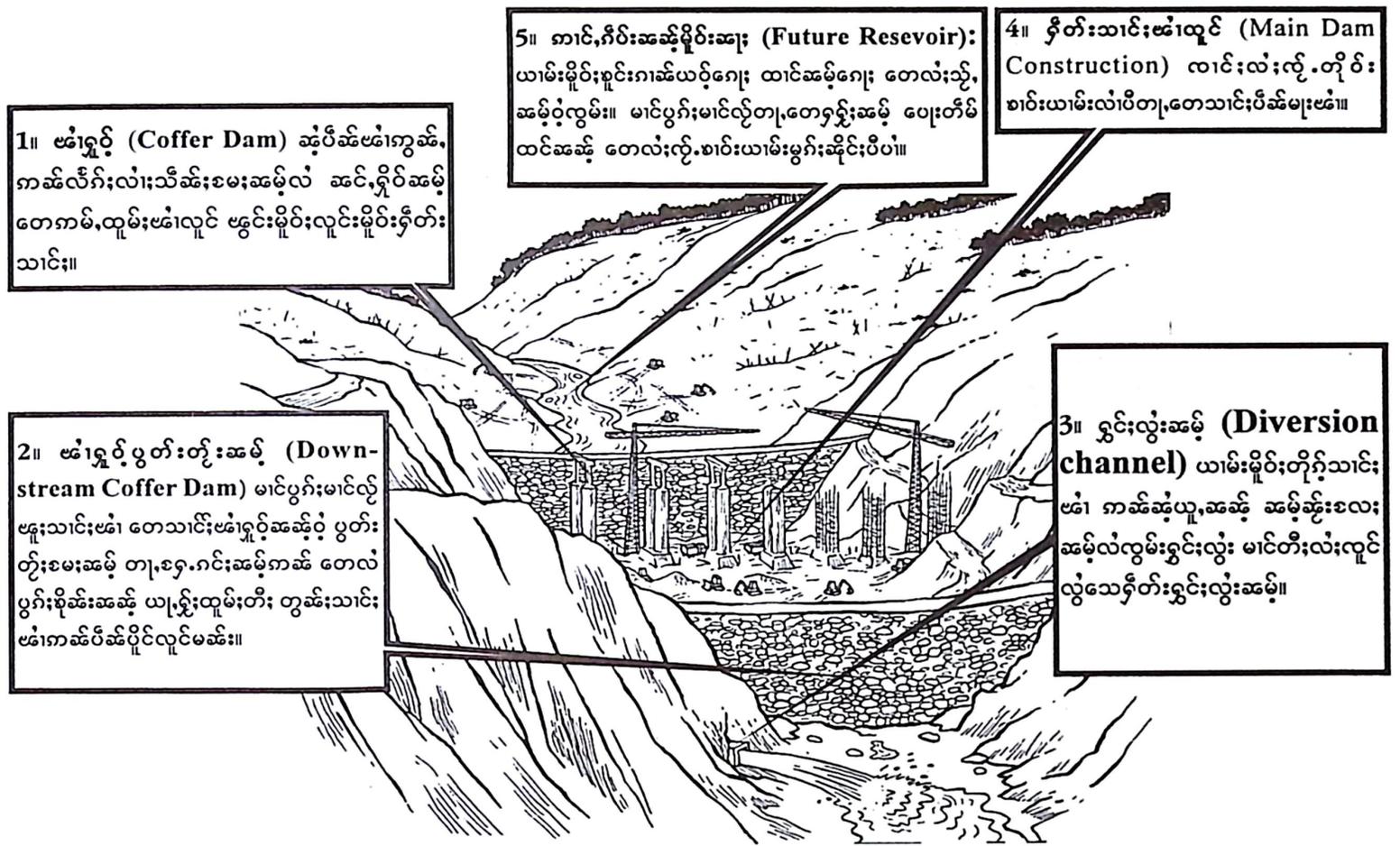
တွမ်းထီ 4။ ဂိုဏ်းမာလွင်းလင်းဂပ်,သွက်ရှာလှိုင်းဆင်းဝံ့သေ တိုင်းတတီးတျး,တေကပ်စေးမုဆိုးဆွဲ တိုင်းတိုင်ဖေံတိုင်းတတီး စွင်းဂဆင်းလှိုင်းစိုဝ်။

စက်တုန်း (2) ။ လွင်းဂျေ၊သင်း (Construction)

ဆုံးစာဝါးတါး 5 ပီတေ၊ထိုင် 15 ပီ၊ လွင်းဂျေ၊သင်းဆုံးစာဝါးယမ်းမဆီး ရှိုင်လိုင်သေတီးကဆ်တွက်ဝံလူး ရှမ်း။ ဂွပ်းဝုးမာင်ပွက်ဆံ့ လံးထုပ်းလျားတါးယပ်၊ဗိုတ်၊ လံးဂါဆ်ခိုင်သင်း၊ ခိုင်မံ့ခိုင်မိုဝ်း မာင်ပွက်သမ့် ဖူးခိုင်သင်းရှာင်းပွင် စပ် ရိဆ်ခိုင်သင်းလျားလျား။

ဆုံးစက်တုန်းဆံ့မဆီးဂိုတ်၊ပီဆ်ကီးသင်?

စက်တုန်းဂျေ၊သင်းဖံးဆံ့မဆီးဂမ်းဂမ်းဂိုတ်၊ပီဆ် လွင်းတါးလွမ်းဆင်၊ဆံ့

လဝ်းဂပ်၊ရှိုတ်းလံးကီးသင်ဆုံးစက်တုန်းဆံ့?

လုတုမ်တု၊ဆေဂါင်လုံ

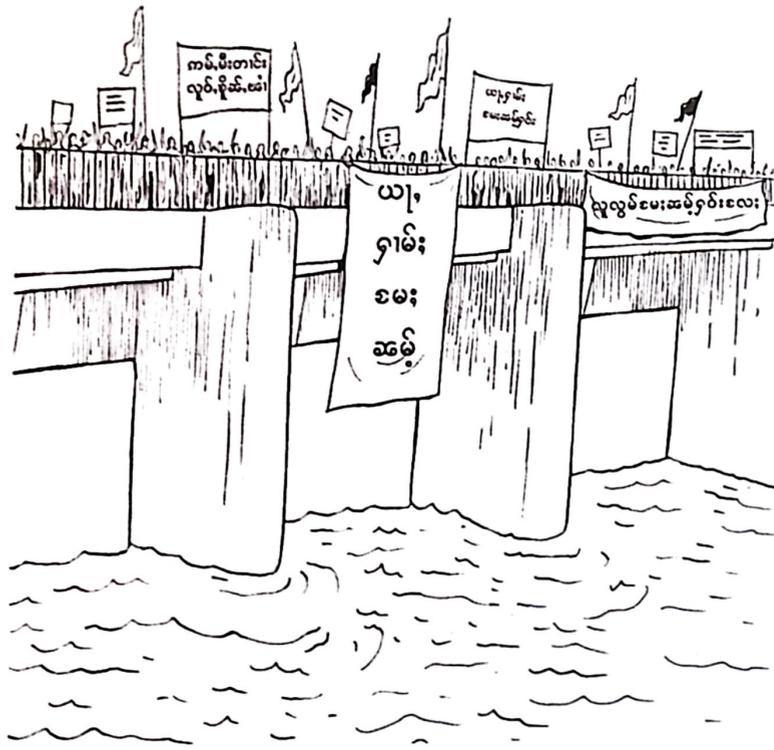
ဆုံးတုန်းဆံ့ မာင်လုမ်းစု.ရှမ်းသါဆ်စတီး ပိဂိုတါးသေသါဆ်စတီး လွမ်းဆင်၊ဆေဂါင်လုံ ကမ်၊လုံ.လွင်း ရှိုတ်းရှိုတ်းသေ စု.ရှမ်းသါဆ်စတီးရှိုတ်းဂိုတ်း ဂါဆ်ဂျေ၊သင်း။ သင်ဝုးသူစပ်ကမ်၊သါဆ်စတီးစု.ရှမ်းလုံ ဂါဆ်ဂျေ၊သင်းဂျေ၊ တေရှာင်းရှိုတ်းယဝ်တုဝ်းလီငါမ်းယဝ်။ သင်ဝုးစွမ်းပဆီ၊ကမ်၊ဆဆ်လုင်ပွင်လိုင်စပ် လာတ်းဝုးစပ်ကမ်၊ရှိုတ်းကီးသင် စာဝါး ယမ်းဆဆ်စပ်တေရှိုတ်း။ သင်ဝုးပီဆ်လိုင်ဆဆ် လု.တုမ်ဂုမ်းသါဆ်စတီးသေ တုဂ်းယွမ်းရှိုတ်းစပ်ပဆ်ဂုမ်းမဆီးဂီဆ်၊ တုန်း တု၊သံးတီဆ်းခိုဆ်း။ သင်ဝုးရှိုတ်းဂါဆ်ယဝ်တုဝ်းယဝ်စပ်ကမ်၊ပဆ်လွင်းသံးတီဆ်း လွမ်းဆင်၊ဖျေးမဆ်းဂီဆ်၊စပ်လိုင် စတီးလုံ သါဆ်စတီး လုင်ပွင်လိုင်စုလုမ်းပဆီ၊ လွမ်းဆင်၊ပဂ်းပိုင်။

ရှိုတ်းဂါဆ်လွမ်း NGOs ဆုံးလုမ်းဖျေ.

သင်ဝုးရှိုတ်းဂါဆ်ဆဆ်လံးတါးဂမ်လွံးတီး ဖူးလွံးခိုင်မိုဝ်းရှိုတ်းရှိုတ်းမိုဝ်းမိုဝ်းဆင်၊ ယေးခိုင်မိုဝ်းဂမ်၊ဖျေ (world bank) ရှိုတ်းဂါဆ်လွမ်း NGOs ရှိုတ်းရှိုတ်းသေ ကပ်ဖျေးမုဆ်းလွင်းသင်းဖံး မဆ်းမဆ်းဂီဆ်၊ဂီဆ်၊သေ တာင်၊လာတ်း စဆေဖူးလွံးထီမ်ခိုင်ဆ်းလုမ်းဖျေ။ မာင်ပွက်လုမ်းလွံးထီမ်ခိုင်ဆံ့ လာင်းတီဂ်းတိုင်ဖူးသင်းဖံး သင်ဝုးစပ်ခိုင်သင်း ကမ်၊ဆဆ် ခိုဆ်းတမ်းဝါးပဆ်တီးယု၊ကမ်၊လီ။ သင်ဝုးဖူးသင်းဖံးစပ် ရှိုတ်းလွင်းကမ်၊လီစတု စပ်တေဂိုတ်းလွင်းလွံး ထီမ်ခိုင်ဆ်း တေ၊ထိုင်လံးရှု.လွင်းထတ်းသင်း ဖူးသင်းဖံးစပ်။

စာတမ်း (3) ။ ဂေ၊သင်းရှင်းရှင်း

စာဝါးယမ်း ဆုံးစား 50 ပီဆံ(မာင်ပွန်းရှိုင်လိုင် 50 ပီ မာင်ပွန်းဂေးယွမ်း)။

လောင်းပီဆံကီးသင်ဆုံးစာတမ်းဆံ့?

ယမ်းမိုင်းအံလံးစာမံ၊ဂေ၊သင်းယု၊ ကိုင်းစပ်တေ မာင်မဆံးကယု(ကေးသား)မဆံး။ ကာင်၊ဂီပံးဆေမံ မာင်ကဆံ ယုန်းယာင်းငှဲမဆံးတီမ်လီတ်း အံမာင် ကဆံကမ်၊လွတ်းဇေး လောင်းတီဂ်၊ပင်း။ သင်ဝုးအံ ဆေဆံ ကယု၊မဆံးမူတ်း လုင်၊လံးယု၊ပီတ်းဂမ်း လီဝ်။ မူ၊လုမ်းဆုံးဂမ်၊ဗျာ၊ဂမ်၊ဆမ် တုန်းယွမ်းရှုံး ရှုံးသိမ်းယု၊ပီတ်းအံ ဂွပ်းဝုးအံဆံမဆံးတုမံတိုင် စမးဆေမံစလးလုမ်းကိုင်းစပ်ရှုံးရှင်းဆေ၊။

ဆုံးစာတမ်းဆံ့ကပ်းဂပ်၊လောင်းရှိုတ်းကီးသင်လံး?

တုန်းယွမ်းရှုံးစိုဆံးပဆံးဂေးသံးတီဆံး

သင်ဝုးသင်းအံယုတုင်းဂျ၊သေတု၊ ကပ်းဂပ်၊လုင်၊စိုဆံးစမးထတ်းသင်းလီလီဝုး လံးဂေးသံးတီဆံး စိုဆံးဆံ့ ရမ်၊လုမ်၊ဂမ်တင်းကဆံလံးလု၊သုမ်းယု၊ရှ၊။ စွမ်၊ပဆံ၊စလး လုင်ပွင်ကိုင်းစပ် မီးငိုဆံးတု၊သံးတီဆံးပဆံးစိုဆံးယု၊ ဂွပ်းဆေမံစလး ကပ်းဂပ်၊လုင်၊ စုဆံးစု၊သွန်းရှုလုင်းကဆံဆံ့ရှုံးလံး။

ဂူဆံးယု၊ဆုံးဂမ်၊ဗျာ၊ ကု၊ကဆံလံးစာမံ၊တင်းတုမံတိုင် ဂွပ်းအံဆံဂမ်၊ဆမ် တုန်းယွမ်းရှုံးစိုဆံးသင်း ပဆံတီးယု၊ ကဆံစပ်လံးလု၊သုမ်းစလး ကမ်၊ဆမ် ပဆံးဂေးသံးတီဆံးစိုဆံး။ ကဆံစပ်လံးတုန်းယွမ်းစတု မိုဆံဆင်၊ လုင်ပွင်ကိုင်း ယေးငိုဆံးစွမ်၊ပဆံ၊ကိုင်းဆံ့ စပ်ရှိုတ်းအံရှုံးတုမံတိုင်ဂူဆံးဝါဆံးစလး စပ်တေလံးသံးတီဆံးပဆံးစိုဆံး ဂေးတုင်၊ ပုင်းဂူဆံးရှုံးကဆံလံးလု၊သုမ်းဂျ၊ကိုင်းဆေဆံ့ သေကမ်၊ဂေး သင်ဝုးအံဆေဆံ့ သင်းယုတုင်းဂျ၊ပီမဆံးရှိုင်ယုဂေး တုင်၊ပုင်း ဂူဆံးရှုံးတေတုန်းယွမ်း ရှုံးစမးခိုင်သင်းပဆံးစိုဆံး။ လုင်းတုန်းယွမ်းကိုင်းဆံ့ မာင်ကဆံဂေ၊ကွင်၊စပုဂျ၊ယု၊ (ကဆံ၊လုဆံး ရှင်းလိန်းထိုင်ဆေးတေမေးဆံ့တု၊)။

တုန်းယွမ်းလုင်းလီဂ်းလံးဆုံးဂါဆံသင်းအံ

ကပ်းဂပ်၊တုန်းယွမ်းရှုံးဂါဆံသင်းအံလီဂ်းလံး တွမ်းတု၊ကွံးစမးဆေမံလံလွတ်းလီဝ်း လွမ်းဆင်၊သဗျ၊ ဝု၊မဆံး။ ခေးဆံ့လောင်းလာတ်းဝုး လီဂ်းလံးလီဂ်း၊စလေးဂါဆံသင်းအံ။ ဂူလုင်းဂေးကိုင်းဆံ့ စပ်းပုးဂါဆံလီဂ်းလံး လုင်းကွံ၊ ဗျာ၊ဆံးဆိုင်၊ဝဆံးဝဆံးဆေဆံ့ပုး ကမ်၊ဆမ် ပွံ၊ဆေမံလုင်းဂျ၊အံ၊တီမ်၊အံဆမ်ဆမ် ဆုံးစာဝါးတင်းပီဆိုင်၊စလးပီဆိုင်၊ ကမ်၊ဆမ်ပွံ၊ဆေမံလုင်းစာဝါးဗျာဆံ ဆံ့လောင်းတုမံတိုင်ဆမ်းဆွင်း လွမ်းဆင်၊သဗျ၊ဝု၊မဆံး။ မုဂ်းလုမ်းဂူဆံးမိုင်း ဆုံးဂမ်၊ဗျာ၊ဂမ်၊ ဆမ် တုန်းရှုံးစိုဆံးစမးလီဂ်းလံးလုင်းသင်းအံ

တိုက်ယွမ်းရှုံးစမ်းရမ်းစိုမ်းဆုံးမိုင်းဂျာတီ၊မ၊လား (Guatemala)

ယမ်းဂျာတီ၊မ၊လား မီးဆုံးပိုင်းဂင် သိုက်ဆုံးမိုင်းယူ၊ ဆဆံ့ လှိုင်ပွင်လိုင်းစပ်လံးသင်းဖေ၊စို၊လှိုင်၊ ဆုံးဆေးလိမ် မယ၊ကား စို၊သံ။ တီးဆေးလိမ် မဆေးကားစို၊သံ ဆိုပိမ်တီးလုမ်းဂုမ်းဂိုက်မိုင်းစပ် ယူ၊သင်း။ ဝါးသေလုမ်းဂိုက်မိုင်းစပ် ထုတ်၊ရှေးလိုင်းစံ၊ဝါးသင်းယင့် လှိုင် ပွင်လိုင်းပ၊လီမာမ်၊ ကပ်ဂုမ်းတံ၊ 400 ဂေ၊ ဆုံးပီ 1982 ဆုံးပီဆဆံ့ ဂုလ်း ဂုမ်း 3500 ဂေ၊ပံ၊ လံးစာမ်၊တင်းတိုက်ဆုံးသိမ်းလိမ် ဂုမ်း ကာဆံ့ရှင်ရှင် လံးသုမ်းလိမ်လေး၊ လွင်းယူ၊သင်းဂိမ်သင်းစပ်။

လာပီပူဆံ့မ၊ ဖူးမီးကားသားစပ်ဂေး၊ ယူ၊ဆုံးလွင်း ဖေဆံ့ယားလှိုင်။ ဂုလ်းဂေးလိုင်းစပ်ကမ်၊တွဆံ့ယွမ်းဂါဆံ့ပွံ၊ပိတ်၊ ဂါဆံ့ တိုက်ယွမ်းလွင်းဖေင်၊ပိင်းစွင်လိုင်းစပ်။ ဂုမ်းတုမ့်တိုက်တေးလိပ်ကွမ် ဂါဆံ့တိုက်ယွမ်း လွင်းသံးတီးဆုံးတုင်လှိုင်လေးငိုမ်းတွင်းကမ်လူ၊သုမ်း တွမ်းတု၊တုင်၊ပိုင်းစပ်။

တုင်၊ပိုင်းဂုမ်းကမ်လံးစာမ်၊တုမ့်တိုက် ဂုမ်းရှမ်းဂမ်တင်း လုမ်း NGOs မင်လုမ်းလေး၊ ရှိတ်းဂါဆံ့စုဆံ့ စု၊ ဂါဆံ့လိပ်းရှိမ်းသေ ဂိမ်းစေးမုမ်းလွင်းတုမ့်တိုက် သိင်၊ပိတ်လွမ် ဂုမ်းစွင်သဖေ၊ဝ လွင်းတုက်ဖေဆံ့လေး၊ လွင်းကားဂျာ၊ပု၊ တင်းဂိမ်ကမ်၊တိမ်ထုမ်း၊ လွင်းလိပ်းရှိမ်းဆံ့ လွံးစပ်လေးလံး၊ လွင်းစပ်လံးလူ၊သုမ်းကီးသင်လေး၊ ရွပ်းသင်စပ်လံးတိုက် ယွမ်း လွင်းစိုမ်းစမ်းစိုင်းသင်း၊ သံးတီးဆုံးစိုမ်းဆံ့ယင့်။

ဆုံးလိမ်ဆုပ်၊ပိမ်၊ပိုက်၊ 2004 ဆံ့ လိုင်းစပ်လံးလုတုမ်ဂမ်သါဆံ့စတီးတီးရှိမ်းဖေ၊ ဝါးသေစပ်သိမ်းကပ် ဖေ၊သွင်ဝမ်းယင့် လှိုင်ပွင်လိုင်းစပ်လံးလှိုင် စွတ်၊ဖွတ်၊လုမ်းဂေး၊မသို၊ဆံ့၊ တွမ်းတု၊တုင်၊လွင်း စိုမ်းသင်းလွင်းသံးတီးဆုံး ပခမ်စိုမ်း။ ဆုံးလုမ်းဂေး၊မသို၊ဆံ့၊ပု၊ဖူးတုင်တုင် လှိုင်ပွင်လိုင်း ဂုမ်းရှိတ်းဂါဆံ့ဖွေးဖွေ၊ ဂုမ်းသင်းဖေ၊ ယေးငိုမ်းဂမ်၊ ဖွေ၊လေး၊ ယေးငိုမ်းပုဂ်းပွင်မိုင်းကမေ၊ဂိမ်ဆံ့ ကု၊ကမ်လွံးထိမ်လှိုင်ထုမ်းပခမ်ငိုမ်း တု၊သင်းစုင်းဂါဆံ့ဖေ။ လုမ်းစဝ ရှိတ်းပင် ဂုမ်ပုဂ်းဂမ်းကွမ်တင်းသုတ်းဆုံးလိမ်တီး၊လိမ်၊ပု၊ 2005။

စရိတ်ထုင်၊ဖေ၊ ကုင်၊သုင်၊လီ၊ယုင်၊ သမ်စို ပိမ်ဂုမ်းဂေး၊ဆိုင်၊ ဆုံးဂေးပိုမ်းကပ်တံ၊တင်းမု၊တင်းလုမ်း ဆဆံ့ ကမ်၊တံ၊သေဂိုက်းကသားဂို လတ်းဝုး “ လွင်းသံးတီးဆုံးဆံ့ မိုမ်ပခမ်တိုက်တင်းရှပ်း စိုမ်းသိပ်၊ကသား၊ ဖွင်းထုင်း တီးကမ်ရှပ်းဆမ့်ထိုင်လေး၊ သုမ်၊လံးလိုင်းဆဆံ့ယင့်။ လွင်းသံးတီးဆုံးဆံ့ တီးပွင်၊မမ်းဝုး ရှပ်းစိုမ်းစိုင်းပွင်တု၊ဆေး၊ ရှိမ်းရှပ်းလေး၊ လတ်းပာမ်ရှပ်းလီစိုမ်းလံး ထိင်းလွင်းဆိုင်၊ ရှပ်းပုဂ်းပွင်စုင်းဂါဆံ့ တု၊တုင်၊ပိုင်းရှပ်းရှုံးမီးဖွမ်းလီလေး၊ ပုဂ်းပွင်ဆမ့် ဂတ်လိုင်းဂုမ်းရှပ်း ရှုံးမီးဆမ့်ဂတ်လိတ်းသိမ်းစိုမ်းမုးလံး။ ဂါဆံ့သံးတီးဆုံးပခမ်စိုမ်းဆံ့ လွံးထိမ်းတင်းမုင်၊ မွင်းဂုမ်းရှပ်းတု၊မီးဖေဝလီမိုင်းဆေးဆဆံ့ယင့်။

စေးထမ် တု၊ကုပ်၊ဂုမ်ဂမ်

- သင်ဝုးလပ်းဂပ်၊လံးစာမ်၊တင်းတုမ့်ရွပ်းဖေ၊ လပ်းဂပ် လံးလူ၊သုမ်းကီးသင်လာလာ၊ ဝါးလင်ပိုမ်းသင်းဖေ၊?
- လွင်းသံးတီးဆုံးစိုမ်းမိပ်းရှိပ် လွံးထိမ်ဂုမ်ရှင်ပခမ် လွင်းလူ၊လိပ်တုင်၊ပိုင်းဂုမ်းသု?
- လပ်းဂပ်၊ပူဆံ့ဝုးဖွေထုက်၊ပခမ်ဂေး၊သံးတီးဆုံးသုစိုမ်း? လှိုင်ပွင်လိုင်းကမ်၊ဆဆံ့ ဖူးပခမ်ငိုမ်းထုမ်း?
- လပ်းရှိတ်းလံးကီးသင် တွမ်းတု၊တိုက်းသုမ်းစပ် ပခမ် စိုမ်းလွင်းသံးတီးဆုံး?

တၢင်းလှိုက်မဲ့၊တီဆိးဖေၤလှိုင် Alternative to Large Dams

ယင်းမီးတၢင်းလှိုက်တီးလီ တၢ၊တေလီဂ်၊ပဆိခိုင်းဆမ့် နှိုင်းဖှီးဖှၢ၊ခလး၊ ခှၢ.ဂင်းဆမ့်ထူမ်းပဆိဂူဆိးမိုင်း။ တၢင်းလှိုက်လှိုင်းဆံ့ ဂးလှို.လံ၊တီမံ၊၊ ဂေ၊သၢင်းယဝ်တူင်းလီတီး၊ ကမ်၊မီးလွင်းတုမ့်တိုဝ်ဂူဆိးခလး၊ သိင်၊ဝီတုလှိုမ့်မိုဆိ ဖေၤလှိုင်။

ဖှၢးကဆိလံးစၢမ်၊တၢင်းတုမ့်တိုဝ်တီးဖေၤခလး၊ မုဂ်လုမ်းကမ်၊လှိုင်၊လှိုင်ပွင်လှိုင်ခပ် လံးဂိပ်းစေးမုဆိး တၢင်းလှိုက်မဲ့၊တၢ၊တေမးတီဆိးဖေၤလှိုင် စတီးလှိုင်တိုက်သုဆိးပဆိခိုင်းတီဂ်းဂီးလှိုင်ပွင်လှိုင်ခပ် နှိုးဂမ့်ထီမ်တၢင်းလှိုက်မဲ့၊ လွင်းတင်းစတီးလှိုင်လှိုင်းဂီတီးဂါဆိဂေ၊သၢင်းဖေၤတီးပီဆိဖေးလှိုင်ခလး၊ကဆိကမ်၊ဂိုင်၊တၢင်းလီတီးဆဆိ။

ဆိးတွဲဆိးဆံ့ လှိုင်းရှပ်းလံးကုပ်၊ဂုမ်ဂဆိလွင်းတၢင်းလှိုက်မဲ့၊တၢင်းတီးဖေၤဖေၤ ခလး၊ခိုဆိးမုဂ်၊လၢတ်၊တေ လွင်းတူင်ဆိုင်ကဆိကွင်၊ခပုဆွင် တူင်၊ပုင်းဂူဆိးခလး၊ လုမ်းကမ်၊လှိုင်၊လှိုင်ပွင်လှိုင်ခပ် တီးလံး၊ ဂမ့်ထီမ်လှိုင်တိုင်းတၢင်းလှိုက်မဲ့။ မုင်းမုင်းဝုးဆိးတွဲဆိးလိဂ်ဆံ့ တေပဆိလွင်းပံးပုဆိမ့်မ့်မ့်၊ (idea) လွင်းတၢင်းလှိုက်တၢင်းကဆိသေ လၢင်းဂမ့်လှိုင်းဆိးဂါဆိ တိုက်သုဆိးဂျ၊ယူ။ လွင်းတူင်ဆိုင်တိုက်သုဆိးဆံ့ ဂူဆိးမိုင်းဂူတီးဆိးလှိုင်းဖှၢ၊မီးဝင်းလံးပဆိရှၢ ခလး၊တၢင်းလှိုင်၊ကမ်၊မိုဆိ ဂဆိ လှိုင်၊လံးလှိုက်ကပ်တၢင်းလှိုက်လံးကဆိ၊မိဆိဂဆိတင်းဝင်းလံးရှပ်း။

စူဆိကွက်၊တၢင်းလှိုက်လံးလီတၢင်းကဆိ

တီးဆိးမီးဝံးစေးထမ်ဂမ်၊ဖှိုင်း တၢ၊လှိုင်းလံးဂပ်၊စူဆိကွက်၊ လွက်လံးလီလှိုင်တၢင်း၊လှိုင်တၢင်း၊ပိုင် တၢ၊ဖေၤလှိုင် ဆိးဆးလိဆိလံး၊ ဂပ်။ သင်ဝုးလံးဂပ်၊ ကမ်၊မီးစေးမုဆိးပီင်းပေး တၢ၊တွပ်၊စေးထမ်လှိုင်းဆံ့လှိုင် ဂှတုလှိုင်းဂေ၊ကဆိလၢင်းလှိုင်းထီမ်လံးဂပ်၊ မိုဆိဆင်၊ NGOs ဖှၢးလှိုင်လီဆိ၊ ဖှၢးစူဆိစူးသွက်ရှၢခလး၊ ဖှၢးရှိုတီးဂါဆိလှိုင်ပွင်လှိုင်လၢ၊ဂျ၊လှိုင်းဆံ့။

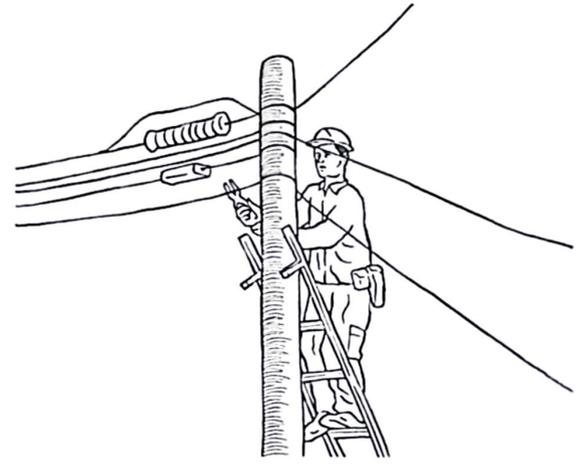
- ဝါဆိးမိုင်းလံးဂပ်၊စပ်လှိုင်၊ကီဆိခိုင်းကီးသင်? (ကီဆိခိုင်းဖှီးဖှၢ၊ ဆမ့်ခလး၊ လွင်းလတ်းဂါဆိခှၢ.ဂင်း၊ ဆမ့်ဆွင်းလှိုင်)
- ရွပ်းသင်လံးသၢင်းဖေၤ ? ဖှိုသမ့်စွဲလံးဖှိုဆိးလီ ?
- လွင်းလၢင်းတုဂ်းယွဆိးဂါဆိလှိုင်.ဆမ့်ခလးရှိုင်းဖှီးဖှၢ၊ယွမ်းလှိုင်လံး? လွင်းဂူဆိးရှိုတီးဂါဆိဖှၢ၊သွမ်းယွ၊လှိုင်ခလး၊ နှိုင်းဂါဆိရှိုင်းလၢင်းခပ် လၢင်းလှိုင်.ဆမ့်ခလးရှိုင်းဖှီးဖှၢ၊ခက၊ခက၊သေ ရှိုတီးသၢင်းဂျ၊လံး ? (သင်လှိုင်ဝုးလံး ရှပ်းကမ်၊လှိုင်၊သၢင်းဖေၤလှိုင်ယဝ်)။
- လွင်းဖေးဆမ့်ထူမ်းဆံ့ တေလှိုင်လှိုင်လံးခဆ၊ပေးဝုးကမ်၊ဂေ၊သၢင်းဖေၤ ?
- နှိုင်းဂါဆိကဆိမီးဝံးယူ၊လှိုင်ဆဆိ လွင်းမဆိးမီးဖှိုဆိးလီသေခိုဆိးသၢင်းခိုဆိးသုင်မး ?
 - လွင်းမီးလွက်လံးတၢင်းလှိုင်တၢ၊ရှိုတီးရှိုး နှိုင်းဂါဆိဖှီးဖှၢ၊ခလး၊ နှိုင်းဂါဆိဆမ့် တီးဆိးမိုင်းလံးဂပ်၊ ဂုမ်၊လုမ်၊တၢ၊လှို.လံး ? (ပေးဝုးဂုမ်၊လုမ်၊ယူ၊ ကမ်၊လှိုင်၊သၢင်းဖေၤယွ၊လှိုင်ယဝ်)။
 - လွင်းနှိုင်းဂါဆိရှိုတီးဂါဆိလံးလီ တၢ၊လှိုင်လှိုင်လွင်းလွင်းဖေးဆမ့်ထူမ်း ?

ပေးဝုးတၢင်းလှိုက်လှိုင်းဆံ့ကမ်၊ပီင်းပေးတၢ၊သၢင်းနှိုင်းဂါဆိဖှီးဖှၢ၊ ဆမ့်ခလး၊ လွင်းလတ်းဂါဆိဆမ့်ထူမ်း၊ မိုင်းဆဆိရှပ်းလှိုင်၊ သွပ်၊ရှၢ လွက်လံးတၢင်းလှိုက်ကဆိမ့်။

- နှိုင်းဂါဆိဖှီးဖှၢ၊ ဆမ့်ခလး၊ လွင်းလတ်းဂါဆိဆမ့်ထူမ်း၊ ကီးသင်လၢင်းဂေ၊သၢင်းဆိးဆးလိဆိလံးဂပ်၊ ? တူင်၊ပုင်း ဂူဆိး သိင်၊ဝီတုလှိုမ့် ပိုင်လွက်လံးရှိုတီးဂါဆိ ဝိုဆိးတွင်းခလး၊ ကီးသင်လံးလံး တေစပ်းပုးဆိးတွဲဆိးလှိုင်တွဲဆိးဆဆိ?

စိုဆီးစမ်းစိုင်သင်း၊အံ၊လေးသံ၊တေ၊သုင်၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ကဆဲမီးဝံယဝံဆဆဲစိုဆီး

မိုင်းဂမ်းဆမ် သံ၊တေ၊သုင်၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊စပ်ဂပ်၊ဆေး၊လေး၊ ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ဂေး၊လံး၊စုဝ်၊ဂိုတ်းယု၊ဆွဲမဆဲဆမ် ဂွပ်းဝုးသံ၊တေ၊သုင်၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ဆဲမဆဲလံးတေ၊ရှိုင်းဖွေးပဆဲဂူဆဲမိုင်း ရှိုင်းလက်၊ တု၊စုင်းဂါဆဲရှိုင်းလံဆမ် ဆေး၊လေး၊ သင်ဝုးသံ၊မဆဲကမ်၊လီ ဆဲရှိုတ်းရှိုင်းဖွေးယုပုးယွမ်းစတုစတု ဂူလုးဂုးသင်ဝုးရှိုင်းစမ်းစိုဆီး စမ်းတေ၊သံ၊မိုဆဲလိုင် ပီဆဲဂါဆဲလူတ်းယွမ်း မိုဆဲဆင်၊ပိုင်းလှံ၊ ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ကဆဲဆိုင်။

အံ၊ကဆဲမီးဝံယဝံ ကမ်၊ဆဆဲ စုင်းဂါဆဲဖွေးဖွေ၊ကဆဲသင်းဝံယဝံ ဆဆဲ လင်းစိုဆီးစမ်းစိုင်သင်း၊လီသေဂပ်၊လံးယု။ မိုဆဲဆင်၊ ရှိုတ်းလွင်း၊ မူတ်းသုပဆဲတီးစုင်းလက်၊မဆဲ ကပ်ကွပ်၊ပီတ်းကူဆဲငွဲ၊မဆဲလေး၊ စိုဆီးစမ်းစိုဆဲမိုင်း၊စုင်းလက်၊မဆဲ လိုဝ်းဆဲလင်းထုတ်းကွပ်၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ဆမ်စိုဆီးစိုဆီး။ လွင်းစမ်းစိုင်သင်းစိုဆီးဆဲ လံးသိုင်းဂုးလှံ၊ လံ၊မဆဲစက၊၊ ကမ်၊လံးလှံ၊စာဝ်းယမ်းမဆဲရှိုင်း မိုဆဲဆင်၊သင်းစုင်းဂါဆဲမိုင်း။

သင်းရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ကဆဲလီလိုင်ဂပ်၊

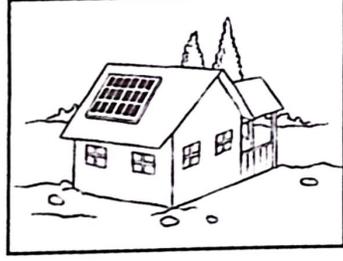
တီးဆဲးစဆဲဝံလွတ်းလံးဂမ်းဖွင်း တွဆဲးတု၊တေ၊စိုင်ကွပ်၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊သေ မီးလွင်းတုမိုတိုဝံသိုင်၊ပီတ်းလွမ်းလေး တူင်၊ဝုင်းဂူဆဲးစက၊လိုင်သင်း၊အံလိုင်။ တင်းလိုင်၊ကိုင်းဆဲ လင်းလှံ၊တု၊စိုင်ကွပ်၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ တု၊ဝိုင်းလိုင်လေး၊ ရှိုင်းလက်၊ ရှိုင်းဂါဆဲ ကမ်၊ဆဆဲ တု၊ဝါဆဲးကိုင်းမီးလွမ်းရှိုင်းလှံ။

လှံ၊စုင်းဂါဆဲဖွေးဖွေ၊ကဆဲလီဂို

စုင်းဂါဆဲသင်း၊အံဖွေးဖွေ၊ကဆဲလီဂိုဆဲ အင်ရှိုင်းမဆဲ တင်းသုင်တင်းရှိုင်းမဆဲ မီး၊တု၊မဆဲစက၊ဆေး။ ကပ်မက်၊ ရှိုဆဲ မံ လီဆဲ ကိုင်းဆဲရှိုတ်းဂေးလံး အံကွဆဲ၊ဆဲကင်၊ဂိုပ်းဆမ်မဆဲကမ်၊ယု၊ ယုဆဲဆဆဲလေး၊ ကမ်၊မီးဂူဆဲးလံးစံးတီးယု၊ သံ၊စမ်းဆမ်ဂေးကမ်၊လီဂ်းလံးဂုးရှိုင်း မွတ်းလှံ၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊လံးရှိုင်း၊မိုဆဲဆဆဲဂူလှံ ကမ်၊မီးဂါဆဲသင်း၊အံယု၊ စပ်စတီးကပ်ရှိုင်း ဆမ်ဂမ်းဖွင်းသေယဝံ ထုတ်းကွပ်၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ။ စုင်းဂါဆဲရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ကဆဲလီဂိုဆဲ ဂူဆဲးဆဲးသုဆဲးဝါဆဲးဂေး၊ လင်းလှံ၊ လေး၊ အံဆဲဂါဆဲလှံ၊စုင်းဂါဆဲစပ်ဂေးလံး။ ဆဲးမိုင်းစ၊ မိုင်းကိဆဲ၊တီးယိုင်းလေး၊ မိုင်းဆဲ၊ပေးဆဲ လှံ၊စုင်းဂါဆဲရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ ကဆဲလီဂိုဆဲပံရှိုင်းမဆဲ တု၊လှံ၊ဆဲးဝါဆဲးလေးဆဲးဝိုင်း။

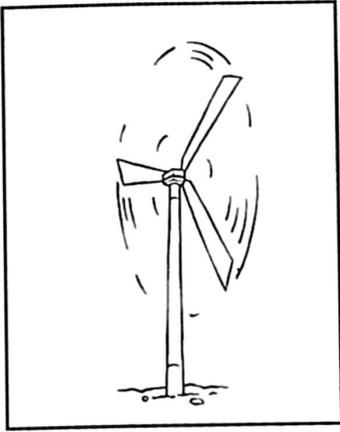
ဖွေးဖွေ၊ရှိုင်းလီတ်၊(Solar)
 ဖွေးဖွေ၊ရှိုင်းလီတ်၊ (Solar panels) ကမ်၊ဆဆဲသုင်၊လု၊ဖူဝ်၊ထုင်၊ဝုင်၊တိုဂိုအံဆဲ၊စဆဲ၊ (Solar Photovoltaic Panels) ဆဲလင်းသုင်၊ဝံဆိုင်ရှိုင်း ကမ်၊ဆဆဲတီးလံးကံလီတ်၊ လူ၊တုမံကပ်ရှိုင်းမံးတီးလီတ်၊သေ ထုတ်းကွပ်၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ လှံ၊လက်၊မေး၊တိုင်းလဆဲမို အံဆဲ၊ဆူဝ်၊ကဆဲယု၊ဆဲ စီဆဲးပဆဲရှိုင်းမံးဆမ်သေ ထုတ်းကွပ်၊လံးရှိုင်းဖွေးဖွေ၊ဆမ်။

ရှိုင်းဖွေး ပံ၊ကူဝ်၊မိုတ်းသံ (Biomass Energy)
 ဆဲးမိုင်းဂမ်းဆမ်ဆမ်ဆဆဲ ရှိုင်းဖွေး ပံ၊ကူဝ်၊မိုတ်းသံဆဲ ပီဆဲရှိုင်းဖွေးကဆဲဂူဆဲးရှိုင်းမိုတ်းဂိုပ်း လှံ၊တိုင်းမဆဲစတုစတု။ ပံ၊ကူဝ်၊မိုတ်းသံဆဲ ရှိုင်းလုလုးစုင်းစွင်ဆဲးစွင်တုဆဲးမိုစလေး တုင်သတ်း။ သတ်းလေး၊ ကဆဲတု၊ဆဲးတု၊ဖူဂ်၊သွမ်းဆဆဲ ပီဆဲကဆဲလှံ၊တု၊ရှိုတ်းတပ်းဖွေး တု၊ထုတ်းကွပ်၊ဂိုတ်းသံ။

ပံ၊ကူဝ်၊မိုတ်းသံဆဲ လှံ၊လံးရှိုင်းစွင်စတုစတု။ ဆဲးမိုင်းဂမ်းဆမ် တီးမိုင်းကဆဲရှိုတ်းကွပ်၊ တုဆဲးကွံး၊ စွမ်၊ပဆဲ၊ဂမ်းဆမ် လံးစတု၊ဖေဝ်တုဆဲးကွံးသေ ထုတ်းကွပ်၊ရှိုင်းဖွေးဖွေ။ ဂိုပ်းလေး လက်၊မိုဂေးလှံ၊လံးမိုဆဲဂဆဲ။

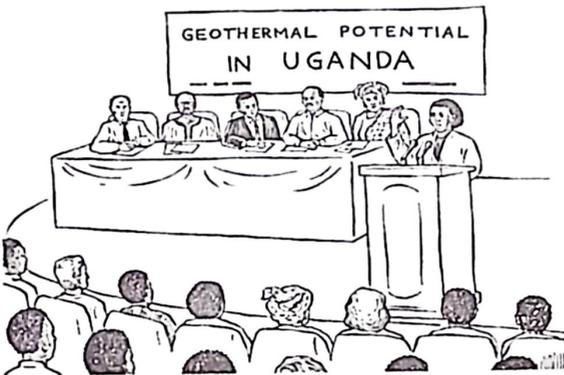
နှိုင်းလှမ်း (Wind Power)

နှိုင်းလှမ်းဆွဲမီးလွင်းတုမ့်တိုဝ်ဆိုင်သိုင်,ဝီတုံလွမ့်စက,လိုင်သင်းဇံ၊ နိုင်းလက်ပမ်း,လှမ်းဆဆံ တေမီးမဲ့ဇံပုံလှံ,သမ်ကဆံ မိုဆံဆင်ဇတုံလှမ်း ယမ်းမိုဝ်းလှမ်းပဝ်,ထွင်း ပမ်းဂါ,တေပမ်း, ကိတ်,လှမ်းဝံသေ ခိုဆံးထုဂ်းကွဂ်,ဝီဆံးနှိုင်းဇှမ်းဇှာ။ ဆံးယူးလှံ. ဂမ်းဆမ် မိုဆံဆင်, မိုင်းဂျု, မဆီ,ခလး သဝီဆံ,ဆံ နှိုင်းဇှမ်းဇှာ.ဂမ်းဆမ် စပ်ထုဂ်းကဝ်တီးနှိုင်းလှမ်း။ မိုင်းဂမ်းဆမ် မိုဆံ ဆင်, ကိဆံတိယိုဝ်း မိုင်းစခ, မိုင်းကမေ,ဂိဂျး ပွတ်းတုးခလး ပဂျ,လေးသမ့် ကွဆံဂဆံစတ, နှိုတ်းသင်းနိုင်းလက်ပမ်း,လှမ်း တု,တေလံးဇှမ်းဇှာ.ယူး။

နှိုင်းဇှမ်း ဂျီ,ယူဝ်,တိုဝ်းမိုဝ်း (Geothermal Power)

နှိုင်းဇှမ်းဂီ,ယူဝ်,တိုဝ်,မိုဝ်,ဆံ လှံ.ထာတ်းမံးဆံးလိဆံသေ ထုဂ်းကွဂ်,နှိုင်းဇှမ်း။ ထာတ်းဆံးလိဆံဆဆံ မံးနှိုင်းစတုစတု။ လွင်းမံးဆံ မဆံးပီဆံလိဆံတုးကင်,ဆမ်ခလး တုးစမးဆမ်။ ဆမ်မံးဂီ,ယူဝ်,တိုဝ်,မိုဝ်,ဆံ လင်းဇှမ်းဂျု,တုးဂူးလိဆံသေ ကဝ်ခိုဆံးမးဆိုင်လိဆံလံး။ ဆမ်ကဆံဆဆံ လင်းလှံ.တု,နှိုတ်းနှိုင်းဇှမ်း ကွဂ်,မးလံး။ မိုင်းဂမ်းဆမ်မိုဆံဆင်, ဇှံလိပိုဝ်ဆံး ခလး ကီ,သျ,ပိတ်,တေျး (El Salvador) ဆံ့စပ်ထုဂ်းကဝ်နှိုင်းဇှမ်းဇှာ.တီး ဆမ်မံး ဂျီ,ယူဝ်,တိုဝ်,မိုဝ်း မွဂ်းဂူဝ်ပဂ်, 25။

ကီဆံဂျီ,ယူဝ်, ခိုင်သင်းလွဂ်းလံးလီတု,တင်းလှိုဂ်းတင်,ကဆံ ဆံးမိုင်းကူ,ဂျီဆံ,တိုဝ်း

လှိုင်ပွင်လှိုင်မိုင်း ကူ,ဂျီဆံ,တိုဝ်းခလး ယေးငိုဆံးဂမ်,ဇှာ, လံး ကူဝ်,ဂဆံလွင်းဇံ ပူ,ဂျုဂျ,လီ,ဆံ လှိုင်,သင်းတု,မိုင်း ကူ,ဂီဆံး နှိုင်းလံးလှံ. နှိုင်းဇှမ်းဇှာ။ ဂူလှိုးဂျးမုဂ်လုမ်း ကီဆံ,ဂျီ,ယူဝ်,ဆံးမိုင်း ကူ,ဂျီဆံ,တိုဝ်း နှိုး နှိုးရှာလွဂ်းလံးတင်,မိုဝ်း ကဆံတုမ့်တိုဝ်သိုင်,ဝီတုံလွမ့်စက,ခလး ကဆံပီဆံ ဇှမ်းလီတု,ဂူဆံးမိုင်း။ ဂွပ်းဆဆံခလး စပ်စတဂါဆံဆံ့ဇှာ.ရှာ တု,ခိုင်သင်း လံး လွဂ်းလံးလှံ.တင်းလှိုဂ်းတင်,ကဆံ တင်မိုဝ်း (မိုဆံဆင် သင်းနှိုင်း လှမ်း သင်းနှိုင်းသုဝ်,လျ, လျ.ဂျ,လှိုင်ဆံ့)။

ဆံးလှိုင် ကေ,ခပ,လ် (လှိုင်သီ,) 2003 ဆဆံ မုဂ်လုမ်းဇှမ်းတုဆိုင် ဂ်,ဂပ်းဇံ,သိုင်,ဝီတုံလွမ့် (National Association of Professional Environmentalists, NAPE) ကီဆံ,ဂျီ,ယူဝ်, တီးကူ,ဂျီဆံ,တိုဝ်း လံးသုဆံးတုမ့်နှိုတ်းပင် ဂုမ်လှိုင် လွင်းနှိုင်းဇှမ်း ဂျီ,ယူဝ်,တိုဝ်းမိုဝ်းခလး ဝူဆံ့သင်းလွဂ်းလံးလံးလှိုင်လံးပိုင် တု,ရှိုးပေးလံးဂွမ်းမဆံးဂီဆံ,လီလီ တွဆံးတု,ကူ,ဂျီဆံ,တိုဝ်း။ ဇှမ်းလှိုင်လီဆံ,ဇံ, ဂျီ,ယူဝ်,တိုဝ်းမိုဝ်း ဂူလွတ်,လုမ်းဇှာ. ရှပ်ဆာဇံ,လှိုင်ပွင်လှိုင် မုဂ်လုမ်းဇံ, သိုင်,ဝီတုံလွမ့်ခလး ဂူဆံးမိုင်းစပ်းရှမ်းပင်ဂုမ်။

ဝံးသေပင်ဂုမ်ယဝ် လှိုင်ပွင်လှိုင်ဇံ,နှိုင်းဇှမ်း ပုဂ်းတင်းဂေ,လုမ်း တု,လီပံးနှိုင်းလွင်းလွဂ်းလံးလံးလှိုင်လံးပိုင် တွဆံးတု,လှိုင်မိုင်း။ မုဂ်လုမ်းဂေ,မသျိဆံ,ဇံ,လီပံးနှိုင်း တု,နှိုတ်းရှိုးလွင်းရှိုင်းဂါဆံနှိုင်းဇှမ်းဇှာ. တုဝ်းတွဆံးတွဆံးတု, မိုင်းကူ,ဂျီဆံ,တိုဝ်း။ တင်းလှိုဂ်းကဆံ ထုဂ်,လှိုင် လီလှိုင် မုတ်းသုလှိုင် လှိုင်ဆံ့ မိုဆံဆင်,နှိုင်းဇှမ်းဇှာ. ဂျီ,ယူဝ်,တိုဝ်းမိုဝ်းခလး နှိုင်းဇှမ်းဇှာ.ကဆံလံးတီးတင်လှိုင် ကဆံကမ်,တုမ့်တိုဝ်ဂူဆံးရှပ်းခလး သိုင်,ဝီတုံလွမ့်ဆံ့ တေျးလီကွဆံဂဆံလှံ.မး ဆမ်စတုစတုယဝ်။

လင်းလို့ဂ်းတၢ,လှ်.ရှ်းဆမ်

စမးဆမ်ခလးလိမ်ကိုမ်းဆမ် ဆ်းဂမ်,ဖှၢ,ဆ်းဂမ်;ဆမ် လံးသၢင်းဖေၢ ဗုတ်းဆမ်မေၢ,သှ်းဆိုင်မဆ်း တွမ်းတၢ, လီဂ်ဆမ်လှ်။ ဂူလှ်းဆၢ,ဆမ်ဂမ်;ဆမ်ဆံ့ ပီဆမ်ဆမ်ကမ်,မူတ်းသှ်း, ဂွပ်းဂွင်းဂၢဆမ်လီဂ်,ဆမ်ခလး; လွင်းလတ်းဂၢဆမ်ဆမ် ကမ်,နိမ်လီပံး။ ဂူဆ်းလှ်းကမ်ယူ,ဆ်းဝီင်းဂမ်;ဆမ် ရှ်းတံးရှ်းဆမ်ကူဆမ်ပီဆမ်ယုဂ်းယၢဂ်းကမ်,မူတ်းသှ်း။ ဂူလှ်းဂၢးသင်ဝုး လွင်းလတ်းဂၢဆမ် ရှ်းဆမ်မူတ်းသှ်းနိမ်လီပံးလီလှ် တီ;ဆမ်ဆ်းတေလံးဆမ်မူတ်းသှ်းဂုမ်,လုမ်,လီ။ (ဆးလိဂ်းပွဲးတံးဆံ့ လၢင်းလှ်း ရှ်းလံး ပံးဝုဆ်းမၢင်လှ်းယူ,။)

လူတ်းယွမ်းလွင်းလှ်, (Reduce Damend)

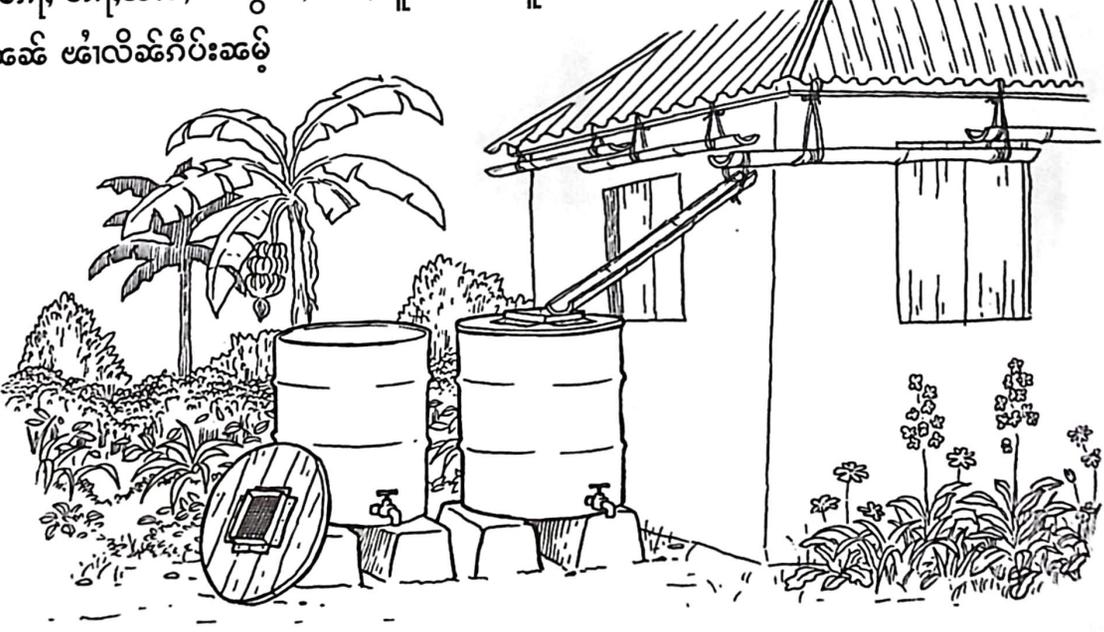
သူဆ်းရှ်းဆးဆ်းဖေၢ,ဖှၢ,သွမ်းဆံ့ လှ်.တိုဝ်းဆမ်ဆမ်ခလး ရှ်းတံးရှ်းဆမ်ဝုလှ်,ရှ်း ပီဆမ်; ဆမ်ကမ်,လီကမ်, မူတ်းသှ်း။ ပိုင်ဖှၢ,သွမ်းကမ်ရှ်းရှ်းဆမ်ဆံ့ ဂံ့ဂံ့လံးသၢင်းဆမ်ပဆမ် ဆမ်လှ်ဝဲသေတူဆ်းမဆ်းလှ်,။ ဆမ်တင်းဆွဂ်းလှ်းဆံ့ လၢင်းရှ်းတံးရှ်းမဆ်းလိမ်ဂံ့။ ဖေၢဂမ်;ဆမ်မၢင်ကမ် ရှမ်ဆမ်ဝဲလံးလီ။ ဖေၢရှ်းဖေၢသၢင်းဆမ်သမ် လီဂ်ဆမ်လံးဂုမ်,လုမ်,လီ ဂွပ်းဝုးစပ်လီဂ်,ဆမ် ထိုင်ရှ်းတူဆ်းဖေၢဂမ်;သိုဝ်း။ ဖေၢလီဂ်ဆမ်ဆံ့ဂမ်;ရှမ်ဆမ်ဝဲသေကမ်,ဂၢး ရှ်းတံးရှ်းတူဆ်းဖေၢခလး မဆ်းလိမ်လီခိုဆ်းပုးထီင်း။

လဝ်းရှ်းလဝ်းဆးလှ်းကမ်ဖှၢ,သွမ်းရှ်းရှ်းခလး; မုဂ်လုမ်းလှ်းကမ်ဖှၢ,သူဆ်းရှ်းယှ်းဆမ် မၢင် ပွဂ်းဖှၢ,သွမ်း မိဝ်းလှ်းကမ်တေလံးလှ်.ဆမ်ဆမ် တီ;ဆ်းပွတ်းတွမ်းလိမ်ရှ်း။ ယွမ်းပိုင်;သူဆ်းစပ်ယှ်းရှ်းခလး; လှ်း စပ်လံးလှ်.တိုဝ်းဆမ်ဆမ်တၢ,တေဖှၢ, မှီဆမ်ဆင်,စပ်;ခလး; တူဆ်းကွဲးလၢ.ရှ်းလှ်းဆံ့ယဝ်။ သင်တိုဝ်းသူဆ်းရှ်းလဝ်းသူဆ်း လှ်းမီးသူဆ်းယှ်းခလး; ဗွမ်,ပဆမ်,ဖှၢ,သွမ်းဆမ် ရှ်းဖှၢ,မိဝ်းလှ်းကမ်ကမ်,ပေးလှ်.ဆမ်ဆမ်ဆမ်လှ် တေဂ်ပံးရှမ်ဆမ်လံး ဆမ်ခတုခတု။

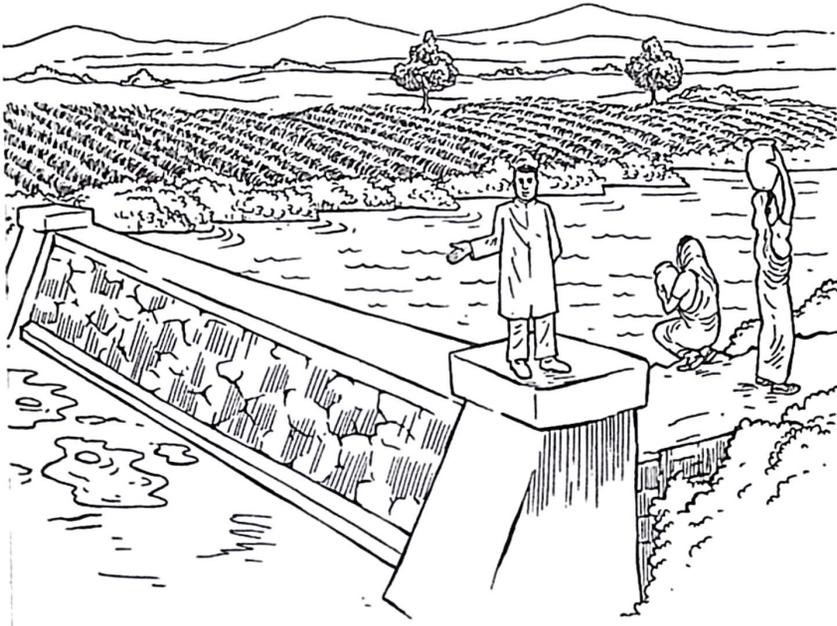
ဂ်းသိမ်းဆမ်ဖှၢဆမ်

ဆမ်ဖှၢဆမ်တီ;ကမ်လှ်.တၢ,ဖှၢ,သွမ်းဆံ့ ပီဆမ်ကမ်ထုဂ်,ခလး; လမ်,လွင်းတၢ,ပုဂ်းပွင်တူင်,ဝုင်းဂူဆ်း တၢ,လံးလှ်.တိုဝ်းဆမ်။ ဂူဆ်းရှ်း လၢင်းဂေၢ,သၢင်းကၢင်,ဆမ်ကမ်,ပေးတီမ်, ကမ်,ပေးသုင် လွမ်းရှ်းနိပ်,ရှ်းသေ ဂ်း သိမ်းဆမ်ဖှၢဆမ်ဝဲ တွမ်းတၢ,ဖှၢ,ဖေၢလွမ်းရှ်းလွမ်းယေး ကမ်,ဆမ်ဆံ့သူဆ်းဂေၢလံး။ ထင်မေးလိမ်လှ်းဆံ့ဂေၢ လၢင်းဂ်းသိမ်းဆမ်လံးလီ တွမ်းတၢ,လှ်.ဆံ့ရှ်း။

တွမ်းတၢ,ဖှၢ,သွမ်းဆမ် ရှ်းတံးသၢင်းဖေၢကွမ်,လီဂ်လီဂ်ခလး; ကမ်ဂ်းဆမ် တၢ,တုင်းဂ်းဆမ်ဖှၢဆမ် ကမ်လံလှ်ဂုင်းရှ်း။ ဆမ်လှ်းစပ်;ရှ်းဆံ့လိမ်သေ လှ်းဖှ်းထီမ်ဆမ်ဆံ့လိမ်။ လဝ်းဂပ်,လၢင်း; ဗုတ်းဆမ်မေၢ,တၢ,လံး ဆမ်လှ်.။ ထီင်းလွဂ်းလံးဆိုင်;ဂေၢ; ဂေၢ,သၢင်းဖေၢကွမ်,ခလး; ဂူင်းပဆမ်,ဆိုင်ခမး ဆမ်။ လှ်.မ့ ဂွမ်းရှ်း ကမ်,ဆမ် ဖေၢလိမ်ဂ်းဆမ် သေ သုင်,ရှ်း,တီ;သူဆ်း။

မိုင်းခါးဂီဝ်းဆမ့် ဗူဆ်လီဂ်းလံးလွင်းပီဆ်ယူ,

မိုင်းခါးပီ 1996 ခုကတုန်း ကျ၊တု၊ တူင်၊ဝိုင်း ဂျ၊
 လု၊တု၊ဆ်၊ မိုင်းခါးတီးယိုဝ်း မိုင်းဆင်၊ရှတ်၊သံး
 လူင်ပီတီးသေ ဂူဆ်းရှမ်းကမ်၊မီးဆမ့်ပိုင်းပေး တွန်း
 တု၊လွဲ၊ဆ်းရှိုဆ်းလေး သူဆ်းရှ်းဆ်း။ မိုင်းခါးဆမ့်
 မုဂ်လုမ်း တု၊ဂမ်၊ပရီတုသင်း Tarun Bharat
 Sangh (TBS) ဆံ ပီဆ်မေးမုဂ်လုမ်းတု၊ရှိုတီးရှ်းဂူဆ်း
 မိုင်းလေး ဗေ၊ဗုဂ်၊သွမ်းခပ် လံးလွဲ၊ဆ်းဆမ့်လီဆ်
 ယဝ်။ ဗုဂ်၊ဆ်းရှ်းဆ်းပီဆ်ဗုဂ်၊ခပ်၊လုမ်း (TBS)
 မဆ်းခိုဆ်းပူဆ်းရှ်းတု၊ မိုင်းလံပီပူဆ်းမေးဆ်း ဂူဆ်းဆ်း
 မိုင်းဂျ၊လု၊တု၊ဆ်၊ဆံ မီးလွင်းဂီဝ်းသိမ်းဝံဆ်းဗူဆ်
 ယမ်းမိုင်း (TBS) တေ၊ရှိုတီးဂါဆ်ဆ်း လွင်းတု၊ဂီဝ်း

သိမ်းဆမ့်ဗူဆ်သေ လွဲ၊တိုဝ်းလံးဆံလိုမ်းဝံပီတီး၊ ကမ်၊မီးဗုဂ်၊တိုဝ်းမဆ်းလီင်း။
 မုဂ်၊လုမ်း (TBS) လံးပူဆ်းပူဆ်းတွင်းခိုဆ်းတု၊ ခပ်လိုမ်းပူဆ်းလွင်းဂီဝ်းသိမ်းဆမ့်ဗူဆ် လေး ခိုဆ်းခမးကပ်
 လိဆ်ဂေ၊သင်းဗေ၊လီဂ်းကွမ်၊ မိုင်းဆင်၊ ပါဆ်ပူ၊မုဆ်း၊ခပ်မိုင်းဂွမ်၊ ဂေ၊သင်းဗေ၊လတ်းသံးခမးဆမ့် တု၊တေဂီဝ်းသိမ်းဆမ့်
 ဝံလေးခွေးဝံဆ်းဗူဆ်ဆ်းယဝ်။ တီးဆ်းမိုင်း ဂျ၊လု၊တု၊ဆ်၊ မိုင်းလီဝ်ဆံ မီးဗေ၊လီဂ်းကွမ်၊တု၊ဂီဝ်းသိမ်းဆမ့်ဝံဆ်းလီဝ်
10000 လေး ကင်၊ဆမ်၊တု၊တေ ဂီဝ်းသိမ်းဆမ့် တွန်းတု၊လွဲ၊ဆ်းမူ၊ဝါဆ်း ဆမ်လီဝ် **1000** မူ၊ဝါဆ်းယဝ်။ ခွပ်းလွဲထိုင်ဗေ၊
 လိဆ်ကွမ်၊လေး ကင်၊ဆမ်၊တု၊တေ ပါဆ်ဗုဂ်၊ဆ်းလီ ဆမ့်တီးဆ်းလိဆ်ဂေ၊မီးလွင်းဂိုင်းဂမ်၊ဂမ် ဗေ၊ပိုင်းဂမ်သေ ဆမ့်ခိုဆ်း
 မိုင်းဂမ်လေး ခမးဆမ့်လီဝ်းတီးယမ်းရှိုင်းဝံလီဝ်းဆမ့် မိုင်းလီဝ်ဆမ့်လံးလီဝ်သေ ပါဆ်ခွပ်းပီလွဲပီဆ်းယဝ်။ လွင်းရှိုတီး
 သင်းဆံ ပီဆ်လွင်းလံးခပ်ယိုဝ်းဂမ်လွဲ၊တိုဝ်းမေး ပုဆ်းတု၊လတ်း ပါဆ်ဂူဆ်းမုဂ်၊ **700000** ဂေ၊ ဂူဆ်းလီဝ်းတီးလံးဆမ့်
 တွန်းဗုဂ်၊လီ တု၊တေလွဲ၊တိုဝ်းဆမ့်ဂူ၊ဂူ၊သမ်၊ဂူ၊ပိုင် မိုင်းဆင်၊တု၊ရှိုဆ်းယေး တု၊သွင်းဆမ့်ဆ်းလေး တု၊သွင်းဆမ့်မက်၊
 မက်၊တိုင်တိုင်လီဝ်းဆံယဝ်။

“မိုင်းဂါးပါဆ်ကွမ်တင်းရှမ်းဆံ ကမ်၊တွန်းမီးဂမ်၊ကမ်လီမိုင်းရှမ်းသေပွဂ်း” “လာတ်း” ဗုယိုင်းလီဝ်း
 လာတ်ဗျု၊ ယူ၊မူ၊ဝါဆ်း မိဆ်းတဝ်တု ဆ်းခမးဝိုင်း ဂျ၊လု၊တု၊ဆ်း။ “ယွန်းပိုင်းဆမ့်လေး ရှမ်းမီးတင်းသိုင်းလွဲ၊ သတ်းရှမ်းဂေ၊
 မီးတင်းမူဆ်းလွဲလေး သတ်းထိုဆ်း၊ခပ်ဂေ၊မီးတင်းသိုင်းလွဲ၊ ဗေ၊ယိုင်းဆင်းစပ်ဂေ၊ ကွမ်၊ဆမ်လီဝ်ဂပ်၊သေ ထိုဆ်းရှမ်းဂေ၊
 စပ်လီ၊ ရှမ်းမီးဗုဂ်၊ဆ်းသွဲ၊ဗု၊ မီးတီးလီဝ်းသတ်းလေး ရှမ်းမီးဆမ့်ဆ်းမေ၊တု၊လွဲ။”

စေးထမ်တွန်းတု၊ကုပ်၊ဂမ်ဂါဆ်

- လိုင်းကမ်ဆံဂီဝ်၊ဂပ်းတူင်၊ဝိုင်းလင်းဂပ်၊လီဝ်းရှိုင်း ?
- တီးဆ်းလိဆ်ဆ်းရှိုဆ်းလင်းဂပ်၊ လွင်း၊မီးလွင်းလံးဂီဝ်းဆမ့်ဗူဆ်
 လွမ်းဆင်၊ဗုဂ်၊ထိုင်းမိုင်းဂွမ်၊ ?
- လွင်းလံးဂီဝ်းဆမ့်လီဝ်းဆံ လွင်း၊ခွဲ၊ရှ်းဂူဆ်းရှမ်းမေးလွဲ၊တိုဝ်းဆမ့်ခိုဆ်း
 မေးခိုဆ်း ?
- သင်တု၊ဂူဆ်းဂမ်၊ဆမ် မီးဆမ့်လွဲ၊သုဆ်း၊တူင်ရှမ်းဂူလုမ်းဆံ လွင်း၊လင်း
 လွဲ၊မိုင်းဂါဆ်သင်းဗေ၊ဂိုတ်းလံး ?

ဝမ်းမိုင်းဆွံ့ ဆေးလိမ်းယမ်းဂမ်းဆမ်၊ ဆေးလိမ်းတီးဆွံ့ဂံ့ထွမ်းလေး ထိုဆေးပု၊ကိုင်းဆွံ့ လံးစာမ်၊ယုလူ လိပ်တွမ်းတု၊ ဂေ၊သင်သီဆီးတင်း၊ ရှိုဆီးလေး ရှိုင်းလက်၊ရှိုတ်းဂါဆမ်ယဝ်။ လွင်းဂေ၊သင်းကိုင်းဆွံ့ရှိုတ်းရှိုတ်းဆွံ့ထွမ်း တုမ့်တိုဝ်ရှိုတ်းရှိုတ်းဆွံ့ခိုဆီးတိုက်းတိုက်း။ တွမ်းတု၊ဆွံ့ထွမ်းကိုင်းလီ လွမ်းဆင်၊သဖေ၊ဝမဆီးဆွံ့ လှုပ်၊လံးစာ၊ဂင်းပဆ် ရှိုင်းစွင်ဖွင်းတိုဆီးပီဆ်တို၊လိမ်းဆိုင်လိမ်း။ သင်ကိုဝ်ဝုးစပ်ယု၊ လုလိပ်ဂေ၊ စပ်တေလံးရှိုတ်းရှိုတ်းမဆီးမိုင်းဂပ်ခိုဆီးဆွံ့ယဝ်။

စိုင်းသင်း၊စိုင်းပဆ်သတီ ဆွံ့ဆွံ့

လှိုင်ပွင်ကိုဆီးလင်းပဆ်သတီ လွင်းဆွံ့တေထွမ်းတီးဆေးလိမ်းရှိုင်းယွံ၊လေး ရှိုဆီးရှိုင်းတေတုတ်းတဆီး စာ၊ဂင်း ကမ်၊ဆဆ်စံတီးယု၊ ယမ်းမိုင်းဆွံ့မုးထွမ်း။ လွှမ်းလံးဆွံ့ ရှိုတ်းရှိုတ်းလွတ်းစလေး၊ ရှိုတ်းရှိုတ်းလွင်းတုမ့်တိုဝ်ဆွံ့ယွမ်း လှိုင်း။ လွှမ်းလံးရှိုင်းသေ၊ပိုဆ်ဖေဝင်၊ပဆ်သတီရှိုတ်းဆွံ့ ပီဆ်ဖွမ်းလီတု၊ ကိုင်းယု၊တီးရှိုမ်းရှိုမ်းသပ်၊စမဆွံ့ဆဆ် လံး ရှိုတ်းတုတ်းတဆီးဝုးဆွံ့တေထွမ်းဆွံ့ယဝ်။ တေလံးမီးလု၊သေ၊ ဖုးပိုဆ်ဖေဝင်၊တီးဆွံ့မိုင်း ဆွံ့ဝါဆီးသေ တေလံးမီးဖုးကပ် ပုဆီးဖွမ်း ယမ်းမိုင်းရှိုင်းဂါင်းပီဆ်မုးသေ တေလံးဝါင်းဖီဆ် လွင်းတုင်ဆိုင်ရှိုတ်းသင်း ပေးဝုးဆွံ့ထွမ်းမုးကိုင်းတေလံး ရှိုတ်းကိုင်းရှိုင်း ဆွံ့ယဝ်။ လွှမ်းလံးတင်၊ကဆ်စတု ပဆ်စွင်ရှိုတ်းရှိုတ်း လတ်းရှိုတ်းပီဆ်လက်းတီးမံတွင်းဝံ လွင်းဝုးဆွံ့ဆွံ့ မီးမုးဂုးရှိုင်း ဆွံ့ဆွံ့စမဆွံ့ခိုဆီးဂုးရှိုင်း။ ယမ်းမိုင်းဆွံ့ခိုဆီးသုင်မုးပုဆ်လှိုင်တီးပီဆ်လက်းမံတွင်းဝံဆဆ် လွင်းဝုးဆွံ့ တေထွမ်းမဆ်၊မီဆ်ယဝ်ဆဆ် ရှိုတ်းရှိုင်းတေရှိုတ်းတဆီးဂမ်းလိပ်ယဝ်။

တုတ်းလွမ်းစွာဂင်းဂုဆ် လွမ်းဆင်၊
သဖေ၊ဝမဆီးမီးမုး

ဝု၊မုဆ် လုတ်၊ဆွံ့လုတ်၊လိမ်းဝံလေး
မဆီးဂီတ်၊စစဆွံ့ဆွံ့ယဝ်
ထိုင်စာဝ်းမုးမုးဂေ၊ မဆီးပဆ်တတ်းဆွံ့ခိုဆီး

ရှိုတ်းသင်းရှိုတ်းလေး
ရှိုင်းဂါဆ်ယါဆ်ဂါဆ်
တင်းဖေဝင်၊ဆွံ့စလေး။
လိမ်းသံးကဆ်မီးယု၊
လွမ်းဖေဝင်၊ဆွံ့ဆဆ်
တေလုတ်၊ကပ်ဆွံ့သေ
ဂီတ်၊စစရှိုတ်းယေးရှိုတ်း။

တီးလိမ်းလုတ်၊ဆွံ့
ဆဆ်မဆ်လုတ်၊
ဆွံ့ဝံဆွံ့စာဝ်းယုဆ်

တီးလိမ်းကဆ်စိုင်းသင်း၊စိုင်းလိပ်

Regional Contacts

International Rivers Newwork
1847 Berkeley Way
Berkeley CA 94703, USA
Tel: +1508481155
Email: info@irn.org
Web: www.irn.org

လှမ်းထိပ်ပစ်ခတ်ခြင်း လှမ်းသားခတ်ခတ်အတိုးပိုဆုံးတိုးစားလား NGOs
စစ်ဆေးရမည်။

Africa

African Rivers Network
C/- Mr. Frank Muramuzi
National Association of Professional
Environmentalists (NAPE), Uganda
P.O. Box 29909, Kampala, Uganda
Phone: + 256 77 492362
Email: nape@nape.or.ug
Web: www.nape.or.ug

လှမ်းကမ်းသားခတ် NGOs ကေးသူးပွတ်ကွက်, စား ကေးသူး
လိင်, လာဆေးဝမ်းကွက်, စစ် သားခတ်လွင်းပူဆုံးပိတ်ဆူဆေးလုံး
သူး, ပိတ်ဆူဆေးလိင်ကမ်းလုံး စမ်း, တာမိဂ်ယွဆုံးလူလုံး နှိုင်းဂါဆေး
နိုဆေးသားခတ်ဆေးယူ။

Mr. Hope Ogbeide
Society for Water and Public Health
Protection (SWAPHEP), Nigeria
248 Uselu-Lagos Road, Ugbouto, Benin
City, Nigeria

Phone: + 234 803 742 4999
Email: swaphep@yahoo.com
*SWAPHEP works to increase local
peoples' access to clean water and to
promote the sustainable management of
freshwater resources in Nigeria.*

Ms. Liane Greeff
Environmental Monitoring Group,
South Africa
PO Box 13378
7705 Mowbray, South Africa
Phone: + 27 21 448 2881
Email: rivers@kingsley.co.za

Web: www.emg.org.za

*Provides support to organizations and
communities working to stop dams and
protect rivers in Africa.*

Europe

European Rivers Network
8 rue Crozatier,
43000 Le Puy, France
Phone: + 33 471 02 08 14
Email: info@rivernet.org
Web: www.ern.org

*Network of European groups,
organizations and people working to
protect Europe's rivers.*

Latin America

MAB—Movimento dos Atingidos por
Barragens
HIGS Quadra 705, Asa Sul, Bloco K,
Casa 11 Brasilia/DF, Brasil CEP:
70350-711

Phone: + 55 61 3242 8535
Email: mab@mabnacional.org.br
Web: www.mabnacional.org.br *Brazil's
national movement of dam-affected
people.*

Ms. Elba Stancich
Taller Ecologista
Casilla de Correo 441
CP 2000 – Rosario, Santa Fe, Argentina
Phone: + 54 341 426 1475
E-mail: info@taller.org.ar
Web: www.taller.org.ar

*Helps coordinate REDLAR: the Latin
American Network Against Dams, and
for Rivers, their Communities, and Water.*

Mr. Gustavo Castro Soto
Edupaz

Periferico Pte.17-8B, Cda.Cuatro
Caminos Col. San Martn; 29240
San Cristóbal de Las Casas
Chiapas, México
Phone: + 52 967 631 5474
E-mail: guscastro@laneta.apc.org
*Helps coordinate the Mesoamerican
Movement Against Dams.*

South Asia

Mr. Himanshu Thakkar
South Asian Network on Dams, Rivers and
People (SANDRP)
86-D, AD block, Shalimar Bagh,
Delhi 110 088, India

Phone: +91 11 2748 4654
Email: ht.sandrp@gmail.com
Web: www.sandrp.in

*Shares information on dam-building in
India and provides contacts for dam-
fighters in India.*

Mr. Gopal Siwakoti 'Chintan'
Water and Energy Users Federation-Nepal
G.P.O Box 2125
60 New Plaza Marga
Kathmandu, Nepal
Phone: +977 1 442 9741

Email: gopalchintan@gmail.com
Web: www.wafed-nepal.org
*National network of water and energy
projectaffected people and local
concerned groups in Nepal. Also helps
coordinate South Asian network of groups
working on dam and river issues.*

Mr. Amjad Nazeer
Sungi Development Foundation
H.7-A, Street 10, F-8/3
Islamabad, Pakistan
Phone: +92 51 228 2481
Email: amjad.nazeer@sungi.org

Web: www.sungi.org
*Helps communities defend their rights
and get benefits from development
projects in Pakistan.*

East and Southeast Asia

Rivers Watch East and Southeast Asia
C/- Ms. Joan Carling, RWESA
Coordinator Cordillera People's Alliance
P.O. Box 975

2600 Baguio City, Philippines
Phone: +63 74 442 2115
Email: joan@cpaphils.org
Web: www.rwesa.org
*Network of NGOs and dam-affected
people in East and Southeast Asia
working to stop destructive river
development projects.*

Ms. Pianporn Deetes
Living Rivers Siam
78 Moo 10, Suthep Road, Tambol Suthep
Muang Chiang Mai 50200, Thailand
Phone: +66 53 278 334
Email: pai@chmai2.loxinfo.co.th
Web: www.searin.org

ဆင်၊ရှိုင်း၊ဂူဆီးပိုဆံ့တီး၊စပ်တေလံးသုဆံ့၊လွဲတိုင်းစိုင်းစပ်သေ၊ဝတီမ်
တီမ်ထူဆံးထူဆံးဆဆံ့ ပဆံ့ရှိုင်းစပ်လေး။ သာဆံးစတီးစိုင်းဂါဆံး
ကဆံးယုဂပ်လူလိပ်စိုင်းစိုင်းသေ၊ဝဗိုင်းတိုဆံးပိဆံးတီး၊ ဆိုဝ်ဆင်
လိဆံး ဂေးသျူးလိင်၊လါဆံးဝဆံးကွဂ်၊လေး။

Friends of the Earth Japan
3-17-24-2F Majiro Toshima-ku
Tokyo 171-0031, Japan
Phone: +81 3 3951 1081
Email: finance@foejapan.org
Web: www.foejapan.org

ငှ်ထတ်းသင်းတုတ်းတင်းရှိုတ်းတင်းသင်း JBIC ကဆံပိဆံ
စွမ်၊ပဆံ၊ ဂျူ၊ပါဆံ၊စပ်သေသာဆံးစတီးလေး။

International Rivers Network
Linking Human Rights and Environmental Protection